

VĚČNÉ KNĚŽSTVÍ.

NAPSAL

JINDŘICH EDVARD KARDINÁL MANNING.

ČESKY PODÁVÁ

FILIP JAN KONEČNÝ.

V PRAZE.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

1898.

Cena ~~1.20~~

Největší sklad

bohoslovecké

literatury

české

má

Cyrillo-Methodějské

knihkupectví G. Franci

Městská spořitelna.

SEZNAMY

==== obratem pošty. ====

VĚČNÉ KNĚŽSTVÍ.

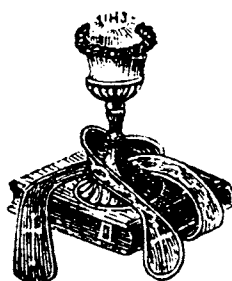

NAPSAL

JINDŘICH EDVARD KARDINÁL MANNING.

ČESKY PODÁVA

FILIP JAN KONEČNÝ.

V PRAZE 1897.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba.

S povolením církevní vrchnosti.

PŘEDMLUVA.

Brzo po vysvěcení dostal jsem darem Manningův spis »Věčné kněžství«. Kdykoli jsem si v něm četl, vždy jsem cítil mohutný dojem v duši své a častěji jsem si pomyslíl: Kéž u nás v Čechách vydá někdo v naší mateřštině vzácný spis ten, abychom z něho hojně brali poučení pro vznešený úřad kněžský! V jiných jazycích už dávno mají přeloženo »Věčné kněžství« Manningovo. Po několika letech odhodlal jsem se přiložit ruku k práci naší, vida, že pořád marně čekám. Když jsem byl hotov, zaslali mi téměř najednou dva důstojní páni spolubratři — dp. Tomáš Mlčoch a Jos. Kosík, kaplani na Moravě — své rukopisy s prosbou, abych, jsa nejstarším, vše na vzájem srovnal a jak nejlepším uznám, do tisku dal. Za laskavou službu tu vzdávám oběma zmíněným pánům uctivé díky. Připomínám, že nechtěl jsem doslovně překládati; šlo mi hlavně o věc a proto neměnil jsem ani toho, co speciálně kléru anglickému řečeno bylo. Želím, že nebylo mi možno srovnati a na pravou

míru uvéstí některé chybné texty; potřeboval bych k tomu všecky auktořem uvedené prameny, a těch nyní po ruce nemám.

Stručný obrázek životopisný o zesnulém auktořu podán jest dle biografie Bellesheimovy.

V Kutné Hoře, na den narození Páně 1896.

Filip Jan Konečný.

Oratio

S. Gregorii Magni, Anglorum Apostoli.

Deus, qui nos pastores in populo vocare voluisti.
praesta, quaesumus, ut hoc, quod humano ore dicimur,
in Tuis oculis esse valeamus. Per Dominum nostrum
Jesum Christum, qui vivit et regnat in unitate Spiritus
Sancti Deus, per Omnia saecula saeculorum. Amen.

(Op. tom. I p. 1400.)

JINDŘICH EDVARD MANNING

narodil se z rodičů zámožných v Totteridge dne 15. července 1808. Oba rodiče jeho byli vyznání anglikánského a dali dítě své pokřtiti v kostele anglikánském. Výchovy dostalo se malému Jindřichovi velmi pečlivé a zvláštní důraz kladen od útlého mládí na to, aby výchova řídila se přísně vyznáním otcovským. V celém mládí Jindřichově nenacházíme, že by katolické nábožentví bylo na něho nějak působilo, jelikož v okolí Totteridgeském, kde vychován byl, po katolické víře ani známky tehdy nebylo. Školy latinské navštěvoval nadějný hoch v Harrově a vynikal téměř nade všechny spolužáky vědomostmi i mravností, jak o tom svědectví dávají bývalí kolegové jeho, anglikánský biskup Wordsworth a arcibiskup Chevenix Trench. Po několika letech vidíme nadějného jinocha na vysokých školách Oxfordských, kdež dostalo se mu roku 1830. dvakráte první odměny z klasiků. Téhož roku povstal v Anglii podivuhodný ruch po lepším životě náboženském; ruch, v jehož čele stáli znamenití mužové světští i duchovní, ruch, jenž tolik zna-

menitých konvertitů přivedl do lůna katolické církve! V Oxfordě chopili se této nové myšlenky četní pánové a snažili se chrániti církev své (anglikánské) proti parlamentu a vládě hlavně tím, že kladli důraz na to, aby církev jejich byla na státě nezávislou, aby služby boží konaly se okázaleji, svaté svátosti přijímaly se častěji, lidé aby se vhodnými spisy a novinami o náboženství poučovali, charitativní křesťanské spolky aby se zakládaly a především, aby se výhost dala rozšířenému racionalismu, jenž nejen ve vědách světských nýbrž i theologických pevně se zakořenil, a po té aby se pilně studovalo ve sv. Otcích a po jejich rozumě aby se vykládalo 39 věroučných článkův anglikánských. Hnutí a proudu tomu nevyhýbal se ani mladistvý Manning. Ano, třeba doznati, že byl horlivým jeho stoupencem a že již tehdy pilně zanášel se studiem theologickým vedle filologického a právníckého. Ačkoli vynikal nadáním řečnickým, ano i talentem spisovatelským, netlačil se Manning té doby do popředí, a jen málo kdy všímaly si ho noviny. Roku 1833. měl znamenitý kazatel Keble rozruch působící řeč »O národní apostazii«, čímž dostalo se katolickému ruchu pevného podkladu. Vedle Kebla vynikl tenkrát Newman, vrátiv se z Řecka a Italie.

Z počátku věnoval se Manning službě státní

Roku 1831. vidíme ho již v ministerstvu osadní. Ideálem jeho bylo dostat se do parlamentu, což i otec jeho rozhodně podporoval. Dr. Bellesheim upozorňuje ve svém spise »Henry Edward Manning, Cardinal-Erzbischof von Westminster. Mainz 1892. — na stránce 9., že kdyby prozřetelnost Boží nebyla Manninga k jiným záležitostem povolala, byl by se stkvěl vedle nejnadanějších mužů národa svého a že byl by vyrovnal se Gladstonovi, Peelovi, a Disraelimu. V ten čas dotkly se však nepříznivé poměry rodinné velmi něžného srdce Jindřichova, a zvláštní náklonnost, kterou již dávno pociťoval ku stavu duchovnímu, zvítězila nad ním úplně, tak že se místa svého vzdal, právníctví nechal a theologii se oddal. O vánocích r. 1832. přijal anglikánské svěcení na kněze. Působení jeho nezůstalo tajno představených. Kázání Manningova o chudobě, dobročinnosti a povinnostech budila všude neobyčejnou pozornost. Maje 32 let jmenován byl arcijáhnem Chichesterským od biskupa dra. Schuttlewortha. Na visitacích snažil se Manning obnoviti a upevniti u svých souvěrců kázeň a zvelebiti život náboženský. Slova jeho působila mocně, doprovázena jsouce vzorným životem praktickým. Promluvy, které míval ku svému duchovenstvu, jsou neobyčejně vážny a duchaplny, vyznamenávajíce se mimo to i řídkou umírněností a znalostí katolické víry, tak že po-

věstné »Times« nazvaly je — majíce jejich stránku formálnou na zřeteli — mistrnými.

Zatím staly se neobyčejné události v anglikánské církvi. Na podnět Wardův vydal Newman devadesátou brožurku tiskového spolku, která měla býti záchranou tonoucí církve anglikánské. Slovuťnému spisovateli nepodařilo se dílo, jelikož katolický smysl dáti 39 věroučným článkům anglikánským a při tom zůstatí anglikánem věřícím, bylo nemožnou věcí. Manning znal pověstný spisek a vyznal o něm, že vede k nedůslednosti. Newman kráčel nastoupenou cestou dále neohlížeje se na to, že vůdcovství jeho minulo a že místo něho dostali se v čelo mužové jiní. Manning byl tenkrát ještě úplně anglikánem a souvěrci praví o něm, že náležel k mírným odpůrcům Wardovým, který nejvíce na to naléhal, aby se anglikáné vrátili k církvi římské. V pohřební řeči praví o Manningovi biskup Hedley, že, dokud považoval anglikánskou církev pravou církví Páně, byl jí upřímně oddán, miloval ji a věrné služby prokazoval. K tomu ostatně přiznal se zvěčnělý kardinál Manning sám. Velmi dobře praví dr. Bellesheim, že, co napsal Manning jsa již katolíkem o anglikánech, hodí se především na něho v onom čase, ve kterém byl anglikánem. Manning tehdy napsal: »Národ anglický žije v haeresii (kacířství).

Bůh mne však chraň, abych řekl, že jednotliví Angličané jsou kacíři neboli haeretiky. Narodili se v neštěstí tom a nikdy ho nepoznali.«

Brzy na to povolán byl Manning za universitního kazatele do Oxfordu, jelikož Newman vzdal se úřadu toho a anglikánský biskup Bagott přál si, aby za něho přišel na kazatelnu muž, jenž by nepřál římskému ruchu. Stalo se tak r. 1844. Než ani Manning nevyhověl přání »biskupa« svého, ukázav se jen v jediném kázání odpůrcem Říma. Zatím dlel Newman na modlitbách a obíral se záležitostmi velice vážnými. Manning ho chtěl navštívit, — nebyl však připuštěn, což si dobře pamatoval a do smrti nezapomněl, věda, co jest toho příčinou. V Oxfordě vydal Manning několik spisů, kterých však nyní jen těžko lze dostati, poněvadž nedovolil, aby anglikánské spisy jeho, když se stal katolickým knězem a biskupem, byly znova vydány, ačkoli překrásné myšlenky byly v nich uloženy, zvláště když mluvil anglikán Manning o postě, o chudobě a o lásce Boží. Po některém čase dostalo se mu štěstí, že byl přijat v Římě k audienci Piem IX., což na něho učinilo velmi dobrý a trvalý dojem.

Hlavní a nejdůležitější příčinou, že Manning rozhodl se vystoupiti z anglikánské církve a státi se katolíkem, byla následující událost:

Lord John Russell jmenoval roku 1847. dra

Hampdena biskupem Herefordským, ačkoli vedle Newmana třinácte biskupův anglikánských proti tomu protestovalo a na »nezdravé« čili liberální tendence Hampdenovy poukazovalo. Lord Russell prohlásil, že nemůže vyhověti interessům církve; zavrhl protest biskupův a poručil arcibiskupovi Canterburskému, aby vyvolence jeho »vysvětil«. Stalo se tak — a suprematie státní nad církví byla tím prohlášena. Byl-li skutek tento velmi pohoršlivým a ukazoval-li, že duchovní moc čili jurisdikce anglikánské církvi schází, byl případ nový ještě bolestnějším a pohoršlivějším, ukazuje, že v anglikánské církvi nejen stát rozhoduje ve věcech právoplatných, nýbrž i věroučných. Věc sběhla se takto: Exeterský biskup dr. Phillpotts nechtěl uděliti faru anglikánskému kazateli Gorhamovi z té příčiny, že týž popíral duchovní znovuzrození ve svátosti křtu. Kazatel obrátil se k nejvyšší instanci soudní, ku královské tajné radě, ve které mimo tři biskupy, kteří však neměli decisivního hlasu, bylo pět právníků nekněží. Dne 8. března r. 1850. prohlášen rozsudek, a soudný čtenář pomyslí si již, že Gorhamovi příznivý, církvi však anglikánské nepříznivý. Podivení a úžas vzbudilo jednání to na všech stranách, jimž náboženství více jest než maskou. Trpce želel toho zvláště Manning. Nemoha ponížení takového snéstí a vida v něm vším právem

urážku církve své, napsal Manning proslavený list svému biskupovi a dokazoval, co může a co si osobí královská suprematie v anglikánské církvi. Veřejné noviny (Times) ještě po čase byly plny chvály o tomto listě, tvrdíce, že Manning ukázal se v něm prvním kontroversistou svého národa a své církve. Klidně, avšak rozhodně a rázně prohlásil Manning, že stát zamíchal se do věcí náboženských, nemaje k tomu žádného poslání ani práva, že propůjčil ochrany drzé nevěře, kteráž opovážila se popíratí věroučný a zjevený článek víry. Nemaje na tom dosti, postavil se v čelo nově povstalé strany, která shromáždivši se v Londýně u Gladstona, vydala proti ingerenci státní do věcí církevních rozhodné prohlášení, v němž se ohrazovala proti suprematii koruně ve věcech náboženských a proti jejímu míchání se do záležitostí církevně disciplinárních, přiznávajíc jí moc ve věcech časných a vedlejších. Gladstone odepřel podepsati tak ostrou listinu, tázav se Manninga, myslí-li, »že může tak učiniti, když jest tajným radou koruny.« Manning obrátil se k němu zády a první ze všech podepsav listinu řekl: »Gladstone sdělil mi, proč podepsati nemůže; uvedl za důvod věc, která dotýká se jen jeho. Prosím, pánové, zde je listina, podepište svá jména!« Všichni podepsali a později většinou katolíky se stali.

Téhož času, ve kterém anglikánská církev stala se podruží státní moci a pozbyla samostatnosti ve věcech disciplinárních a věroučných, zbudoval Pius IX. církevní hierarchii v Anglii, čímž oči všech obrátily se k Římu, jenž nejen nepodlehl, ale vyhrál nad státní mocí. Za to strhli anglikáni, poštváni byvše zmíněným lordem Russellem, bohopustý křik proti katolíkům. Vřava byla tak hrozná, že i sám kardinál Wiseman životem nebyl jist. Protikatolického řádění toho účastnilo se i duchovenstvo Manningovo a vyzvalo ho, aby svolal za tou příčinou veřejný sjezd. Arcijáhen Manning vyhověl svému duchovenstvu, ačkoli naprosto s ním nesouhlasil, a svolal veřejnou schůzi. Než se však do shromáždění vydal, zajel si z Lavingtonu do Chichestru k biskupovi dru. Gilbertovi a omluviv časnou návštěvu (přijel záhy z rána), řekl: »Vaše Milosti! Přeji si s Vašností mluvit dříve než začnu veřejnou schůzi svého duchovenstva. Duchovenstvo shromáždí se v knihovně a učiní nálezy, se kterými naprosto nesouhlasím. Duchovenstvo osvědčí víru svou v církevní auktoritu naší koruny, a já ji zavrhuji. Duchovenstvo bude protestovati proti papežské suprematii, a já se k ní rozhodně hlásím.« Dr. Gilbert prosil arcijáhna svého, aby se zdržel výroků právě učiněných a neříkal o nich ničeho shromážděnému duchovenstvu anglikánskému.

Manning mu to uctivě slíbil, ale dodal: »Vaše Milosti! Dnes naposledy zastávám předsednický úřad, a jsem nucen složit arcijáhenství v ruce Vaší Milosti!« »Ne, ne!« volal biskup Gilbert, »nemohu přijati Vaší žádosti! Prosím Vás, uvažte vše chladně a nepřeháňte se!« »Nikdy jsem se nepřeháhlil,« odvětil uctivý arcijáhen, »a doufám, že ani teď se nepřeháhlím. Děkuji Vašnosti za velikou laskavost a důvěru a prohlašuji, že úředně a předepsaným způsobem vzdám se svého úřadu.« Po té šel Manning do schůze duchovenské a prohlásil, že je to poprvé, co mu nelze souhlasiti s pronesenými názory a resolucemi. Všichni mu rozuměli, nikdo však neopovážil se proti němu vystoupiti a něco mu předhoditi.

Složiv úřady trávil Manning u své sestry v Londýně, zabýváje se neustále modlitbou. Anglikánem už nebyl, ale katolíkem ještě také ne. Nejvíce dalo mu práce poznati a uznati, že církev katolická jest samospasitelná. Konečně i tento kámen úrazu spadl mu se srdce a Manning brzy na to se rozhodl. Jednoho dne šel totiž s Gladstonem na procházku a zastavil se s ním v jakési privátní kapli, v níž právě kázal Tomáš Harper, vybízeje mnohými texty biblickými k pilnému následování Krista Pána. Když z kaple přátelé naši vyšli, tázal se Manning Gladstona: »Dotýkala se Vás slova kazatelova?« — »Nedo-

týkala,« řekl Gladstone. »Za to u mne řada do živého, a uvidíte, že se dle nich ihned zachovám!« řekl Manning. To stalo se v prosinci 1850. před vánocemi a rok po té, dne 6. dubna přestoupil Manning s přítelem svým advokátem Hopem do katolické církve, připraven byv k tomu jesuitou P. Brownbillem. Zpráva o tom rozlétla se celou Anglií a působila neobyčejně. Všichni, kdo Manninga znali, ctili ho a uznávali, že nic sobeckého ani nízkého nepohnulo ho, aby učinil velepamátný krok, proto také nepodezřívali ho ani nejrozhodnější odpůrcové Říma. Katolické i anglikánské noviny byly o něm plny chvály a shodovaly se úplně, že jen vnitřní přesvědčení pohnulo »nejjasnější hvězdu anglikánského duchovenstva, jež dostoupiti mohla až prestolu biskupského, aby opustila mateřskou církev.« Manning přinesl velikou oběť; za to dal mu však Bůh tolik radosti a spokojenosti, že se zdržeti nemohl, aby se toho nedotkl v listě k Hopovi ze dne 21. října 1851. Na veřejnosti nikdy se Manning nehájil. Zásadou jeho bylo: Nejlepším důvodem, proč jsem se stal katolíkem, může být můj život. A my dodáváme: Byl jím v míře nejvyšší!

Všech svazků pozemských a všech ohledů lidských jsa prost, mohl se věnovati náš konvertita úplně službě Boží a zájmům Pána Ježíše. Učinil tak a našel vznešeného podporovatele

svých snah v kardinálu Wisemanovi, který přijal ho do diecése a udělil mu 13. dubna r. 1851. sv. biřmování, dal mu 29. dubna téhož roku postřižiny, 30. nižší svěcení, 25. května podjáhenství, 8. června jáhenství a konečně 15. června 1851. kněžství. Jesuité ujali se Manninga velmi laskavě a dovolili mu ve svém kostele zvláštní zpovědnici, v níž brzy rozvinul blahodárnou činnost.

Roku 1851. na podzim vstoupil Manning do Církevní akademie římské, v níž vyšším studiím oddávají se nadějní šlechticové, kteří později vyhlédnutí bývají k důležitým pracím a záležitostem církevním. Na přání Pia IX. pozdržel se Manning v Římě až do r. 1854., kdy prohlášen byl na žádost sv. Otce doktorem theologie.

Zvláštním úkazem v životě tohoto podivuhodného sluhy Páně bylo založení kongregace »Oblatů sv. Karla Borromejského« a to již v tomto čase. Účelem tohoto sdružení, v němž mimo Manninga byl i nynější jeho nástupce na arcibiskupském prestolu, Msgr. Vaughan, bylo především posvěcení vlastní, důkladné studium a lepší způsobilost zastávati duchovní správu. Kardinál Wiseman ujal se nového plánu, a posv. Propaganda dala stanovám Manningovým dne 10. února 1857. předběžné schválení; načež po 20 letech schválila je úplně a na vždy, když se přesvědčila, že se osvědčily.

Dr. Manning byl představeným nové kongregace. Od roku 1857. až do roku 1865. pracoval oslavenec náš s velikým prospěchem v duchovní správě. Předním úkolem byla mu vždy vlastní svátost. Proto snad žehnal mu Bůh tak velice. Za nedlouho měl několik kongregačních domů, ve kterých členové snažili se nejen v kostelích, nýbrž i ve školách pracovati s úspěchem. Veliké slávy získal si Manning kázáním o »důvodech víry«. Do kostela hrnuli se nejen lidé jednoduší, nýbrž i učení a většinou anglikáni. Kardinál Wiseman dověděl se o tom a povolal znamenitého řečníka za kazatele na provinciální synodu Oscottskou. Manning vyznamenal se zde řečmi svými do té míry, že ho přirovnávali Demosthenovi, sv. Janu Zlatoústému a Bossuetovi. R. 1855. a 1859. vidíme ho řečniti na provinciálních synodách znova. Kázání jeho jest celá řada svazků. Themata jsou různá, převládají dogmatická a ascetická. I v Římě několikráte kázal a proslavil se Manning. Zvláštní náklonnost a uctivost měl Manning k Duchu Svatému. O tom svědectví dávají nejen kázání, nýbrž i odborné spisy, z nichž uvádíme zvláštní dílo: »O časném poslání Ducha Svatého.« Ku zvláštním přátelům a ctitelům Manningovým náležel kardinál Reisach, jenž všechny spisy a kázání Manningova v knihovně vyloženy měl.

Dr. Manning oddán byl svaté Stolicí duší i tělem. Z té příčiny dotklo se ho velmi bolestně, když v letech šedesátých viděl násilnosti, které na církvi katolické páchal král sardinský a císař Napoleon III. V tom čase vydal Manning na obranu sv. Stolicе zvláštní spis, ve kterém dokazoval nezávislosti a suverenity papežovy. Zvláštní pozornost způsobil Manningův list ze dne 10. května 1864. poslaný Carduellovi, ve kterém auctor ostře kritisuje jednání koruny a jejích hodnostářů za příčinou návštěvy Garibaldovy v Anglii. Manning ukazuje se zde prozíravým státníkem a skrz na skrz šlechetným člověkem, který s takovými biřici a pobudy nemůže se spolčiti.

Vedle těchto prací účastnil se Manning pilně publikací, které vydávala v Anglii katolická akademie, projednávajíc v nich vědecky (hlavně apologeticky) časové otázky a theologické problémy. Po smrti Wisemanově postavil se celému podniku tomu v čelo dr. Manning. Roku 1865. vyšel první svazek za jeho vedení. Ročník pozdější (z r. 1868.) přináší mimo rozličné práce zvláštní Manningem vypracovaný plán, o čem a jak by katolickým učencům v akademii pracovati bylo. V roce 1874. jest od něho pojednání o státu a církvi v Anglii v době předreformační. Velmi pilně všímal si vedle všech těchto prací náš oslavenec časopisů a novin, o čemž dostačí

jmenovati jen dublinské »Review«. Až do r. 1853. byl v listě tom Manning neustále činným. Pro nemoc a veliké zaměstnání vzdal se konečně spolupůsobení, vida, že list řídí výtečné ruce Wardovy.

Nikdo nevěděl, nemohl a neuměl tak oceniti platných služeb Manningových jako kardinál Wiseman. Roku 1857. zřekl se probošství Msgr. Robert Whitty, vstoupiv do tovaryšstva Ježíšova. Kard. Wiseman svěřil místo jeho dru. Manningovi a sv. Otec jmenoval brzo po té nově zvoleného apoštolským protonotářem. Již roku 1860. byl výtečný Wiseman v nebezpečení smrti. Život jeho od té doby neustále kolísal, až konečně r. 1865. věhlasný kardinál pozemskou pouť zbožně dokončil. Umírajícímu přinesl Manning papežské požehnání a na výslovné přání nebožtíkovo měl také pohřební řeč, která po úsudku znalců náleží k nejkrásnějším květům posvátného řečnictví o tom tematě.

Úmrtím Wisemanovým uprázdnilo se důležité místo. Kdo měl je nyní zaujati? Koadjutor nebožtíkův, dr. Errington a dva biskupové byli od kapitula Westminsterského papeži navrženi. Z počátku nevědělo se, jak věc skončí, poněvadž dr. Errington, ač jinak velmi hodný, již za Wisemana se neosvědčil. Tu proskočilo novinami, že dr. Manning má veliké naděje, poněvadž jest

v Římě nejen persona notissima, nýbrž i gratis-sima! Celá bouře slávy i odporu zaburácela Anglií — na věci však nezměnila ničeho. Pius IX. rozhodl se pro Manninga a poslouchaje vnitřního hlasu, jenž mu velel: »Mettetelo lì, Mettetelo lì: posad' ho jen, posad' na křeslo arcibiskupské,« jmenoval Manninga arcibiskupem! Katolické noviny »Tablet« tehdy napsaly: »Všichni, kteří milují a cítí se sv. církví, těší a radují se slyšíce tuto potěšitelnou zprávu. Po lidsku soudíce, domníváme se, že se nám dostalo vrchního pastýře, jenž nejen jest velikým mužem učencem, ale i světcem, jenž všechny potřebné má vlastnosti, aby svatou naši věc utvrdil, zvětšil a zvelebil.« Dne 8. června 1865. byl Manning na biskupa slavnostně posvěcen. Téhož roku v září obdržel nově zvolený z rukou papežových posvátné pallium.

Jako vrchní pastýř staral se oslavenec náš především o kněžstvo, přeje si kněze zbožné a důkladně vzdělané. Za tou příčinou zřídil nový arcibiskup semeniště kněžské Svato-Tomášské v Hammersmithu a svěřil je napotomnímu světícímu biskupu Weathersovi. Jaký duch v collegiu tom vládl, viděti nejlépe z vlastních slov Manningových, jimiž vyznal, že nadějný jeho klerus žije ve sv. Tomáši život plný sebezapírání, modlitby a práce. Neméně staral se bohonad-

šený arcibiskup o školy. Veliké boje bylo mu podniknouti, aby katolické dívky nebyly nuceny navštěvovati škol nekatolických a učit se anglikánskému katechismu. Konečně se mu to podařilo; děti byly zachráněny a školy stavěny většinou z milodarův obětavých katolíkův. Nemaje na tom dosti a věda, že škola je v rukou učitelových, založil i vzdělavací ústav pro katolické učitele, kterýž ústav skutečně znamenitě prospíval za vedení Grahamova. Do roku 1890. přibýlo jednou tolik katolických škol jako jich bylo, když Manning arcibiskupem se stal.

Od r. 1867. do r. 1870. byl Manning neustále činným pro sv. Stolicí. Z té doby pochází jeho vzácný spis: *Petri Privilegium*. Neustále a neustále zabýval se otázkou o papežské neomylnosti a zastával se jí rozhodně. Před samým odjezdem na všeobecný sněm vatikánský vydal o tom druhý list pastýřský, což mu způsobilo v jistých kruzích všelijaké poznámky a nepříjemnosti, že viděl se nucena třikráte věc ozřejmiti ve veřejných novinách. Když dne 8. prosince 1869. začal vatikánský sněm, dostavil se i Manning a účastnil se všech prací tou měrou, že považován byl všeobecně velmi platnou silou. Sv. Otec jmenoval ho členem zkušební komise kteréž uloženo bylo zabývati se podanými návrhy. Sněm pak povolal ho do komise o věro-

učných záležitostech jednající a z 25 členů záležející. Nejvíce proslavil se Manning dne 28. března odpovídaje za komisi námitkám arcibiskupa Jiřího Khayatha. Kterak všímal si všeho bedlivě, dokazuje jeho spis: »Pravé dějiny sněmu Vatikánského«, jenž roku 1877. vyšel ve druhém vydání. Platný podíl v pracích měl Manning, když se jednalo o »pravou církev Kristovu«. Podobně měla se věc s pověstnou konstitucí: »De Romano Pontifice«. Slavným dnem Manningovým byl 25. květen roku 1870., ve kterém odpovídal s velikým úspěchem na námitky dvou odpůrců. Jeho namáhání podařilo se konečně pohnouti odpůrce k tomu, že dne 4. července vzdali se slova ve hlavním sezení. Dne 18. července došlo k hlasování a tu slyšeti bylo Manninga hlasovati pro!

Vrátiv se do diecése vydal o všem, co se posledního času v církvi stalo, důkladný list pastýřský. Pověstná »Janusova theologie« — již se přidržel mimo jiné i proslavený Dr. Döllinger, — vyvolala ostrou kritiku Manningovu. Roku 1873. svolal Manning provincialní sněm, v němž o syl-labu a papežské neomylnosti pojednáno, jakož i o seminářích a katolické universitě, jež skutečně již roku následujícího v Kensingtoně k životu přišla a později filosofický kurs Stonyhurský zplodila pro katolické laiky. Za tou příčinou vydány též dobré knihy filosofické na návrh Man-

ningův a Vaughanův, o čež hlavní zásluhu měli učení jesuité angličtí. Roku 1873. vidíme Manninga zápasiti s Gladstonem, který odvážil se na podnět Döllingrův (!) volati na katolíky: »Dokažte, že jste věrnými poddanými. Sněm Vatikánský vzal vaší věrnosti půdu pod nohama!« Na to odpověděl vedle biskupů jiných i arcibiskup Manning a sice zvláštním spisem, jenž i do němčiny byl přeložen. Gladstonovi dařilo se i s Döllingerem zle a poslední vyličen jakožto dvouramenný rádce, jenž nyní radí tak, jindy však radíval, učil i psal jinak. Co se týče námitky, která praví, že katolíci nejsou věrní koruně, odpovídá Manning, že Gladstone i s Döllingrem nevědí, že právě opak toho jest pravda, jelikož každý katolík svědomím i věrou vázán jest »dāti císaři, co jest císařovo«. Gladstone prohrál na celé linii, neboť i rozvážnější anglikáni přidali se k Manningovi a za dvacet let učinil tak z velké části i Gladstone, (stav se premier-ministrem) a postaviv se v mnohém velmi příznivě a upřímně na stranu irskou a katolickou.

Muže takových rozhledů, takového života a práce nemohla minouti nejvyšší vyznamenání a uznání, které náměstek Kristův mohl mu dāti — kardinalát. Stalo se tak v konsistoři papežské dne 15. března 1875. Manning, Ledochowski a Bartolini zvoleni najednou. Jak šťastná to volba, jak

vzácní zvolenci! Svědkové, kteří slyšeli promluvu, kterou Manning měl v římském kostele sv. Rehoře in monte Celio, vypravují souhlasně, že nově zvolený kardinál byl důstojností svou neobyčejně pohnut, skoro zdrcen. Brzo po té vrátil se do Anglicka, kdež očekávali ho nové práce a starosti i radosti. Kněží i laici podávali svému arcipastýři blahopřání a osvědčovali dítěcí přítulnost a naprostou oddanost. Především uvéstí sluší katolické pány z dolní sněmovny a vévodu Norfolka. Vypravuje se, že působením samého prince Walesského proti vůli Gladstonově uznána jest na anglikánském dvoře církevní důstojnost Manningova, jenž v úřední listině uveden jest (při královské komissi) před anglikánským biskupem Londýnským a před markýzem Salisburym, hned totiž po princí.

Stav se kardinálem ujal se Manning na novo katolických škol obecných, středních i vysokých. Padesáti důvody hájí zde kardinál své věci a poukazuje na křiklavé nespravedlnosti a neblahé výsledky, které způsobují státní zákony. Důvody jeho dobře byly vedeny a zasazovaly vládě těžké rány. Manning domohl se aspoň toho, že vláda sestavila zvláštní školskou komissi a jmenovala jejím členem i jeho. Práce komissní kardinála však neuspokojily, proto bojoval dále a roku 1891 přiznal arcibiskup Vaughan, že katolíkům přece něčeho se dostalo, ačkoli hlavního dosud postrádají.

Roku 1877. povolán Manning ku těžce nemocnému Piu IX. Vydav se na cestu onemocněl a několik neděl pozdržel se v Paříži. Po té odebral se k papeži a vytrval u něho až do smrti, jsa přesvědčen, »že bolestné lože má na sobě velikého světce.« Dne 18. dubna zúčastnil se Manning volby nového papeže, a když zvolen byl 20. téhož měsíce nynější sv. Otec Lev XIII., vrátil se náš kardinál radostně do Anglie a oznámil to věřícím ve zvláštním pastýřském listě.

Podivuhodny jsou Manningovy práce sociologické. Jeho snahy, pomoci trpícímu a svedenému lidu, nalézaly všude ohlasu i zasluhují, aby se o nich v katolických listech sociologických pojednalo zevrubně.

Cítě, že přibližuje se konec namahavého života, odhodlal se stařícký kardinál sestaviti spis, který by byl jaksi závětí jeho duchovenstvu. Roku 1883. vydal za tou příčinou dílo »Věčné kněžství«, v němž uložil vzácné poklady svého ducha a zkušenosti. My předkládáme je zde milému čtenáři a kojíme se blahou nadějí, že mu bude v těžkých dobách rádcem a podporou, jak praví o něm svému duchovenstvu Ermenlandský biskup Dr Kremenzen v pastorálním listě z roku 1885. — Neméně závažným jest Manningův spis apologetický; »Religio viatoris«, v němž obhazuje křesťanského náboženství a katolické církve.

Manning pracoval a modlil se neustále. Působení jeho bude na dlouho vzorem nejen našim biskupům, nýbrž i našim kněžím. Zvláštní pozornost věnoval palčivým otázkám časovým. Z prací dobrých, ať napsali je kněží nebo laici, velice se radoval a auctorům spokojenost na jevo dával. Rád a četnou měl korespondenci, ale jen s lidmi řádnými a o věcech vážných. Mnozí anglikáni stali se jeho příkladem a slovem katolíky. Při vší zbožnosti a pravověrnosti byl Manning rozhodným Angličanem a upřímným vlastencem. To uznávali i v nejvyšších kruzích, jak viděti z telegramu prince Walleského a z porážky Gladstonovy, který katolíky obvinil z nevlastenectví.

V červnu roku 1890. slavil staříčkový Manning stříbrné jubileum biskupské. Všechny třídy národa anglického zápolily, aby oslavenci úctu, lásku i vděčnost prokázaly. Jménem duchovenstva podal adresu vznešenému jubilárovi generální vikář Dr Gilbert. Mezi gratulanty stavu laického vynikal vévoda Norfolk. Kardinál děkoval všem hluboce jsa pohnut a nemohl pochopiti, proč jejich láska k němu nenašla, že za 25tileté činnosti biskupské tu a tam učinil věci, které snad všem nebyly po chuti a mnohdy skutečně lépe provedeny býti mohly. Mezi gratulanty viděti bylo i ministra vyučování, jenž vyslán byl ku slavnosti Manningově od lorda Beaconsfielda, a jenž vyznával, že cokoliv dobrého

a křesťanského jest v anglických školách, přičísti dlužno zásluhám a vlivu Manningově. Také poslancové irští dostavili se, a kardinál osvědčoval »umučenému« Irsku za katolickou víru živé sympathie. Z celé Evropy, ano i z dálné Ameriky došla četná blahopřání. Pomineme jich všech a připomeneme jen, že bylo Manningovi dopřáno oslaviti kněžské jubileum Lva XIII.

Dne 11. srpna zemřel kardinál Newman a našemu oslavenci připadl úkol, promluvit nad hrobem zvěčnělého hodnostáře. Učinil tak v hluboce procítěné a důmyslné řeči, ve které dotekl se hlavních stránek Newmanových. Okřídleným výrokem jeho bylo: »Nevědomky ctíla Anglie sama sebe, uctívajíc zvěčnělého Newmana: »My katolíci,« zvolal, »ztratili jsme největšího svědka a zastance své víry!« Nebylo tomu úplně tak, jelikož ještě Angličanům zbýval — Manning.

Poslední řeč pronesl náš oslavenec k učitelům obecných škol. Od té doby náležel více nebi nežli zemi. Dny jeho plynuly rychle a dříve než se kdo nadál, roznesla se truchlivá zpráva, že veliký arcibiskup Westminsterský leží na smrtelné posteli. Bylo tomu tak! V lednu roku 1892. dotekla se ruka Páně dvakráte citelně anglického národa. Umřelť kralevič a brzy po něm, mám říci, málem s ním, výtečný Manning. Nemoc jeho nebyla náhlá, trvalať několik měsícův.

Teprve 9. ledna přitížilo se trpícímu hodnostáři. Ještě 13. ledna měli přátelé kardinálovi naději. Brzo se však přesvědčili, že všechny naděje jsou marny. Nemocný nemohl přijati téměř žádné potravy, a známky blížící se smrti byly na něm patrný. Při úplném vědomí dal se zaopatřiti a složil dle předpisu přede všemi kanovníky apoštolské vyznání víry. Kardinál R a m p o l l a poslal mu od sv. Otce apoštolské poželování. K večeru řekl těžce nemocný: »Měl jsem dnes trapný den,« a připojil: »Jugum deposui. Opus meum consumatum est!« Po chvíli řekl na hlas: »Věru, radost působí vědomí, že člověk mohl vykonati své povinnosti!« Ve čtvrtek ráno žádal, aby se pomodlili za něho modlitby umírajících, a zároveň prosil, aby benediktin P. G a s q u e t obětoval za něho mši svatou. Stalo se. Těžce nemocný neustále se modlil, a než předrahá oběť Nového zákona byla dosloužena, vznesla se šlechtná duše Manningova k nebesům, kdež, jak doufám, přijala odměnu za toliké věrné služby, které Bohu i lidstvu prokázala.

HLAVA I.

O VZNESENÉ DŮSTOJNOSTI KNĚŽSKÉ.

»Jak není vznešenějšího úkonu nad konsekraci Těla Kristova, tak není vyššího stavu nad stav kněžský.«¹⁾ »Není většího úkonu nad konsekraci Těla Kristova.«²⁾ »Biskup a kněz jsou si rovni, konsekrujíce Nejsvětější Svátost.« Sv. Jan Zlatoústý vidí svatost kněžství, které jest v biskupu i knězi stejné, ve dvojí pravomoci nad přirozeným i mystickým Tělem Kristovým, to jest v moci konsekrovati a rozhřešovati.³⁾

Jest věroučným článkem, že božský Spasitel apoštoly na kněze světil, když slovy: »To činíte na mou památku,« moc obětovati jim udělil.⁴⁾ Rovněž článkem víry jest, že slovy: »Přijměte Ducha Svatého,« kterými na ně po třech dnech dechl, dal jim moc odpuštět i.⁵⁾ Touto dvojí

¹⁾ Albertus M. in lib. IV. Sent. dist. XXIV. art. 30.

²⁾ S. Thomas Summa theol. Parte III. in suppl. q. 40 a. 4. ad 5.

³⁾ De sacerdotio lib. III. § 4. 5.

⁴⁾ Conc. Trid. sess. XX. c. IX. canon 2.

⁵⁾ Ibidem sess. XIV. c. III. canon 3.

mocí bylo kněžství dovršeno. Úřad pastýřský a světové poslání apoštolské nebylo jim ještě dáno. Dostalo se jim však dvojí pravomoci nad přirozeným a duchovním tělem Kristovým, zároveň s mocí přenášeti tutéž pravomoc svěcením na jiné; neboť jejich kněžství bylo »*sacerdotium Christi ad regendam Ecclesiam a Spiritu sancto positum.*« Světitelé později jiné na kněze, udělovali apoštolé úřad kněžský některým se vší plností — t. j. i s mocí přenášeti je na jiné, — některým však jen s částečnou, že totiž nelze vysvěcenému přenášeti pravomoc, kterouž obdržel, na jiné. Vyjme-li se toto jediné, jest kněžský úřad biskupa a kněze jeden a týž, ač biskupství jest vyšším než kněžství, protože má božskou moc vysvěcovati jiné. Rozdíl ten je božský a neměnitelný. Pravíť sv. Jeroným: »Co činí mimo svěcení biskup, aby toho nečinil kněz?«¹⁾

Věříme dále, že stav biskupský je stavem dokonalosti, ustanovený od Ježíše Krista. Také jisto jest, že kněžský úřad jest v biskupském obsažen. Cokoliv o kněžství pravdivo jest, je pravdivo o biskupu i knězi. Z toho vidíme, proč byla z počátku jména ta společna a zaměňována. Sv. Pavel napomíná k dokonalosti křesťanské

¹⁾ S. Hieron. Ep. Cl. ad evangel. tom IV. p. 803.

stejně biskupy i starší neboli kněze.¹⁾ A celá kniha sv. Jana Zlatoústého »De sacerdotio« platí stejnou měrou oběma.

Sv. Tomáš praví, že kněží účast mají na kněžství Spasitelově a že jsou Jeho obrazem (přípodobněním). Uvažujme tedy slova »kněžství (sacerdotium), účast (participatio) na něm a obraz (configuratio) jeho!

1. Co jest tedy kněžství vtěleného Syna Božího?²⁾ Jest to úřad, který vzal na sebe, aby vykoupil svět, obětovav sebe samého v lidské podobě. On jest oltářem, obětí i knězem, od věčnosti sebe sama konsekruje. To jest věčné kněžství podle řádu Melchisedechova, které bylo »bez počátku dnův a skonání života«³⁾ obrazem věčného kněžství Syna Božího, jediného to knížete pokoje.

2. Slovem účast (participatio) myslí sv. Tomáš, že všichni kněží v Zákoně Novém vysvěcení jsou Ježíšem Kristem a berou podíl na

¹⁾ Theodor. in epist. ad Phil. I. 1.

²⁾ »Proprie officium sacerdotis est esse mediatorem inter Deum et populum, inquantum scilicet divina populo tradit.« Summa S. Thomae, p. III q. XXII. a. 1.

»Et ideo ipse Christus, inquantum homo, non solum fuit sacerdos, sed etiam hostia perfecta, simul existens hostia pro peccato et hostia pacifica et holocaustum.« Ibid. a. 2.

³⁾ Žid. 7, 3.

Jeho kněžství, protože kněžství Ježíše Krista jest jedno jediné, stálé, věčné a všeobecné.¹⁾ Není dvojího kněžství, jak není dvojí oběti za hřích. Jen jedna oběť navždy vykoupila svět, a oběť ta přináší se neustále na nebi i zemi: na nebi jediným Knězem na věčném oltáři, na zemi mnohými kněžími, kteří však jsou jedno s Ním, majíce podíl na Jeho kněžství a opravdu ho zastupující; oběť, kterou přinášejí, není jenom pouhým připamatováním (zobrazením), nýbrž pravou obětí, při níž rukama svými pravé a skutečné Tělo i Krev Jeho obětuji.

To jest obsahem epištoly k Židům. Kněžství Starého Zákona bylo jenom nástinem; kněžství Nového Zákona je skutečnost a dovršeno bylo v jednom Knězi a v jedné oběti, kterou neustále přinášívají kněží na zemi, s Ním jsouce v jedno spojení.

Avšak tato účast má ještě jiný, více osobní (pro nás) význam. Pán náš, obětovav se za nás, zavazuje nás, abychom také my úplně sebe obětovali Jemu. »Christus . . . victima sui sacerdotii et sacerdos suae victimae fuit . . . Ipsi sunt hostiae sacerdotes.²⁾

Sv. Ambrož praví o Abelově oběti: »To je původní oběť, když kdo sebe dává za žertvu, aby

¹⁾ P. III. q. LXIII. a. 6.

²⁾ S. Paulinus Ep. XI. § 8 ad Severum.

od sebe počínaje (potom) obětoval dar svůj.«¹⁾ Kněží obětují pravého Beránka, a »krev, která lépe mluví než Abelova«.²) Každý kněz obětuje denně Otci věčnou oběť Ježíše Krista; při tom má však také obětovati sebe. Když praví: »Hoc est corpus meum,« ať obětuje své tělo; když praví: »Hic est calix sanguinis mei,« ať obětuje svou krev, t. j. ať obětuje sebe sama Božskému Mistru s tělem i duší, se všemi schopnostmi, silami a náklonnostmi v životě i ve smrti. S v. P a v e l píše Filipenským: »A bychť pak i obětován byl pro oběť a posloužení víře vaší, raduji a spoluraduji se se všemi vámi.«³⁾ Možná, že to pověděl o mučnické smrti, která ho čekala; ale promluvil to také z vědomí, že se dlouho a denně obětoval Božskému Mistru, účastňuje se Jeho utrpení za vykoupení.⁴⁾ Táž slova mohl napsati s v. J a n, který toužil vždy po smrti mučnické, ačkoliv umřel smrtí přirozenou; totéž může se říci o každé mši sv., když takto obětuje kněz sebe sama v oběti oltářní. Jsa účasten kněžství Kristova, podlehá také kněz zákonu, aby totiž s e b e s a m é h o obětoval podle proroka: »Obě-

¹⁾ De Abel. lib. II. c. VI. tom. I. p. 215.

²⁾ Žid 12, 24.

³⁾ Fil. 2, 17.

⁴⁾ 2. Tim. 4, 6—8.

tován byl, protože sám chtěl;« a sv. Pavel píše o našem Pánu, že skrze Ducha sv.* sebe samého obětoval neposkvrněného Bohu«. ¹⁾ A sv. Jan praví: »Po tom jsme poznali lásku Boží, že život svůj za nás položil; i my máme za bratry život klásti.« ²⁾ Oběť Těla a Krve Kristovy vyžaduje, aby kněz stále sebe zapíral a sebe obětoval. Povinnost plynoucí z lásky a vížící k řesťany, kdyby potřebí bylo, dáti i život za bratry, povinnost, vížící pastýře dáti život za ovce, váže zvláštním způsobem každého kněze konajícího oběť mše svaté, kteráž jest obětí Ježíše Krista.

3. Konečně značí slovo »configuratio«, že kněz jest podoben nejvyššímu Veleknězi. Pravit sv. Pavel, že Syn je podoba neboli dokonalý obraz podstaty Otcovy — *figura substantiae eius*. Řecký text zní: *χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ* — otisk Jeho podstaty. ³⁾ Kněz jest »*figura Christi*«, přesný obraz Kristův; *χαρακτήρ*, otisk Kristův, neboť na něm jest otisknuto Jeho kněžství a jemu popřáno účastniti se ho. On jest, jak praví sv. Pavel »*configuratus morti eius*« ⁴⁾ — připodobněn ke smrti Jeho. Každou mší sv. zvěstujeme »smrť Páně, dokavad ne-

¹⁾ Žid 9, 14.

²⁾ 1. Jan 3, 16.

³⁾ Žid 1, 3

⁴⁾ Fil. 3, 10.

přijde«. ¹⁾ A obětujeme se Otci, jak On se obětoval Bohu. B l. A l b e r t V e l i k ý a s v. T o m á š dobře pověděli, že není větší moci ani hodnosti svěřené lidem nad moc a hodnost konsekovati Tělo Kristovo; i nemůžeme si pomyslit větší svatosti a dokonalosti než svatost, které je potřebí knězi k úkonu tak božskému!

S v. T o m á š učí, že svěcením se vtiskuje znamení, a že toto znamení je duchovní a nezrušitelná známka neboli pečeť, kterou je poznamenána duše, aby učila, úkony bohoslužebné vykonávala a jiné témuž učila. ²⁾ Kněžství Kristovo jest zřídlem veškeré služby. ³⁾ Všichni věřící jsou Kristu podobni znamením vtisknutým jim na křtu sv. a na biřmování; kněžím ještě jedno vtiskuje se ⁴⁾

¹⁾ 1. Kor. 11, 26.

²⁾ Per omnia sacramenta fit homo particeps sacerdotii Christi, utpote percipiens aliquem effectum eius; non tamen per omnia sacramenta aliquis deputatur ad agendum aliquid vel recipiendum, quod pertineat ad cultum sacerdotii Christi; quod quidem exigitur ad hoc, quod characterem imprimat. Summa s. Thomae, p. III. q. LXIII. a. 6. Character proprie est signaculum quoddam, quo aliquid insignitur, ut ordinatum in aliquem finem. Ib. a. 6. Character ordinatur ad ea, quae sunt divini cultūs — Ibid a. 4.

³⁾ Totus autem ritus Christianae religionis derivatur a sacerdotio Christi. Ibid. a. 3.

⁴⁾ Pertinet autem aliquod sacramentum ad divinum cultum tripliciter: uno modo per modum ipsius actionis; alio

při svěcení. Jenom v Kristu nebylo znamení, protože je vzorem a původem všech znamení; jest znařením neboli podobou Otcovou, a všechny Boží dokonalosti jsou v NĚm, kdežto my jsme mu podobni jenom částečně.¹⁾

Znamení, jež my dostáváme, je vtisknuto nikoli bytostí, nýbrž jenom mohutností duševním — totiž rozumovým a citovým — a je dvojí: činné a trpné.²⁾

Znamení po křtu svatém je »trpná« mohoucnost a záleží v tom, že lze nám přijímati

modo per modum agentis; tertio modo per modum recipientis . . . Sed ad agens in sacramentis pertinet sacramentum ordinis . . . Sed ad recipientes pertinet sacramentum baptismi . . . Ad idem etiam ordinatur quodam modo confirmatio . . . Et ideo per haec tria sacramenta character imprimitur scilicet per baptismum, confirmationem, ordinem . . . Ibid. a. 6.

¹⁾ Et propter hoc etiam Christo non competit habere characterem; sed potestas eius comparatur ad characterem, sicut id, quod est plenum et perfectum, ad aliquam sui participationem Ibid. a. 5.

²⁾ Character est quoddam signaculum, quo anima insignitur ad suscipiendum vel aliis tradendum ea, quae sunt divini cultus. Divinus autem cultus in quibusdam actibus consistit. Ad actus proprie ordinantur potentiae animae sicut essentia ordinatur ad esse. Et ideo character non est sicut in subjecto in essentia animae, sed in eius potentia. Ibid. a. 4.

všechny ostatní svátosti a že jsme Mu podobni jako synové Boží. Znamení sv. biřmování je »činná« schopnost, abychom víru veřejně vyznávali a jako vojíni Kristovi žili život činný, — a trpělivými byli. Znamení svátosti svěcení kněžstva je činná schopnost vykonávati úkony bohoslužebné.¹⁾ Kněžské znamení je tedy účastí kněžství Kristova a největším připodobněním se Kristu v Jeho úřadě prostředkovatelském. Konečně jest toto znamení počátkem a pramenem milosti svátostné.

Když s v. T o m á š praví, že znamení je vtisknuto ne duši, nýbrž jejím mohutnostem, myslím, že je vtisknuto rozumu a vůli, jež osvěcuje a láskou rozněcuje. Je tedy účinkem Ducha sv.. Osvětitele a Posvětitele duše naší. Ale není všeobecným a společným účinkem jako ve svátosti křtu nebo biřmování, nýbrž zvláštním účinkem na duši těch jedině, kdo svátostí svěcení kněžstva účastní se na kněžství Ježíše Krista. Z těch tří svátostí, které vtiskují znamení, působí každá

¹⁾ Divinus autem cultus consistit vel in recipiendo aliqua divina vel in tradendo aliis. Ad utrumque autem horum requiritur quaedam potentia: nam ad tradendum aliquid aliis requiritur quaedam potentia activa; ad accipiendum autem requiritur potentia passiva. Et ideo character importat quandam potentiam spiritualem ordinatam ad ea, quae sunt divini cultus. Ibid. a. 3.

zvláštním způsobem: křest nás činí syny božími, sv. biřmování vojíny, svěcení kněžstva knězi. A jakmile se to jednou stalo, potrvá nám to na věky, je to tudíž nezrušitelné. Ve světle slávy i v temnostech, ať už spasení budeme nebo zavržení, vždycky budeme syny, vojíny a kněžími. A ke každému tomu účinku se pojí zvláštní, přiměřená milost Ducha svatého. Proto praví sv. T o m á š, že znamení je formálnou příčinou neboli pramenem milosti svátostné¹⁾.

Znamení synovské má v sobě všecku milost potřebnou k tomu, aby lidé žili jako synové Boží; znamení sv. biřmování má v sobě veškeru milost potřebnou vojínům Ježíše Krista, aby neohroženými vyznavači a mučeníky se stali; znamení svátosti svěcení kněžstva má v sobě veškery dary síly, světla i svatosti, kterých je třeba knězi v rozmanitých povinnostech, nebezpečnostech a pokušeních. Proto upamatoval sv. P a v e l T i m o t h e a: »Nezanedbávej milosti, která je v tobě, která ti dána je skrze proroctví se vzkládáním rukou kněžských«²⁾.

¹⁾ P. III. quaest. LXIX. art. 10.

²⁾ 1. Tim. 4, 14.

HLAVA II.

O MOCI KNĚŽSKÉ.

Sv. Jan Zlatoústý shrnuje moc kněžskou ve dvojí: v moc konsekrovati Svátost oltářní a v moc rozhřešovati, nebo jak pravíme vědecky, v pravomoc nad přirozeným a nad mystickým Tělem Kristovým. Slovo pravomoc (jurisdictio) má tu zvláštní význam. Obyčejně znamená moc, kterou řídí kněz stádo sobě svěřené, svazuje neb rozvazuje mu pouta hříchu. Může míti nad Velebnou svátostí takovou pravomoc? — Pravomoci rozumíme dále veškerou moc svěřenou knězi při svěcení, které mu však není dovoleno užívat, dokud nedostane k tomu zvláštního povolení. Této pravomoci dostává se knězi od jeho biskupa, jeho biskupu od zástupce Kristova, který samojediný má v celé církvi plnou pravomoc. Prvním a nejvznešenějším úkonem kněžské pravomoci jest, — přináseti nejsvětější oběť mše svaté. Odtud povstává rčení: »Pravomoc nad pravým tělem,« kterážto slova mají mimo to mnohonásobný hluboký význam.

1. Poprvé ukazují nám, jak poníženým byl Božský Mistr náš. Vtělil a ponížil se mnohým způsobem: zmařil sebe sama, zahaliv slávu svou, oděl se v podobu služebníka, učiněn jest člověkem, ponížil se, a to k smrti, k smrti potupné! To je šestero ponížení. A jakoby toho nebylo dosti, ponízuje se neustále v nejsvětější Svátosti, dává se do rukou svých tvorů a jest ochoten ¹⁾ každého rána sestoupiti na jejich slova na oltář. Oni ho zdvihají, sem a tam nosí a konečně ho podávají hodným a nehodným. Tak se dává Pán nyní pod pravomoc kněží, jak za života pozemského byl poddán zákonu a těm, kdo měli moc, Kaifášovi totiž a Pilátovi. Pokora je základem poslušnosti a trpělivost je dokonalá poslušnost. Kristova oběť jest ustavičná poslušnost, jest zákonem a vzorem kněží Jeho.

2. Dále jest v této pravomoci zahrnuto, že knězi je svěřeno chrániti (opatrovati) Tělo Páně. Církev užívá o sv. Josefu, pěstounu dítěte Božího, slov Ducha sv.: »Kdo ostríhá fíku, jísti bude ovoce jeho a kdo je strážcem pána svého, oslaven bude«.²⁾ Knězi náleží opatrovati Nejsvětější Svátost. Jemu je svěřen klíč od svatostánku. O knězi možno říci jako Mistru jeho, že »otvírá, a nikdo

¹⁾ Obediente Deo voce hominis. (Josue 10, 14.)

²⁾ Přísl. 27, 18.

(jiný) nezavírá; zavírá a nikdo neotvírá.«¹⁾ Kněz jest v nejpravdivějším smyslu slova opatrovníkem neboli strážcem Páně; větší slávy nemůže se mu ani dostati, lepšího ani důvěrnějšího a trvalejšího poměru nelze sobě pomysli. A protože je strážcem, je také rozdavatelem »chleba života«. Učeníci dávali chléb života na poušti. »Byli služebníky Kristovými a rozdavači tajemství Božích.«²⁾ A to bylo předobrazem skutečného svatého přijímání, které my rozdáváme.

3. Za třetí se touto pravomocí ukazuje, jakou moc má úřad kněžský. Slova, která mluvíme, nejsou naše, nýbrž Jeho; nejsou lidská, nýbrž božská. Slovům: »Toto jest tělo mé« není rovných mimo: »Budiž světlo!« Tato slova stvořila světlo; tamta však netvoří, nýbrž působí neboli přivolávají na oltář Vtělené Slovo. Přenášejí chléb a víno ze řádu přirozeného do nadpřirozeného. To není jen moc tvořivá, nýbrž všemocná. Chléb a víno již nejsou svojí podstatou pod zákony přírodních, nýbrž toliko vnější podobou. Stává se s nimi změna božská, ne přirozená; neboť co do podstaty míjejí, ale vnější podoba zůstává. Tak se nic nemění v řádu přirozeném, v němž buď zůstává celá přirozená podstata s případky anebo

¹⁾ Zjev. 3, 7.

²⁾ 1. Kor. 4, 1.

pomíjí oboje. Zde však zůstává zevnějšek, zevnější podoba a způsoby, tak jako byly v řádu přirozeném. Ale podstata přechází v nadpřirozený řád jako nové stvoření. Na slova: »Budiž světlo!« povstalo první stvoření; na slova: »Totof jest Tělo mé,« povstává druhé stvoření na prvních věcech stvořených. Slova ta jsou v řadě hned za slovy: »Duch svatý sestoupí v Tebe a moc nejvyššího zastíní Tebe; a protož, co se z Tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.¹⁾« Proto konsekrace a vtělení jsou si podobny. Po vtělení není nic tak vznešeného a tak čistě božského, jako konsekrace a nejsvětější oběť. Hlas, který je slyšeti, jest lidským, ale slova a účín jejich jest božský.

4. Za čtvrté pochází z této pravomoci důvěrná a blízká příbuznost kněze se Synem Božím. Zdálo by se, že už nijak nemůže býti vázán kněz ke Kristu, jsa Jeho kněžství účasten, maje znamení nezrušitelné a jsa připodobněn k Božskému Spasiteli. A přece zbývá nám pojednati ještě o dvojím, o tom totiž, kterak je Mistr s učníkem a se sluhou denním společníkem; kterak je sluhou, přítelem, soudruhem. Jako byli na zemi Spasiteli nejbliže ze všech učníků Petr, Jakub a Jan, tak jsou Mu nyní nejbliže kněží. Ustavičně jsou mu na blízku; žijí pořád toliko

¹⁾ Luk. 1, 35.

jemu. Od něho ráno vycházejí, k Němu se večer vracejí.

Po té jest nám promluvití o tom, kterak opravdu, skutečně a živě se s ním stýkají při mši svaté, jako sv. Jan, když spočinul na jeho prsou při poslední večeři, nebo jako sv. Petr, když mu Pán myl nohy. Když máme v rukou Nejsvětější Svátost, dotýkáme se Boha, Boha vtěleného, Stvořitele, Vykupitele, Posvětitel. Skutečnější než země pod námi, kteráž pomine, jest přítomnost vtěleného Slova, protože nikdy nepomine. Jsme ve styku s jeho bytostí. »Kdo jest spojen s Pánem, jest jeden duch s Ním!« Jsme také spojeni s jeho tělem; jsme opravdu a skutečně jeho údy. Praví sv. Pavel, že jsme údové Těla Jeho, masa Jeho, kostí Jeho ¹⁾ a napomíná nás, »abychom nosili Boha ve svém těle« ²⁾. V tom styku a spojení záleží věčný život. Kdyby se nám, jak zdviháme Nejsvětější Svátost, otevřely oči jako Kleofášovi v Emauzích, poznali bychom, že se s ním nikde důvěrněji stýkati nelze, leč až ve světle slávy nebeské.

Proto hlásali církevní učitelé, že nelze ani pomyslití úřadu vyššího a moci větší než jest úřad a moc kněžská. V řadě tvorů Božích jest

¹⁾ Ef. 5, 30.

²⁾ 1. Kor. 6, 20.

kněz, an konsekruje, hned za blahoslavenou Pannou; jakožto strážce Nejsvětější Svátosti hned za sv. Josefem, pěstounem a strážcem Syna Božího. Může ještě něco většího býti knězi svěřeno? Zavazuje co tak k dokonalosti? Kde je taková moc, takový úřad a tak živý styk se Slovem vtěleným? Sv. Jan Zlatoústý praví, že ruka konsekrující má býti čistší světla slunečního. A když ruka kněze má býti tak čista, jak teprve oči, jež hledívají na Boha zastřeného, ale ne skrytého; jak rty, jež vyslovují »Totof jest Tělo mé,« jak uši, které slyší vlastním hlasem promlouvati slova moci tvorné! Má-li býti tělo kněze tak svato, jak má býti svatou duše jeho? Jak svatým rozum, všecky mohutnosti, síly, schopnosti, paměť, obraznost? Jak svato jeho srdce a všecky náklonnosti a žádosti? Svědomí a jeho soud i příkazy? Vůle, její neodvolatelná předsevzetí a vláda nad životem vnějším a vnitřním?

Je tedy jistě stav kněžský svou povahou, požadavky a závazky opravdovým vzorem a stavem nejvyšší dokonalosti, ustanoveným od samého Ježíše Krista.

Ale to není ještě všechno! Kněz má také pravomoc nad mystickým tělem Kristovým, nad dušemi těch, kdo se znova zrodili z vody a z Ducha svatého. »Jsme Kristova dobrá vůně Bohu mezi těmi, kteří spaseni bývají i mezi těmi,

kteří hynou. Některým zajisté vůně smrti ke smrti, jiným vůně života k životu. A k tomu kdo je tak způsobný? ¹⁾ Kdo se nebojí? Je co hroznějšího, než státi jako kněz mezi živými a mrtvými a vydávati počet za duše sobě svěřené? Svátí Otcové tvrdí, že by se toho lekali andělé! Je hrozno býti králem lidu, vůdcem vojska, a přece běží tu jen o život časný. Oč hroznějším je úřad, při němž běží o život věčný? Jakou aby měl kněz svatost, lásku, pokoru, jakou trpělivost, moudrost, a jakou pevnost, jakou spravedlnost, aby — »byl k tomu způsobným?« Vyžaduje-li se na knězi, co se týká mše svaté, dokonalosti duchovní, zajisté, že se jí požaduje od něho jakožto učitele, vůdce a soudce věřících. Kněz jest ustanoven »e x e r c e r e p e r f e c t i o n e m« t. j. v dokonalosti se cvičiti a tím jiné k dokonalosti vésti. Nutno tedy, aby byl dokonalým.

Mnohými jmény se naznačuje, kolikeré tu knězi nastávají povinnosti. Už ve Starém Zákoně byli kněží typicky jmenováni rybáři,²⁾ lovci,³⁾ pastýři.⁴⁾ V Novém Zákoně slují rybáři lidé,⁵⁾

¹⁾ 2. Kor. 2, 15. 16.

²⁾ Jer. 16, 16.

³⁾ Tamtéž.

⁴⁾ Ezech. 34, 23.

⁵⁾ Marek 1, 17.

pastýři stáda. ¹⁾ Kněží jsou však více! Jsou správci ustanovenými nad domácnostmi, aby dávali každému pokrm v čas příhodný, aby vedli a spravovali dům Boží. Jsou vysláni ²⁾ od Boha, mají tedy moc, vyjednávati a rozhodovati slovem Jeho. Mají pověřující listiny božského poslání, a v nich výslovně vyrčeno, aby vybízeli lidi s Bohem se smířiti. — Zároveň dána moc kněžím souditi a rozhodovati o tom, kdo jest pod jejich pravomocí.

Kněží jsou spolupracovníky Božími ³⁾ na poli světovém a na vinici církevní. Jsou oráči, ⁴⁾ rozsévači, ⁵⁾ ženci. ⁶⁾ Kněžstvo je povinno zbrázdití úhory národův a vysekávati kořeny nevěry, ⁷⁾ které pluhu vadí. »Učinil jsem tě mlatebným vozem novým, se zuby troucími; mlátiti budeš hory a setřeš je a pahrbky jeho v prach obrátíš. Převezeš je a vítr zaneše a vichr rozptýlí je«. ⁸⁾ Kněží jsou rozsévači, kteří sejí semena Slova do všech zemí a podle veškerých vod. ⁹⁾ Jsou ženci,

¹⁾ 1. Pet. 2, 4.

²⁾ 2. Kor. 5, 20.

³⁾ 1. Kor. 3, 9.

⁴⁾ Tamtéž 9, 10.

⁵⁾ Marek 4, 14.

⁶⁾ Jan 4, 38.

⁷⁾ Žid. 12, 15.

⁸⁾ Is. 41, 15. 16.

⁹⁾ Tamtéž 32, 20.

s pláčem jdou světem neúrodným a odumírajícím, kteří však přijdou jednou s radostí, nesouce snopy své.¹⁾ Všecky tyto názvy jsou sice ideálními a obraznými, ale velmi významnými a vhodnými pro naše kněžské duchovní potřeby.

Kněží jsou spolustaviteli Božími při stavbě církve a při vzdělávání chrámů Ducha svatého na jediném základě, položeném od Ježíše Krista, prvního stavitele. Jsou otci všech, kdo se znovuzrodili z vody a Ducha svatého; a ve smyslu zvláštním jsou otci těch, které pokřtili, vstupující s nimi takto v příbuzenství důvěrné a věčné. »Ať byste deset tisíc pěstounů měli v Kristu, však nemnoho máte otců. Neboť v Kristu Ježíši skrze evangelium já jsem vás zplodil.«²⁾ Tento název je nejjednodušší a všem — starým i mladým, učeným i neučeným — srozumitelný. Otcovství v řádě přirozeném je něco obyčejného, ale v řádě nadpřirozeném něco zvláštního. Název »otec« je prvním, hlavním, nejvyšším, nejdůraznějším, nejpresvědčivějším a nejčestnějším všech názvů, jež se knězi dávají. Ať ho ctí svět tituly přerozmanitými, ať ho daří učenci řády přčetnými, a církev důstojnostmi nejvyššími, nic z toho všeho nemá významu tak hlubokého a tak vzne-

¹⁾ Žid. 125, 5—7.

²⁾ 1. Kor. 4, 15.

šeného, jak název »otec«, aniž co potrvá na věky mimo duchovní otcovství. Svět zahalil bohužel název »otec« názvy pochlebnými, a kněží souhlasili, když jim jej brali, milující více jména světská než duchovní. A jak název, tak zatemněno, zapomněno ano i zmizelo vědomí o poměru otcovském a synovském mezi knězem a lidem. Kněžstvo a věřící už k sobě nelnuli s důvěrou a láskou otce a synů, ale — stranili se a nedůvěřovali si!

Kněží jsou soudci lidí. U Židů bylo přikázáno, aby nebyl soudcem, kdo nebyl otcem; neboť soudce musí býti soucitným. Duchovnímu soudci je třeba vyššího soucitu. Duchovnímu soudci je třeba lásky, jakou má Bůh, po Němž se jmenuje všecko otcovství na nebi i na zemi. Soudce musí býti spravedliv ale i milostiv. Pravíť s v. Řehoř, když vykládá o nebeské hierarchii, že »trůnové« jsou spravedliví, ve kterých Bůh bydlí a kraluje jako na trůně své moci. Pravíť náš Mistr: »Vy pak, kteří jste mne následovali, když seděti bude Syn člověka na stolicí velebnosti své, budete i vy seděti ve dvanácti stolicích, soudíce dvanáctero pokolení israelských.«¹⁾ A to pravil k Apoštolům a k biskupům, kteří nyní na světě za ně sedí na duchovním soudě. Biskup, jsa na trůně obklopen kněžími, svazuje neb rozvazuje soudně mocí klíčů

¹⁾ Mat. 19, 28.

duše lidské; je rozsuzovatelem, jenž odvrací soud dne posledního.

Kněží jsou konečně lékaři. Kněží Starého Zákona uměli rozeznávat malomocné; kněží Nového Zákona rozeznávají hříšníky. K tomu úřadu je potřebí především dvojího: vědy a lásky. Předně tedy je k tomu potřebí vědy čili znáti Boha, znáti svaté a znáti sebe samého; po té je třeba lásky, která, nedolamujíc třtiny nalomené a ne-
uhasínajíc knotu doutnajícího, nikdy nemlčí, — nikdy, ať už je nemoc duše těžká nebo jen lehká.

Dobře se ptá s v. P a v e l: »Kdo je způsobný k těmto věcem?«. Protože jsme těsně spojeni se vtěleným Slovem a ustanoveni nad dušemi, za které vyhlídl Pán drahou krev, protože máme na starosti jejich spásu, — takže, budeme-li nevěrní, krev za ně prolitá bude požadována z rukou našich — pro to všecko se žádá na knězi svatosti přiměřené jeho úkolu, aby mohl vésti totiž duše k pokání za hříchy, a pokáním k dokonalosti.

Jak pak povedou je tou cestou, kteří po ní sami nešli? Někteří theologové praví, že může člověk zdokonalovati druhé, ač sám jest nedokonalý. I dokonalý člověk má přemnoho nedokonalostí, jak nejlepší kněz předobře ví. Nicméně je třeba, aby kněz, zdokonaluje druhé, byl dokonalým, třebas jen v určitých mezích. Avšak žádný kněz se tím ne-

spokojí. Pravíť s v. P a v e l: »Já nemám za to, že bych už byl dosáhl, ale to jedno činím, že na ty věci, které jsou v zadu, zapomínaje, k těm, které jsou z předu, úsilně chvátaje, k uloženému cíli běžím, k odplatě svrchovaného povolání božího skrze Ježíše Krista.« ¹⁾

¹⁾ Fil. 3, 13. 14.

HLAVA III.

TROJÍ POMĚR KNĚŽSTVÍ.

Stav kněžský můžeme pozorovati s trojího stanoviska, se kterého pokaždé uvidíme, jak jest kněz vázán k vnitřní dokonalosti duchovní.

1. Poprve pozorujme, jak se má kněz k nejvyššímu Veleknězi, na jehož kněžství má podíl. On je pramenem naší svatosti, On ukládá nám i závazky. Neboť bylo řečeno těm, kdo se k Němu blížili z kněžstva starozákonného: »*Sancti estote, quia ego sanctus sum*«¹⁾. Bůh, jsa svatosť nestvořená, žádá svatosti ode všech, kdo se Jemu blíží. U hořícího kře na hoře Horebu kázal Hospodin Mojžíšovi, aby sezul obuv s nohou, neboť byla svata půda, na které stál.²⁾ Touží-li člověk po stavu kněžském a není-li svatým, žádá si věčné smrti, »neboť, kdo by bydlil s horkostmi věčnými?«³⁾ Svatosť, čistota, horlivosť a spravedlnosť Boží jsou jako plameny v rozžhavené

¹⁾ Lev. 11, 44. 16.

²⁾ Ex. 3, 5.

³⁾ Isaiáš 3. 14.

peci, ve které se čistí očišťují a nečistí stravují. Jest Bůh zajisté oheň spalující¹⁾. Jenom ti obstojí před Veleknězem, Spasitelem svým, kteří jsou Mu podobni a z té duše touží býti dokonalými na těle i na duši. On je k sobě připodobňuje a dokonává dílo, jež v nich počal. Isaiáš, vida Pána zástupů ve slávě, cítil jénom, jak je nečistým. I přiletěl Seraf s řeřavým uhlím s oltáře a dotkl se jeho rtů, a hřích byl smyt.²⁾ Čím blíž přicházejí čistí k Bohu, tím víc se očišťují. Nebudeme mluvit o tom, jak se rozmáhala svatost v duši naší neposkvrněné Matky za pozemského života před tím, než její Syn vstoupil na nebesa i potom; neboť byla z veškerého stvoření jediná bez hřichu a nad všecky Serafiny světější. Budeme rozjímati o svatosti sv. Jana a sv. Petra, když je povolal Vykupitel, aby Ho následovali. Jsa si vědom nehodnosti, zvolal sv. Petr: »Pane, odstup ode mne, neboť jsem člověk hříšný!«³⁾

Zázračný lov ryb otevřel Petrovi oči, takže poznal moc Ježíšovu; podivuhodná však svatost Ježíšova vlila mu do srdce bázeň, že nechtěl býti s Ním. Tři léta, která chodili apoštolové s Pánem, byla jim přípravou k úřadu kněžskému. Přemnoho nedo-

¹⁾ Žid. 12, 29.

²⁾ Is. 6, 6. 7.

³⁾ Luk. 5, 8.

konalostí, které měli, bylo ze ten čas shlazeno svatostí Mistrovou; — dýchali vzduch čistý a dokonalosti plný! Byli sice srdcem vlažní ve víře, těžko chápali, byli ukvapení v řeči, plní pozemských myšlének, chtěli býti prvními a hádali se, kdo je největším, avšak velebnost Páně je přemohla a láska Jeho je ovládla; co den umírala v nich stará mysl, a duch Ježíše Krista v nich mohutněl, až je úplně opanoval. Čistota jejich se stále vzmáhala; neboť Boží přítomnost byla ohněm, který čistil syny Leviovy jako zlato a stříbro, aby ve spravedlnosti přinášeli oběti Pánu.¹⁾ Avšak jeden z nich byl zlým (ďáblem), ne snad od dětinství, nýbrž od té doby, kdy denně se stýkala s Bohem duše jeho nečistá. Poněvadž byl si vědom svatosti Ježíšovy, i jak se od ní různil hříšností svou, vzmáhala se v duši jeho denně, pomalu a snad nepozorovaně — nečistota. Jidáš byl posvěcen ve smrtelném hříchu, a po prvním sv. přijímání vešel do něho ďábel! Po tři léta vdychoval v sebe ovzduší svatosti a neposvětil se. Co mu mělo býti na spásu, bylo mu na zkázu.

A jak bylo s apoštoly, tak jest i s kněžími, vyjímaje, že Pán Ježíš není při nich osobně, vidi-

¹⁾ Malach. 3, 3.

telným způsobem. Váš Pán je v nebesích. ¹⁾ Jsme Mu věrnými, ač Ho nevidíme, právě jako na tomto světě projevujeme věrnost panovníkovi, ač jsme ho snad nikdy neviděli. Pravíť o tom s v. Petr: »Kterého neviděvše milujete, v kterého také nyní nevidouce věříte, věříce pak radovati se budete radostí nevýslovnou a slavnou,« ²⁾ opravdovou, už napřed okoušejíce blaženosti věčné. Není pouhým domýšlením, věříme-li, že jest Pán u nás od rána do večera, na lodi, na zemi, v nemocnici, v chýši chudšasově, u lůžka umírajícího, jdeme-li polem nebo hlučnými ulicemi, nebo hledáme-li v horách ztracenou ovečku — že je u nás za každým krokem a každou chvilku. Ne bez důvodu věříme, že slova, která mluvil, mluvil k nám, a že každé slovo, které mluvíme, mluvíme před Ním. Když byl Pán Ježíš na zemi, a učedníci s Ním, nebyly oči jejich stále na Něho upřeny, ani o Něm pořád nemluvili a nemyslili. Viděli vše kolem sebe na ulicích, polích, na moři; myšlenky jejich se rojily, a jak říkáme, těkaly. Mluvili mezi sebou, jak lidé mezi sebou mluvívají; ale byli vždycky toho pamětlivi, že On je s nimi a že nejen slyší, co mluvívají, nýbrž i čte, co myslívají, odpovídaje dříve, než se Ho tázali. Nehledíme-li na to, že Pán Ježíš byl s nimi viditelně,

¹⁾ Ef. 6, 9.

²⁾ 1. Petr 1, 8.

lišíme se v čem od nich? Nejsou nám Nazaret, Betlém, Jerusalelem, Kafarnaum, Betania tak skutečny, jak bychom je byli viděli? Kdo věří a zná Slovo Boží, jest o všem tom tak přesvědčen, jak o čemkoli jiném na světě viditelném, — a tím se věrný kněz v životě řídí a spravuje.

2. Dále jest s námi Pán Ježíš ještě jiným zvláštním způsobem. Pán Ježíš jest vždy s pastýři svými a bude až do konce světa — t. j. až shromáždí vyvolené, až vyplní úlohu svou a až pomine čas milosti a zkoušky. Jako hlava církve jest Kristus hlavou každého živého údu svého mystického těla. Jako hlava církve jest ještě také ve slávě Otcově a od pravice Otcovy neodejde, leč soudit živých i mrtvých. Ačkoli jest v nebi, je Pán opravdu i s námi všemi. S knězem se má věc poněkud jinak. Kněz, jak jsme viděli, ostríhá Krista ve Svátosti Nejsvětější. Mundamini, qui fertis vasa Domini! Když byli vázání k čistotě, kteří nosili nádoby Páně, jak teprve k ní zavázán kněz, který nosí Pána? Svěřuje-li ti někdo něco, dává tím na jevo, že ti důvěřuje. Svěřuje-li nám něco Bůh, který zná srdce naše, důvěřuje nám zvláštním způsobem. Svěřuje-li nám tedy Slovo vtělené, důvěřuje nám úplně. Jak vznešeným proto povoláním je stav kněžský! Jaké tu třeba neúhonnosti a srdečné upřímnosti! Štěstím jest naším, blaží-li nás myšlénka, že božský Mistr v nás viděl, co viděl

v Natanaelovi — srdce, ve kterém není lsti! Když byl náš Pán na zemi, nesvěřoval se lidem, protože znal, co je v člověku.¹⁾ Zajisté též věděl, co bylo v nás, když se nám svěřoval ve Svátosti. Jakmile ukáže světský pán služebníkovu důvěru, hned získává ve věcech pozemských srdce služebnickovo. Jak bychom měli býti věrnými, oddanými, šťastnými a zbožnými my, kteří jediní z lidí ostatních ostríháme osobu a velebnost Páně? Nejsvětější Svátost posvěcuje svatostánek, oltář, svatyni a příbytek kněžský. Keř na hoře Horebu hořel; a kněz, se vším kolem sebe jsa obestřen září a mocí Nejsvětější Svátosti, měl by nehořeti? Mohl by na to třebaš jen chvilku zapomenouti? Vždycky ovšem nelze na to mysliti. I učenci měli jiné myšlenky, když trhali klasy pšeničné, když divili se stavbě chrámové, a říku uschlému; ale vždycky ovládala je myšlenka na Pána. Tak ať je tomu u nás, tak tomu má býti. Kněz nechod' tam, kam by nešel Jeho Mistr; kněz nezaměstnávej se ničím, co by nekonal božský Mistr! — Ráno mluví kněz slova moci nadpřirozené a stýká se na chvíli se Slovem vtěleným. Toho jsa pamětliv — nevzpomínáje si toho jako věci minulé, nýbrž cítě to jako věc právě přítomnou, — spravuj tím celý život den co den. Myšlénkou, že se večer, než ulehne, vrátí k Mistru vydat počet z hodin

¹⁾ Jan, 2, 24. 25.

a ze skutků denních, buďtež ovládány a řízeny smysly, srdce i ústa knězova!

Na zemi vede a pobízí nás láska k příteli, kterého ani nevidíme; čím víc nás pobízeti a povznášeti bude Božský přítel, který je s námi neustále? Volalť s v. Řehoř: »Jak podivně se ponížila dobrota Boží! Nejsme hodni býti sluhy, a nazváni jsme přátely! Jaká důstojnost pro lidi, jsou-li přátely Božími!«¹⁾

3. Pozorujeme-li konečně, jaký jest poměr mezi knězem a těmi, kteří jsou úřadu jeho svěření, uvidíme vzájemnost trvajíc na věky. Dvojím způsobem se dostávají věřící pod moc knězovu: buď se mu určí stádo, kterého se stává kněz pastýřem, nebo si ho věřící svobodně volí, dávajíce se pod vedení zpovědníkové. V obojím případě povstává vzájemnost na věky. Mluvíme-li o knězi jako pastýři, zahrnujeme v tom kněze zpovědníka, a není nám třeba o knězi jako zpovědníku pojednávat zvláště. Ustanoveno jest od Boha, aby někdo vedl jiné k spasení. Už zákonem přirozeným vázání jsou otcové dítek nedospělých a neschopných o sebe se starati, aby o ně pečovali. Po několika letech přestává však moc otcovská a vždycky jest omezena, neboť rodiče nemají moci nad svědomím dítek. Vůlí Boží však jest, aby v řádě nadpřiro-

¹⁾ In Joan. 15, 14. 15, tom. I. p. 1445.

zeném nastoupila bratrská láska pastýřů na místo bratrské nenávisti Kainovy. »Jsem já strážcem bratra svého?«¹⁾ zní hlas světa. »Já jsem pastýř dobrý!«²⁾ zní hlas našeho Mistra, životní to zákon pastýřů Jeho. Ve Starém Zákoně nařídil Bůh, aby ve válce byl nad lidmi postaven strážce. Jestliže strážce, vida meč přicházeti, zatroubil na výstrahu, tenkrát byl každý, kdo se neopatřil a zahynul, vinen sám — a strážce byl svoboden. Jestliže však strážný uviděl meč a nezatroubil, byl vyrčen na něho soud: »Krvě jeho z ruky tvé budu vyhledávati.«³⁾ Pán a Dárce života nemohl nikoho jiného učiniti zodpovědným. Na strážce je složen úřad, a strážce má povinnost jej vykonávati anebo za nedbalost odpovídati. Není však strážce zodpověden, zda co prospěje, nýbrž jenom, zda je věren. Takovou též má úlohu pastýř duchovní. Pán mu svěřuje stádo, a on je za život jeho zodpověden. S v. Ř e h o ř praví, že pastýř má tolik duší vlastních, kolik má ve stádě oveček.

Kdo mu je svěří, ne-li Bůh, který sám praví o sobě: »Všecky duše jsou moje«⁴⁾ Lidé jsou tedy knězi poddáni zákonem božským. Jest však někomu svěřena moc nad druhými jinak než

¹⁾ Gen. 4, 9.

²⁾ Jan 10, 14.

³⁾ Ezech. 23, 2--6.

⁴⁾ Ezech. 18, 4.

po zákoně přirozeném nebo nadpřirozeném? Kde není pravomoci, není ani povinnosti podrobiti se. »Každý ponese své břímě.« ¹⁾ Břemena mnohých jsou podle zákona božského na pastýře duší složena. Pastýř není však zodpověden za ovce úřadu svého, nýbrž toliko za věrnost v úřadě. Dá-li své srdce, sílu, čas a je-li třeba, i život za stádo, pak ať jest bez starosti; nebudeť pohledávána u něho krev hynoucích a zahynulých. Než, jaké tu třeba horlivosti, sebezapírání, šlechtnosti, trpělivosti, poníženosti? Jaké třeba k tomu lásky, aby kněz trpěl zlobu člověka hříšného i podivínství člověka dobrého! Pastýř předchází ve všem stádo; jinak nelze stádu jíti za pastýřem. Nejprve ať pastýř obeznámí se s tím, čemu má učit; a naučí stádo méně pěkným slovem než dobrým skutkem! Pastýř živým slovem, jež obrací, pozdvihuje a posvěcuje srdce lidské. *S u m m a d i c e r e e t i m a f a c e r e* — bylo by vyzývatí Boha i lidi. Podobenství o břevně a mrvě mělo by býti napsáno nade dveřmi každého semináře a u vědomí každého kněze. Hrozná praví sv. Pavel slova o knězi, který po vysvěcení nedbá svatosti: »Ty chválíš se Bohem a znáš Jeho vůli a rozeznáváš, co jest užitečno, naučen jsa ze zákona, a máš za to, že jsi vůdcem slepých, světlem těch, kdo jsou v temnosti, učitelem nemoudrých. mistrem

¹⁾ Gal. 6, 5.

nemluvnat, maje způsob umění a pravdy v zákoně. Kterýž tedy jiného učíš, sám sebe neučíš, kterýž kážeš, že se nemá krásti, sám kradeš, kterýž pravíš, že se nemá cizoložiti, cizoložíš?«¹⁾ Lékaři, uzdrav sám sebe! »Jak bude kněz s ranou ve tváři léčiti jiné?« ptá se s v. Ř e h o ř.²⁾ Kněz jest *a u t f o r m a g r e g i s a u t f a b u l a* — buď vzorem nebo potupou stáda. »Ira est, non gratia, cum quis ponitur supra ventum nullas habens radices in soliditate virtutum.«³⁾

V takovém úřadě, na takovém místě, k takové zodpovědnosti jaké třeba duchovní dokonalosti, jaké svatosti! »Proto nebuď svatosť knězova jako u jiných, nýbrž budiž zvláštní; svatosť, ze které hledá jenom věci Kristových, svatosť, pro kterou mešká v nebi, svatosť, která sebe vůni příjemnou přináší Bohu za dar a oběť, svatosť, již plyne z kněze jako z pramene duším světlo, požehnání, zásluha a věčný život; svatosť, již je věřícím příkladem ve slovech, v obcování, v lásce, víře a čistotě.«⁴⁾

Podle trojího stanoviska má kněz z trojí příčiny dychtiti po největší podobnosti s Mistrem a po největším sjednocení s Ním. A tento trojí

¹⁾ Řím. 2, 17—22.

²⁾ Reg. past. PI. c. IX.

³⁾ Petri Bles. Canon episcopalis. Opp. p. 450.

⁴⁾ Parvum speculum sacerdotis cap. VII. p. 250.

důvod plyne nejenom ze šlechetnosti, vděčnosti a lásky — to jest ze zákona svobody — nýbrž ukládá ještě knězi rozličné povinnosti, o kterých promluvíme dále.

HLAVA IV.

KTERAK KNĚZ POVINEN BÝTI SVATÝM.

Dosud jsme mluvili u stavu kněžského o nejvyšší moci, kterou Bůh dal lidem. To jediné postačí, bychom ukázali, že se žádá na knězi — ne aby přiměřeně k tomu posvětil všechny mohutnosti své, neboť to je nemožno — nýbrž aby se úplně obětoval.

Z toho také vysvítá, že se dává knězi přiměřená milost, aby dobře zastával své povinnosti. Z toho se též dokázalo, že stav kněžský je mocí, povinnostmi a milostmi stavem nejvyšším, a že jest ustanoven od Pána našeho, aby byl světlem světa a solí země.

Viděli jsme, že kněžství je jediné, a že každý kněz má účast na kněžství Syna vtěleného, že se Mu tím připodobňuje a že tato podoba se vtiskuje duši znamením nezrušitelným:

Je možná, aby byl kněz něčím jiným více vázán ke svatosti, než touto účastí na kněžském úřadě Kristově?

S trojího stanoviska jsme poznali, proč se od kněze požaduje dokonalá čistota, láska a pokora.

Vyžaduje se jich z mnohých důvodů, hledíme-li jen na to, jak kněz se má ku svému Mistru; vyžaduje se jich dále, hledíme-li na to, jak se má k Němu v Nejsv. Svátosti a konečně, jak se má k údům Jeho těla mystického, nad jejichž životem a smrtí moc má. Lze si pomysleti svatost, aby byla úměrná k tak důvěrnému, přátelskému a odpovědnosti plnému svazku kněze s Mistrem?

1. Bohovědecky jest jisto, že duchovní dokonalost jest nezbytnou podmínkou k vysvěcení. Sv. A l f o n s hlásá, že je to jednohlasný soud všech Otcův a Učitelův.¹⁾

¹⁾ Na příklad sv. Ř e h o ř N a z i a n s k ý popisuje duchovní dokonalost před vysvěcením na kněze těmito slovy: Jsa si vědom toho, a že nikdo není hoden velikého Boha a oběti a nejvyššího Kněze, kdo se neobětuje prve Bohu živou a svatou, oběti a kdo neprokáže služby rozumné a příjemné a nepřinese oběti chvály a skroušeného srdce, které jest jedinou obětí vyžadovanou od Dárce všech věcí, jak bych se opovážil Jemu přináseti oběť bez jediného z těch velikých tajemství? Nebo jak bych oblékl oděv kněžský, neposvětiv rukou svatými skutky, nepřivyknuv okem rozumně pozorovati přírodu a kořiti se Stvořiteli; bylo by mi lze to učiniti dříve než by moje nohy byly jisty jako nohy jelena, skákajícího se skály na skálu bez úrazu, a všechny mé cesty směřovaly k Bohu a neodchylovaly se v ničem, ani v nejnepatrnějším ne; dříve, než by každý úd se stal nástrojem spravedlnosti, než by byly odhozeny mrtvé skutky, stráveny životem a ustoupily Duchu?« Or. II. c. 95. tom. I. 56. 57.

Lidi dvojího druhu povolal Pán za kněze. Prvního druhu jsou nevinní, kteří od nejútlejšího mládí vyrostli v posvěcující milosti a vnitřní dokonalosti, jako sv. Jan, sv. Filip, sv. Karel. Druhého druhu jsou kajicníci, jako sv. Pavel, který pronásledoval Pána Ježíše, sv. Augustin, který se záhy uchýlil od zákona božského, sv. Tomáš Canteburský, jenž tonul ve víru světském s mnohými nedokonalostmi, ale přece zachovával víru v Boha. Začínají různě, ale končívají stejně. Přicházejí k oltáři cestami od sebe velice různými a vzdálenými, ale setkávají se před ním podobni jsouce nejvyššímu Veleknězi srdcem i myslí.

Duchovně dokonalý není bez hříchu — nebo kdo jest bez hříchu? — ale je tak vymaněn z moci hříchu, že by zemřel raději, než by spáchal hřích smrtelný; a má takový strach a ošklivost před každým hříchem, že by raději všecko

Sv. Řehoř žádá tedy na kandidátu kněžského stavu před vysvěcením sebeoběti, podrobenosti rozumu i vůle, ducha chvalného a zkroušeného, svatosti života, odloučenosti od tvorův, úcty ke Stvořiteli, stálosti v milosti, posvěcení všech údův, umrtvení žádostí a vlády Ducha svatého v duši. — A dále: »I to vím, že ve Starém Zákoně nebylo dovoleno, by kněz na těle zmrzačený neb vyloučený od oběti přinášel oběti pravé, nýbrž toliko dokonalí (τελειους) — obraz to po mém soudě dokonalosti duševní. Or. II. c. 94. tom. I. 56.

trpěl a pozbyl, než aby Boha urazil hříchem bytí i všedním; a konečně volí ochotně a dobrovolně chudobu, poníženost, námahy, kříž — osud to božského Mistra, — tak že by volil raději býti Mu podoben v Jeho utrpení a na mnohých cestách kříže, i kdyby měl volno na světě se těšiti a přitom se spasiti. Kde kraluje láska k Bohu a bližnímu a kde trvá přes všelike překážky a nerozvázná hnutí a všechny poklesky naší přirozenosti, tam je vnitřní dokonalost duchovní, které vyžadují sv. Otcové a Učitelé od těch, kteří mají býti svěcení.

Sv. Alfons praví, že sv. Otcové jednohlasně učí, že posvěcující milost nestačí k vysvěcení na kněze. Všichni, kdo jsou v posvěcující milosti, jsou ovšem s Bohem spojeni. Na jednotě s Bohem tedy není dosti při vysvěcování. Jednota s Bohem — svoboda od hříchu smrtelného — stačí ovšem ke svatému přijímání. Kdo tak přijímá, nepřijímá nehodně, ale také ne tak náležitě, aby mu nehrozilo nebezpečství. Postačí-li však prostému věřícímu i takový stav bezhříšný, nestačí knězi, který konsekruje a přijímá Tělo a Krev Ježíše Krista, a jiným rozděljuje chléb života. Svět padl již tak hluboko, že si myslí, že stav kněžský vyžaduje jenom poněkud větší ctnosti než jest ctnost obyčejná, a že kněz, posvěcený a znamením Syna Božího znamenáný a nadpřirozeně k takové svatosti vázaný, musí

býti ovšem dokonalejším než obyčejný člověk, avšak měrou obyčejnou, tedy jako druzí lidé, kteří nemají takových božských a velebných povinností. Povrchní a »úřední« dokonalost jest špatnou známkou pravého učeníka Pána Ježíše, jenž za nás ukřižován byl.

O episkopátu jest jisto, že »jest úřadem, jenž má moc řídití a rozšiřovati církev tím, že světí na kněze.« ¹⁾ Hlavní tedy povinností biskupovou jest vyvolovati, zkoušeti, vychovávat a zdokonalovati mladíky, kteří mají býti připuštěni ke stavu kněžskému. Podle nařízení sněmu Tridentského mají býti mladíci od dvanácti let vychováváni v semináři a tam už tonsurou přibráni do stavu duchovního; od dvanácti do čtyřiaadvaceti let jsou pod dozorem a mocí biskupovou, neboť biskup vede a řídí jejich vychování, třebaš to jiní pod ním konají, takže sněm Toledský nazývá seminář: *episcopalis praesentia*. Pokud lze souditi lidskému rozumu, vyrůstají zajisté mladíci ti v lásce a vnitřní dokonalosti duchovní. Jiným, kteří přicházejí v hodinu devátou nebo jedenáctou, jest nicméně také vystupovati na oltář po sedmi stupních. Připravují-li se kratší dobu, než žádá se proto od nich méně, ba vyžaduje se spíše více; až dospějí téže dokonalosti duchovní, jakou

¹⁾ Ferrante, *Elementa juris can.* p. 39.

mají první, pak teprve přistoupí ke svaté oběti. Za kratší dobu nabývají právě takové horlivosti po obrácení a právě tak se pokáním napravují a zdokonalují jako nevinní, kteří se snad nikdy hříchy neprovinili. Horlivost sv. Pavla a sv. Augustina vznikla z jejich *saevitiâ in ipsum* — z hněvu na sebe, a v tom záleží dokonalé pokání. Sv. Řehoř praví, že voják, který na začátku bitvy ustoupil, mnohdy se vracívá a bojuje udatněji než kdo před tím necouval. Nutným jest, aby nevinní i kající byli dokonalými dříve než pokleknou, aby na ně biskup ruce vložil a vtiskl jim na duši nezrušitelné znamení kněžství.

Nad to dlužno vždycky na mysli míti, že kněz jest posvěcen — *ad exercendam perfectionem*, to jest, nejenom aby byl dokonalým, nýbrž aby zdokonaloval slovy i skutky ty, mezi kterými žije. Stav kněžský byl ustanoven za tímto trojím účelem: aby svědčil o pravdách víry, aby rozdával milosti ve svátostech a aby na světě udržoval ducha Kristova. Duch Kristův nejeví se (v knězi) jenom slovy, nýbrž živou silou ducha Jemu podobného. »Vy jste světlo světa« znamená, že kněz má svatým životem ukazovati svatého svého ducha, jak světlo ukazuje se září. — »Vy jste sůl země« znamená osobní svatost, která chrání od nákazy i kněze i těch, kteří se s ním stýkají. Rozvíjetí dokonalost jest tedy jednati podle pra-

vidla a ducha dokonalosti: konati, mluvit, souditi a mysliti jako dokonalý člověk. Rozvíjeti dokonalost znamená býti dokonalým a konati, co zdokonaluje život lidský a zvláště kněžský: žíti pobožně, pokorně, v lásce a sebezapírání. Rozvíjeti dokonalost znamená dychtiti, usilovati, konati dobré. Je to slovo plné moci a odhodlanosti, sebevlády a vnitřní síly, ukazující se skutky.

Scholastikové se přeli, zda může kněz nedokonalý zdokonalovati druhé. Je sice pravda: *Extra statum perfectionis perfecti multi, intra statum perfectionis multi imperfecti*, ale podotýká sv. Augustin: *Nemo potest dare, quod non habet!*

Namítne-li kdo, že Jidáš hlásal království Boží, že pravda podržuje vždy svoji sílu, že ani knězův hřích smrtelný nekazí *opus operatum* — to jest milosti svátostné, že kněz může učiti pokoře, lásce, čistotě a pobožnosti, že ne sejde na tom, kdo seje, ale na tom, je-li pole a símě dobré. — dobrá, může tomu tak býti, neboť laskavý a soucitný Pán nestrpí, aby věřící měli škodu ze špatných neb i nedokonalých kněží, kteří vstoupili do stavu kněžského bez potřebné vnitřní dokonalosti duchovní, anebo, jestliže s ní vstoupili, jí potom pozbyli, — může tomu tak býti, ale to není — *exercere perfectionem!*

Čeho nemá takový kněz, toho nelze rozvíjeti a ukazovati; milost ovšem a pravda, kterou přinesl Ježíš Kristus, působí skrze takového kněze — ale na jeho záhubu. Působí jako *gratia e gratis datae*, jež dávány bývají na posvěcení jiných, ale neposvěcují těch, kterým byly dány. Kněžství však není podle učení církve *gratia gratis data*. Kněžství jest svátost, která posvěcuje ty, kdo kněžství přijímají, a dává jim stálou a nevyčerpatelnou milost svátostnou, aby je věrně a užitečně zastávali.

To je jasně pověděno v pontifikálu. V první předmluvě před svěcením připomíná biskup kandidátům, že jest jim s bázní velikou vstoupiti na stupeň tak vysoký, jakým je stav kněžský, a že jest jim dbáti o to, aby měli nebeskou moudrost, mravní neúhonnost a úplnou spravedlnost. Dále praví biskup, že Pán, vyvoliv 72 učenníkův a poslav jich kázat před Sebou, poučil nás slovem i skutkem, že sluhové církevní mají býti dokonalí v lásce k Bohu a bližnímu, a že mají býti ve ctnosti utvrzeni. Káže jim nad to, aby byli mravů neúhonných, života čistého a svatého. A konečně jim ještě ukládá: Představte si, co nyní činíte; napodobujte svátost, která je vám uložena, abyste pro slavné tajemství smrti Pána našeho umrtvili v těle všechny hříchy a žádosti! Buď vaše učení duchovním lékem lidu Božího. Buď vůně vašeho života radostí

církve Kristovy, abyste slovem i příkladem vzdělávali dům a rodinu Boží.«

Ve druhé předmluvě modlí se biskup: »Obnov v nich ducha svatosti, aby hodnými byli přijati od Tebe úřad veledůstojný, a mohli býti za vzor mravního života příkladem svým. Kéž jsou opatrnými spoludělníky našimi, a kéž z nich září vzor spravedlnosti!« ¹⁾

Podobně nařizuje sněm Tridentský, aby všichni klerikové ukazovali svým životem, chováním, pohyby, postavou, slovy, vůbec vším a vždy vážnost, skromnost a zbožnost, a aby se štilili chyb i lehčích, které by na nich byly těžky; aby tak »jejich skutky úctou nadchly všecky«. ²⁾ Těmito slovy se vysvětluje úplně, co je »rozvinovati dokonalost«: je to především láska k bližnímu vtělená v život knězův; touto vtělenou láskou má též býti život ostatních po příkladě knězově.

A konečně jest jisto, abychom bezpotřebí slov nešířili, že vnitřní dokonalost duchovní, nezbytná podmínka k vysvěcení a rozvíjení dokonalosti v jiných, ukládá knězi vysvěcenému nejprísnější povinnost vytrvati v životě dokonalém a všeho užívati, čeho k němu potřebí. Šťasten jest kněz, který sebe neustále dává za oběť jako v den,

¹⁾ Pontif. Rom. in Ordinatione Presbyteri.

²⁾ Sess. XXII. De ref. cap. I.

ve který byl vysvěcen: přenešfasten jest kněz, kterýž v tom ustává. O něm lze říci hrozná slova Boží: »Mám něco proti tobě, že's první lásku opustil«¹⁾ anebo: »Ó by's byl studený anebo horký; ale že jsi vlažným a nejsi ani studeným ani horkým, počnu tě vyvrhovati z úst svých«,²⁾ aneb i: »Ty máš jméno, jako by's byl živ, a jsi mrtev«!³⁾ Kdyby byl stav kněžský stavem perfectionis acquirendae, bylo by lze snáze nabyti opět první horlivosti. Avšak kněžství jest stavem perfectionis exercendae, conservandae et amplius augmentandae. Kněz vzal na sebe nejvyšší úkol, jaký kdy byl dán lidem na zemi kromě mateřství Mariina a pěstounství Josefova, a s úkolem tím byla dána knězi největší milost, protože úkol je nejtěžším.

Každému z nás praví sv. Pavel: »Buď věřícím příkladem ve slově, v obcování, lásce, víře, čistotě. Nezanedbávej milosti, která je v tobě, která ti dána je skrze proroctví se vzkládáním rukou kněžských. O tom přemýšlej, v tom buď! — haec meditare, in his esto — aby tvůj prospěch (že se vzмáháš ve svatosti), byl zjevný všechněm. Dej pozor na sebe a na

¹⁾ Zjev. 2, 4.

²⁾ Tam. 3, 15, 16.

³⁾ Tam. 3, 1.

učení; v tom trvej; nebo čině to i sám sebe spasená učiníš, i ty, kteří tebe poslouchají!«¹⁾ Tu vidíme *exercitium perfectionis in se et in alios*; vidíme, kterak rozvíjeti dokonalost osobní i pastýřskou, čili ve vlastním životě a pak i ve stádě, — *ut perfectus sit homo Dei*.²⁾

Poslední tři hlavy směřovaly zvláště k tomu, abychom ukázali, jak mnohými přísnými povinnostmi jest kněz vázán k životu dokonalému. Pojem povinnosti byl tak ztotožněn se zákony, pravidly, sliby a smlouvami, že se za to mělo, že není povinnosti bez zákona, bez pravidla, slibu a smlouvy. Je ovšem pravdivým, že každý zákon, pravidlo, slib a smlouva každému ukládá povinnost, kdokoli jest jim podřízen; ale všechny povinnosti z toho neplynou. Jsou povinnosti, kteréž, ač od právě jmenovaných se různí, jsou většími a vznešenějšími; nejpřesvědčivější a nejpřísnější povinnosti plynou z víry, naděje, lásky, lítosti a ze zbožnosti. Zákon svobody víže k lásce, vděčnosti a šlechetnosti. Přirovnáme-li k těmto povinnostem ostatní, řekneme, že jsou duchem, který obživuje. tyto však že jsou jen jako písmenou, která zabijí.

Každý učeník Ježíše Krista, a zvláště kněz, má takové povinnosti. Vyplývají z účasti na věč-

¹⁾ 1. Tim. 4, 12—16.

²⁾ 2. Tim. 3, 17.

ném úřadě, ze znamení kněžského, ze zvláštní podobnosti s Mistrem, z moci konsekrovati a rozhřešovati, z osobního styku s Pánem Ježíšem ve Svátosti a konečně i ze styku s Tělem Jeho mystickým. Ustanovil kdy Bůh nebo vymyslilo kdy srdce lidské něco podobného, co by vázalo tak k dokonalosti jako tyto věci, které vyžadují od mužů toužících býti knězi vnitřní dokonalosti duchovní dříve, než byly pomazány ruce jejich ke sv. oběti a dříve než vloženo bylo jho Páně na jejich ramena ?

HLAVA V.

CO VEDE K DOKONALOSTI ?

S v. P a v e l praví: »Víme pak, že milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému těm, kteří podle uložení povolání jsou svatí. Nebo které předzvěděl i předzřídil, aby byli připodobněni obrazu Syna Jeho, aby On byl prvorozený mezi mnohými bratřími; které pak předzřídil, ty i povolal, a které povolal, ty i ospravedlnil, kteréž pak ospravedlnil, ty i oslavil«:¹⁾ t. j. vložil na ně slávu, že jsou přijati za syny Boží. To jest cílem předzřízení křesťanův, a vedou k němu povolání a ospravedlnění jakož i to, že jsme přijati za syny. A to právě, jakož i milosti Ducha svatého s tím spojené, umožňují, že se připodobňujeme Synu božímu v životě, ve smrti a na věčnosti. Díla božího neprovází nikdy nezdar Bohem zaviněný; dáváť Bůh dostatečnou milost duši znovuzrozené, aby došla svatosti. Všichni jsou povoláni, aby stali se svatými, — ale ne stejně a ne jednak, neboť

¹⁾ Řím. 8, 28, 30.

„i hvězda liší se od hvězdy jasností“. Cesty a povolání lidí jsou přerůzná a nesčetná, ale každému je dána milost přiměřená cíli, jehož má dospěti, a každému dána jest milost dostatečná na cestu, po níž jest mu jíti.

Tento první zákon Ducha svatého vyznačil sv. Bernardin slovy veleznámými ¹⁾: Ze všech, kdo jsou předzřízeni, aby byli připodobněni Ježíši Kristu, jsou prvními, kdož mají podíl na jeho kněžství. Jsou povoláni, aby Mu byli podobni, aby Ho zastupovali, aby zobrazovali Jeho ducha. Jim tedy dává Pán Ježíš všecko, čím by jim bylo lze nejvíce se Mu připodobniti.

Pomůcky dávané knězi k tomuto účelu jsou dvojí: jedny všeobecné a druhé zvláštní. Nyní se budeme zabývati všeobecnými, zvláštní pouze vyjmenujeme, hodlajíce se jimi obíratí ve hlavě pozdější.

Tré jest pomůcek všeobecných: svátostná milost, výkony úřadu kněžského a výkony úřadu pastýřského.

¹⁾ »Omnium singularium gratiarum alicui rationabili creaturae communicatarum generalis regula est, quod quandocumque divina gratia eligit aliquem ad aliquam gratiam singularem seu ad aliquem sublimem statum, omnia charismata donet, quae illi personae sic electae et eius officio necessaria sunt, utque illam copiosa decorant. Serm. de s. Joseph. tom. IV. p. 231.

1. Za prvé tedy vede k dokonalosti kněžské svátostná milost. Někdy se říká, že milost svátostná je spojena se znamením, jindy zase, že z něho vyplývá. Každá svátost udílí milost posvěcující ; jsouc však ustanovena za zvláštním účelem, dává též milost k účelu tomu. O tom píše sv. Tomáš Aq u i n s k ý takto: »Jako ctnosti a dary milosti dávají vedle milosti obyčejné také milost zvláštní pro jednotlivé skutky, tak dává milost svátostná mimo milost obyčejnou a mimo ctnost a dary též božskou pomoc — *auxilium divinum* — k účelu té neb oné svátosti.«¹⁾ Tuto božskou pomoc nedostáváme hned všecku za jednou, nýbrž jako ze zřídla se dál a dále rozlévá voda, tak se i tato pomoc rozplývá časem ve mnohonásobná *auxilia* — mnohonásobnou pomoc v nouzi, ve zkoušce, nebezpečení a pokušení.

Je tudíž článkem víry, že se při svěcení nedává jenom posvěcující milost — nekladou-li se jí překážky, — nýbrž i zvláštní pomoc pro celý život a podle potřeby, čímž bývá kněz uschopněn k tomu, aby řádně konal povinnosti svého stavu. Bůh není vinen, splyne-li tato pomoc na prázdno; to je jen vinou kněze, jenž buď na sobě má nějaký hřích nebo jest ospalým a nedbalým, anebo viděti nechce božské pomoci, která ho nabádá

¹⁾ Summa Theol. P. 3. q. 62. a 2.

k povinnosti, dodává síly a strach mu odnímá před tím, čeho se bojí. S v. P a v e l sám si odpovídá na otázku: »K těm věcem kdo je dostatečen?« slovy: »Všecko, mohu skrze toho, který mě posiluje.«

Věříme, že Bůh ne~~ž~~ádá nemožného. Věříme, že dává více milosti tomu, kdo s ní působí. Stav kněžský je vskutku vznešený a těžký. Dobře tedy, že se ho člověk leká buď z pokory a z nedůvěry, nebo ze svaté bázně. Avšak kolísati a pochybovati, když už máš vtisknuto nezrušitelné znamení, — jest podobati se Petru na moři větry rozvlněném. Káraje Petra káral Pán všecky zbabělé: »Malo-
věrný, proč jsi pochyboval?« Ta slova měla by nám stále zníti v uších! Padáme-li, padáme proto, že pochybujeme. A pak se ohlížíme kolem sebe vpřed i vzad a myslíme, že záchranu a klid a svatosť lze najíti v každém stavu, jenom ne v našem! Tu je nedostatek pokorné víry. Kdybychom jenom působili s milostí, kterou máme, Pán by nám jí přidával, dvakrát až desetkrát tolik by nám jí dával odměnou za pokoru, věrnost a naprostou důvěru v Něho. Nikdo nemá z tolika hřiven těžiti, než přijde Pán, jako kněz. Nikdo tedy nemůže si tolik zasloužiti odměny jako kněz. Pouze o Panně Marii lze říci, že spolupůsobila s k a ž d ý m osvícením, vnuknutím a milostí Ducha svatého ochotně a dokonale, takže jí

milosti neustále přibývalo, že jest »milostiplná«. Každý kněz může však — ačkoli je daleko za Ní pro hřích prvotní a pro osobní chyby a poklesky a zdlouhavé a neúplné působení s velikými a nesčetnými milostmi — nabyti a dojiti veliké svatosti a dokonalosti v životě svém.

Jestliže však někdo hned z počátku překážku položil hříchem nebo lenivostí milosti svátostné, ožije přece milost ta, jakmile se kněz obrátí k Bohu. Jestliže by časem ochladl v horlivosti anebo v duchovním životě, nabude opět milosti ve svátosti pokání, a lítostí obživne milost svátostná. Jest nám tedy zoufati? Nadějí ctíme Pána! Doufejme tedy pevně, silně a vytrvale až do konce!

2. Za druhé jest kněžství zřídlem knězova posvěcení čili svatosti. Kněžství jest hrází, ochranou, štítem proti světu. Kněžství vzbuzuje a řídí všecky naše tužby. Kněžství jest stálou pobídkou vždy víc a více s Bohem se spojovati. Kněze si vybral Bůh k největší slávě; tak jako na chrámových nádobách je na jeho životě napsáno: »Sanctificatus Domino!« ¹⁾ Podle toho buďte i jeho skutky! V ústech knězových buďte úplně pravdiva slova Žalmistova: »Jedné věci jsem žádal od Hospodina, té vyhledávati budu, abych

¹⁾ Zach. 14, 21.

přebýval v domě Hospodinově po všechny dny života svého, abych viděl rozkoš Hospodinovu a navštívil chrám Jeho. Nebo ukryl mne ve stánku Svém.« ¹⁾ Jedinou věcí kněžského života jest pobývati blízko Pána na oltáři, nositi klíče svato- stánku, býti *ad latus Domini* — po boku svého Pána! Název »druhý Kristus« je radostným i vyčítavým. Budeme-li za jedno s Pánem, bude v nás přebývati a kralovati. »Láska Kristova nutí nás« t. j. láska Jeho k nám nutí nás, abychom i my Jeho milovali a Jemu z celé duše sloužili; neboť umřel za nás, »abychom nežili déle sobě.« »S Kristem jsem ukřižován; živť pak jsem už ne já, ale živ je ve mně Kristus.« ²⁾

Jestliže proniká naši duši víra v Pána Ježíše, jestliže vniká do rozumu, vůle a konání, žije v nás Kristus a my v Něm žijeme život nadpřirozený. Svoboda nám zůstává neporušena, ale vládne námi Jeho duch a Jeho smýšlení. Myslíme jak On, mluvíme jak On, jednáme jak On. Jaká sladkost se rozlévá naším srdcem, můžeme-li říci: »Živ jsem ne já, ale živ jest ve mně Kristus!« Svět nemá nic s námi, nehledáme ho, nebojíme se ho. Neustále nás pobízí k dokonalosti vědomí, že jsme předurčení, ospravedlněni,

¹⁾ Ž. 26, 4—6.

²⁾ Gal. 2, 19. 20.

za syny vyvolení, že jsme ještě jiným a vyšším způsobem povoláni, abychom byli zvláštním způsobem připodobněni Synu Božímu.

3. Konečně jest také úřad pastýřský školou dokonalosti, vyžadujeť neustálého sebezapírání. Jaké třeba poslušnosti, má-li se sloužiti tolika lidem!?

Nade všemi jest knězi bdíti, nad dobrými i zlými, nemocnými i zdravými, mladými i starými, moudrými i nemoudrými, světskými i odloučenými od světa — a ti nebývají všichni moudří — nad kajícíky i nekajícíky, obrácenými i neobrácenými, padajícími i zpětivými, zatvrzelými i vzdorovitými! Nikoho nesmíme zanedbat, — nikoho odstrašiti a odbývati. Sv. Filip říkával, že kněz nemá míti svého času, a že hříšníci obracejí se nejen v čase, který si kněz k tomu určil (ve zpovědnici, kázání etc.), nýbrž i v jiném, tomu výhradně určeném. Světec tvrdí, že kdyby hříšník byl pominul, kteří nepřišli v dobu pro ně určitou, nýbrž když jedl a pod., nebyli by se nikdy obrátili a byli by ztraceni bývali. Kolikým způsobem se zkouší knězova mírnost, trpělivost a sebevláda, když jest mu jednati s lidmi podivínskými a nerozvážnými, každé chvílky k němu přicházejícími? Kolik se žádá na něm síly a vytrvalosti, když ho k nemocnému a umírajícímu jeden za druhým volají, že mnohdy ani

času nemá k řádnému odpočinku! Jak obtížny jsou neustálé návštěvy a dopisování? Jak rušivým jest neustálé zvonění a klepání na dveře, jež oznamuje, že zase někdo žádá si býti slyšenu! Všecko to činí život duchovního pastýře trdným a, divná věc, tak opuštěným jak na poušti, poněvadž ho od světa odlučuje a osamocuje! Kajicnická žíně neumrtvuje těla tak, jak umrtvuje duši toto neustálé sebezapírání. Touto umrtvenou vůlí podobá se kněz božskému Mistru, vzoru to veškeré dokonalosti. »Si ergo dilectionis est testimonium cura passionis, quisquis virtutibus pollens gregem Dei renuit pascere, pastorem summum convincitur non amare.« ¹⁾

A konečně je pastýřský úřad nejvyšší školou lásky, a láska je dokonalost božská zdokonalující lidi. Láska pohnula kněze, aby se stal pastýřem; z lásky dává kněz život za své stádo. Po celý život vzpružuje, sílí a vede kněze láska. Kněz cítí, že je *vicarius caritatis Christi*. Každý skutek věrného pastýře pochází aktuálně, virtuálně nebo habituálně z lásky. A jak láska naše přechází ve skutky, tak se vzmáhá láska Boží v našem srdci. »Bůh je láska, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm.« — ²⁾

¹⁾ S. Greg. in Reg. Past. P I. c. V.

²⁾ 1 Jan 4, 16.

Kde zůstává Bůh, tam je svatost. Třeba že jest láska od svatosti rozdílna, není od ní přece rozdělena, ale obě zároveň se jeví, zároveň hynou, zároveň se vzmáhají, zároveň ochabují, jako světlo vždycky doprovází teplo.

Mohli bychom jíti ještě dál a ukázati na poníženosti, čistotě, zbožnosti, šlechetnosti a jiných ctnostech, že se do plna rozvíjejí v životě kněžském a pastýřském. Ale sebezapírání a láska tak vedou k dokonalosti, že není třeba mnohými slovy dokazovati, jak utěšeně rozvíjí se život kněžský a pastýřský na výsluní jejich.

Co se týká ostatních prostředků k dokonalosti, postačí, vyjmenujeme-li je, protože se k nim ještě vrátíme.

Na prvním místě je slib čistoty, která kněze chrání a posvěcuje.

Za druhé je to duch chudoby, kterým se řídí kněz v důchodech církevních, a kterým se dává úplně vésti i ve správě otcovského jmění, které snad má.

Za třetí je to poslušnost k církvi, biskupu, zákonu, řádu a živému hlasu autority; poslušnost ta jeví se v maličkostech, má-li ovšem kněz vůli poslouchati.

Trojí povinnost tato vede k dokonalosti, k čemuž ještě dlužno přidati za čtvrté: modlitbu a rozjímání.

Za páté: mši svatou, přípravu k ní, děkování po ní a rozmanitý styk s nejsvětější Svátostí: rozdávat kněz stádu chléb života, dává požehnání, nosí Pána na processích, vystavuje a sám ve chrámě navštěvuje Boha svátostného.

Za šesté: zpovědnici. Kněz věrný a trpělivý jak otec, lékařem jsa i soudcem duší, nabude ve zpovědnici ze živých událostí, hříchů, bolestí, lítosti a upřímného obrácení více svatosti a dokonalosti než ze všech knih své knihovny.

Za sedmé: kázání slova Božího, k čemuž je nezbytně třeba denně rozjímati a studovati Písmo svaté. Pravíť sv. Augustin: »Kněz káže více nebo méně dokonale podle toho, jak pokračuje v Písmě svatém.« ¹⁾

Za osmé: sedmeru návštěvu v nebeském dvoře, když se kněz modlí Hodinky církevní.

Za deváté: pravidla života donesená ze semináře, kde se mu stala jaksi druhou přirozeností řídící, vážící, udržující a vedouce jeho život ku sjednocení s Bohem.

Konečně: zákon svobody, povinnost to nejvyšší a nejzávažnější, ke které se později vrátíme.

Nijak jinak než vlastní vinou ochabuje kněz v pokoře, lásce a svatosti; lze mu toliko-
terým způsobem utvrditi se ve vnitřní dokonalosti

¹⁾ De doctrina christ. lib. IV. 5.

duchovní, ve které byl svěcen, že čím dál tím více může se připodobňovati duchu a životu božského Mistra. Bůh nám dal víc, než jsme si mohli žádati nebo pomyslit. A »bez želení jsou darové a povolání Boží« ¹⁾ t. j. Bůh nemění se v úmyslu, který měl s kněžími, když si je vyvolil za své zástupce a když chtěl, aby byli jak On »světlem světa« a »solí země«.

¹⁾ Řím 11, 29.

HLAVA VI.

O CÍLI KNĚŽSKÉM.

Cílem člověka je sláva Boží, cílem křesťana je větší sláva Boží, a cílem kněze je největší sláva Boží. —

1. Za šestera dní stvoření světa vykonal Bůh největší dílo, když stvořil člověka. Sv. Pavel praví, že »žena je slávou mužovou«, že však »muž je obrazem a slávou Boha«. ¹⁾ Bůh stvořil napřed světlo, pak tvory neústrojně a neživotné, dále ústrojně a životné, a konečně tvory rozumné. Člověk byl v té řadě nejvyšším kromě andělů, pouhých netělesných duchů, jednoduchých, nesmrtelných, čistých, jasných a svatých. Člověka učinil Bůh o málo menším andělů; co v něm bylo duchovního, oděl tělem z hlíny a z prachu země, s přirozenými ovšem nedostatky a slabostmi. Nicméně byl člověk obrazem Božím. Jeho paměť, rozum a vůle jest obrazem tří rovných a nerozdílných osob Nejsvětější Trojice.

¹⁾ 1. Kor. 11, 7.

Člověk byl slávou Boha ve smyslu nejvznešenějším, neboť ze všech ostatních tvorů nemůže žádný vzdávati Bohu λογικὴν λατρείαν obsequium rationabile, poslouchati rozumem i vůlí a sloužiti Bohu jako syn a přítel.

Stvořený člověk byl korunován slávou a ctí. Jeho přirozenost byla jeho slávou, obřázejíc v sobě dokonalosti božské. Rozum jeho byl korunou, ve které jako drahé kameny zářilo poznání Boha a sebe samého. Bůh ustanovil člověka nade všemi skutky rukou svých. Učinil ho pánem a králem, aby vládl a užíval moci, kterou mu štědrost Boží udělila a která zákonem božských dokonalostí byla obmezena.

Člověk byl tedy »prvotinou« starého stvoření.

2. Co byl mezi tvory první Adam, tím byl mezi lidmi druhý Adam. První člověk byl ovšem jenom člověk, dokonalý sice, protože v něm přebýval Duch sv., ale nikterak nejsa povzneseným nad meze lidské přirozenosti. Druhý člověk jest však vtělený Bůh, v němž bylo člověčenství povzneseno a takořka božským učiněno. Bylo to člověčenství v každé příčině takové, jaké my máme, ale neposkvrněné hříchem, an je druhý Adam vzal z Panny neposkvrněné, čisté a požehnané, jako byla země (panenská) před hříchem. Vtělení bylo novým stvořením. Píšeť sv. P a v e l: »Bůh, který řekl, aby se z temností světlo zablesklo, ten zasvítl v srdcích

našich k osvětlení poznání jasnosti Boží ve tváři Krista Ježíše.«¹⁾ On byl dvojím, nejdokonalejším obrazem Božím. Byl odvěkým obrazem Boha jako Bůh a byl podobenstvím Otcovým jako člověk. Originál a podobenství byly v Něm spojeny; sláva Jeho tváře je světlem světa. »Mnohokrát a mnohými způsoby mluvíval Bůh někdy k otcům skrze proroky a nejposléze v tyto dny mluvil nám skrze Syna, jehož ustanovil dědicem všech věcí, skrze něhož i věky učinil.«²⁾ Veškery zásvity rozumu, přírody a neustálého zjevování, dávaného skrze proroky, zasvítily jasnou září ve zjevení přineseném od Ježíše Krista, »obleskem slávy Boží a obrazem jeho podstaty«.³⁾ V osobě Ježíše Krista se zjevila veškerá svatost, spravedlnost, moudrost, milosrdenství, pokora, láska, soucitnost a milost.

Ježíš Kristus je tedy prvotinou nového stvoření!

4. Sv. Jakub píše: »Dobrovolně zplodil nás slovem pravdy, abychom byli nějaký počátek stvoření jeho«⁴⁾ — to znamená, že ti, kdo jsou znova z vody a Ducha sv. zrozeni, jsou prvotinami mezi národy. Slovo ἀπαρχή jest jako za-

¹⁾ 2. Kor. 4, 6.

²⁾ Žid. 1, 1. 2.

³⁾ Tam. 1, 3.

⁴⁾ Jak. 1, 18.

čátek žní, kdy první snop požat, svázán a před Hospodinem pozdvihnut byl jakožto prvotina pole.¹⁾ Tak jest mezi národy Tělo Kristovo podílem znovuzrozených, kteří z duchovní smrti povstali k duchovnímu životu a tím se stali účastni nesmrtelnosti; jsoutě údy Božské hlavy, která jest »prvotinami těch, kdo zesnuli;«²⁾ a v Něm také povstali a stali se účastníky moci věku budoucího.³⁾ Sv. Pavel praví, že máme »prvotiny ducha.«⁴⁾ Sv. Petr praví, že křesťanstvo »je národem vyvoleným, královským kněžstvem, národem svatým, lidem dobytým, jehož úkolem na světě je »zvěstovati ctnosti toho, který z temností nás povolal v předivné světlo své.«⁵⁾ A zase: »jsme učiněni prvotinami Bohu a Beránku,«⁶⁾ to znamená: jsme učiněni k větší slávě Boží.

Jestliže tedy znovuzrození jsou prvotinami světa, jsou kněží Kristovi prvotinami znovuzrozených. Jsou-li prvotiny k větší slávě Boží, musí ovšem býti prvotiny prvotin k největší slávě Boží. Či jest snad podle zjevení něco jiného na

¹⁾ Lev. 23, 10. 11.

²⁾ 1. Kor. 15, 20.

³⁾ Žid. 6, 5.

⁴⁾ Řím 8, 23.

⁵⁾ 1 Petr 2, 9.

⁶⁾ Zjev 14. 4.

větší slávu Boží (vyjímaje vyvolený sbor v nebesích) než býti vyvolenu z vyvoleného národa, vyvolenu z vyvolených, býti účastným na kněžství vtěleného Syna, na Jeho znamení a Jeho moci; býti zjevným svědkem Jeho ducha a Jeho dokonalosti, býti zdokonalovatelem jiných; býti posvěcenu a přináseti neustále Krista v oběť za hříchy světa, s Ním obětovati sebe, a pro Něho obětovati se za dílo, které nám uložil? Kněz jest ustanoven, aby pokračoval v díle Mistrově, — a dílem Mistrovým bylo, aby spasil a posvětil člověčenstvo. Kněz je tedy vyvolen, povolán a posvěcen, aby hlásal slovy i skutky život, ducha, slovo a vůli Ježíše Krista. Pravíť sv. Bernard: »Pas (stádo) duchem, rty, skutky, modlitbou, napomínáním, slovy a příklady!« Když pravil Pán: »Jako mě poslal Otec, tak i já posílám vás,« nemyslí tím jenom, aby kněží na světě hlásali pravdu a udíleli svátosti, nýbrž, aby rozšiřovali Jeho ducha svým životem a podobou. A k tomu dal vše, čeho potřebí. Vyvolil, vyučil, vychoval a připodobnil si apoštoly přímo a bezprostředně sám. Neméně než na počátku volí, povolává a působuje si Kristus nyní kněze, ačkoli to koná prostředně božským podáním a působením Svého těla mystického. Dionysius Areopagita praví: »Kdo mluví o knězi, mluví o člověku nejvznešenějším, naskrze božském a ve svaté

vědě Boží nejsběhlejším.« ¹⁾ Sv. Ignác nazývá kněze »vrcholem dokonalosti mezi lidmi.« ²⁾

Je tudíž uznanou pravdou v zákoně a v duchu života kněžského, že kněz jest určen k největší slávě Boží.

Z toho plyne zase, že v duši knězově mají býti zapsána slova: »Všecky věci pokládám býti škodou pro vyvýšenou známost Ježíše Krista, Pána svého, pro nějž jsem všechno ztratil, a mám jako za lejno, abych Krista získal;« »abych Jej poznal a moc vzkříšení Jeho a společenství utrpení Jeho připodobněn jsa ke smrti Jeho: zdali bych nějakým způsobem přišel ke vzkříšení, které je z mrtvých. Ne, že bych již dosáhl anebo dokonalý byl: ale běžím, zdali bych nějakým způsobem uchvátil, načež i uchvácen jsem od Ježíše Krista. Bratří, já nemám za to, že bych už byl dosáhl. Avšak to jedno činím, že na ty věci, které jsou vzadu, zapomínaje, k těm pak, které jsou zpředu, úsilně chvátaje, k uloženému cíli běžím, k odplatě svrchovaného povolání božího skrze Ježíše Krista.« ³⁾ Těmito slovy Ducha Svatého vyznačen konec, touha a snaha věrného kněze, který neustále chvátá dál a dále v životě zbožném —

¹⁾ Docoel. Hier. c. 1.

²⁾ Ep. ad Smyrn. recens. longior c. 9.

³⁾ Filip. 3, 8—14.

v životě nebeského umění a síly, v životě kříže a podobnosti Synu Božímu. Seslabili bychom slova ta, kdybychom k nim něco přidali. Knězi nelze říci, že mu stačí dojítí toho neb onoho stupně svatosti. Dojítí stupně předposledního a tím se spokojiti, znamenalo by u kněze, že nevykonal svého povolání. »Pokládáme knězi za hřích, neprospívá-li ve ctnosti a nestává-li se ze starého člověka novým zůstávaje stejným.« ¹⁾ Sv. Řehoř Nysský praví: »Ať nikdo nenaříká nad nestálostí své přirozenosti, ale ať se vždycky mění v lepšího a ať postupuje ze slávy do slávy; ať se každý den lepší a dále chvátá a nikdy nemyslí, že už dospěl vrcholu dokonalosti. Neboť to je pravá dokonalost, že se nikdy nezastavuješ na cestě k dokonalosti a nikde nenalezneš jejích mezí.« ²⁾ Sv. Bernard praví též: »Jakub viděl anděly po žebříku vystupovati a sestupovati. Viděl, aby který stál nebo seděl? Není možná zastaviti se a viseti na slabém žebříku; nic nemůže trvati v nejistotě tohoto života pozemského. Nemáme tu stálého místa a budoucího hledáme. Sestupovati nebo vystupovati nám dlužno. Nikdo není jist, že je dobrým, kdo si nepřeje býti lepším; jakmile dostáváš nechuť k lepšímu, přestáváš býti dobrým.« Jsou-li slova

¹⁾ S. Greg. Naz. Or. IV. § 124.

²⁾ S. Greg. Nyss. Oratio de perfect. christ. tom. I. p. 298.

tato výstrahou křesťanům, čím jsou knězi? Opět praví týž svatý: »Solus Deus melior se ipso esse non vult, quia non valet.«¹⁾

Je-li takovým naše předurčení, jakým jest náš stav?

1. O knězi hříšném ani mluvití nebudeme. Od pádu andělů nebylo nic tak hrozného jako pád Jidášův, a po pádu Jidášově nebylo nic strašnějšího nad pád knězův. *Mane erat stella rutilans: vespere conversus est in carbonem.* Ráno byl hvězdou v čistotě zářnou, na večer však černým jak uhl. A to se může státi nejenom, když se dopouští hříchu tělesného, jehož andělé nemohli se dopustiti, nýbrž i když se dopouští hříchů netělesných, na př. proti lásce, pobožnosti a pokoře. Jidáš hřešil, pokud je psáno, hříchem nikoli tělesným, a na konec — prodal a zradil Pána. Nejsme prosti všeho hříchu smrtelného, jsme-li jen prosti hříchu nečistoty. Praví sv. Jeroným: »*Perfidus Judaeus, perfidus Christianus, ille de latere, iste de calice sanguinem Christi fundit!*«

2. O knězi světáckém povíme jen málo. Nemůže-li býti Otcovy lásky v tom, kdo svět miluje, nezachrání nás neposkvrněnost a čistota;

¹⁾ S. Bernard, epištola XCI., 2. 3. tom. I. p. 265.

nebo, je-li v nás »žádostivost očí« nebo pýcha života, jsme už mrtvi: »*nondum apparuit iudicium et jam factum est indicium!*«¹⁾ Známkou posledních časů bude, že lidé budou »sami sebe milovati« a že budou »milovati více rozkoše nežli Boha«. ²⁾ A takoví kněží, kdyby i byli na oko bez úhony, milují »ty věci, které jsou jejich, a ne ty, které jsou Ježíše Krista.«³⁾

3. Co máme říci o knězi vlažném? Hlavní známky vlažnosti jsou: že kněz žije bez určitého pravidla životního, že slouží mši svatou ze zvyku, že kratičko se na ni připravuje a kratičko za ni děkuje, že omrzuje se mu zpovědnice, a že jak možná se jí vyhýbá, nechodě do ní včas a pravidelně. Takovému knězi bývá mezi světáky příjemněji než mezi kněžími. Obyčeje, řeči a příjemné způsoby světské jsou mu velice po chuti; žije snad na faře, ale není v ní doma. Pořád je tam, kde je srdce jeho, a srdce jeho je ve světě. Na nějakou zábavu světskou nebo na nějakou zábavu ženskou je hned vypraven; nikoli však, když ho volají k nemocnému nebo když se má modliti breviář! Ve smíchu je nevázaným, v zármutku zdrceným. Nedostává se mu opatrnosti a obe-

¹⁾ S. Aug. Tract. XII. in Joan.

²⁾ 2. Tim. 3, 2—4.

³⁾ Filip. 2, 21.

zřetnosti, a často bývá slepým, kde všichni kolem něho vidí — nemůže, nechce viděti! Miluje peníze a je šťasten, dostává-li dary a milosti. ¹⁾ Každou hodinu jest ochoten věnovati světu, a nalézá vždycky volnou chvíli k tomu, co se mu líbí. Mluvívá rád uhlazeně, duchaplně a žertovně. Na spolubližních a na věřících vždy najde něco směšného a rád by se stal příjemným a hledaným společníkem. Tu již ovšem není daleko vlažnosti, o které praví sv. Bernard: »bývá krátká a řídká zkroušenost, smyslné myšlenky, poslušnost bez pobožnosti a řeč bez opatrnosti.« A jinde o hříších těch praví světec: »Ať si nikdo nemyslí, že je to věc nepatrná, a že není nic velikého, když upadám ve všední a malé hříchy. To je nekajicnost a rouhání proti Duchu svatému, které nebude odpuštěno. ²⁾

A na jiném místě zase praví: »Nepohrdej věcmi, protože jsou nepatrný, ale boj se jich, protože jich mnoho!« A s n ě m T r i d e n t s k ý dí: »Kněží, střežte se malých chyb, protože na vás

¹⁾ »Quis est in vobis, qui claudat ostia, et incendat altare meum gratuito?« Malach. 1, 10.

²⁾ »Nemo dicat in corde suo, Levia sunt ista, non curo corrigere, non est magnum, si in his maneam venialibus minimisque peccatis. Hoc est enim, dilectissimi, impoenitentia, haec blasphemia in spiritum Sanctum, blasphemia irremissibilis.« Sermo I. De sanctis tom. II. p. 2066.

jsou veliky!« Na kabátě člověka obyčejného nevšímáme si skvrny, ale na albě knězově bije a píchá do očí i prášek!

Spasitelným by nám bylo, kdybychom si denně a na každém místě uvedli na mysl, že jsme určeni a posvěceni k největší slávě boží. Život a svatosť, kterých věřící si hledí, nestačí knězi. Ke všem praví s v. P a v e l : »Ať jíte nebo pijete, nebo cokoliv jiného činíte, čiňte vše ke slávě Boží!« Má-li takovou povinnost člověk obyčejný, jakou povinnost má kněz?«

HLAVA VII.

O NEBEZPEČENSTVÍCH KNĚZI HROZÍCÍCH.

Vším, co jsme doposud řekli, byl povznesen kněz tak vysoko, že nutně myslíme na jeho nebezpečenství. Padne-li, jaký bude jeho pád! Aby stál kněz na vrcholu chrámu, k tomu třeba nadpřirozené rovnováhy a věrnosti, — jinak spadne! Je tedy vhodné, ba nutno, abychom vypočítali a uvážili veškerá nebezpečenství knězi hrozící.

Snad si všichni vzpomínáme, s jakým pocitem svaté bázně jsme se připravovali na vysvěcení, s jakou radostí a nadějí jsme přijali nezrušitelné znamení svátosti svěcení kněžstva; s jakým zklamáním jsme se však probudili příštího jitra anebo za krátký čas, kdy jsme cítili, že jsme těmitéž lidmi jako jsme bývali druhdý. Na zbožné a nadějně nadšení naše přišla chladná skutečnost jako přicházívá ostrý mrazivý vítr na první květy zahradní! Prospělo nám to, poněvadž nás to vzbudilo a varovalo. Tenkrát jsme lépe pochopovali slova: »Synu člověčí, za strážného dal jsem tě domu israelskému: a uslyšíš z úst mých

slovo a zvěstovati budeš jim ode mne. Kdybych já řekl bezbožnému: „Smrti umřeš!“ a ty bys mu to nezvěstoval ani nepověděl, aby se odvrátil od cesty své bezbožné a živ byl: umře ten bezbožný v nepravosti své, ale krve jeho z ruky tvé vyhledávati budu. Pakli bys to zvěstoval bezbožnému, a on by se neodvrátil od bezbožnosti své a od cesty své bezbožné, on zajisté v nepravosti své umře, ty pak duši svou jsi vysvobodil«¹⁾)

Tuto přísnou úlohu bere na sebe kněz hned po vysvěcení ve správě duchovní, a tu — již mu nastává nebezpečenství. Promluviv o nebezpečenstvích hrozících biskupu a knězi, protože jsou vystaveni všem jazykům a všem povahám a že bývají křivě viněni, že prý jsou na pohoršení, praví sv. Jan Zlatoústý: »Kněžský stav vyžaduje silného ducha; neboť kněz má mnoho vlastních trudů; jemu je třeba míti oči všude.«²⁾) To je jako výstraha. Pohlédněme na to důkladně!

1. Knězi poprvé do života vstupujícímu již to je nebezpečno, že nemá opory, na kterou spočíval dlouho v semináři. Jako loď, když ji vypustí z loděnice na moře, sama se musí držeti, tak opírá se kněz, když ze semináře vyjde působit, po Bohu o vlastní pevnou vůli. Pořádek,

¹⁾ Ezech. 3, 17—19.

²⁾ Hom. 3. in Acta app. tom 9. p. 29.

soustavné rozdělení času a práce, zvonění zvonku od časného rána do pozdního večera, příklad, vzájemné působení a přátelství soudruhů v životě Bohu posvěceném, a nad to zralá rada a moudrá láska představených — všecko to udržuje a zachovává studující bohoslovce až do dne, kdy vycházejí jako kněží ze zdí domácích, a kdy dvěře seminářské se za nimi zavírají. Nyní jsou v širém světě jako apoštolé, to jest: ve světě a pro svět, ale ne se světem, nýbrž v boji se světem; ze všech lidí jsou nejméně světskými; nestanou-li se světáky, nepozbudou své síly jako zachovalá sůl nepozbývá chuti. Zachovají-li se novosvěcenci tak, zaslouží si v pravém slova smyslu název »světští kněží« (na rozdíl od »světáckých kněží«), poněvadž ve světě žijíce pro svět a pro sebe blahodárně působí.

Prvním nebezpečenstvím kněze vyslaného do světa jest ztráta soudruhů, kteří mu posavad byli podporou. Tu cítí kněz, jak jest sám sobě obtížným, a záhy probouzí se v něm bolestný pocit samoty a neobmezené svobody. Všecko je na jeho vůli a volbě. Sám si volí a určuje čas k práci, k povinnostem, ba i ke mši svaté a ke zpovídání; sám si volí návštěvy, přátely a zotavení. To je svoboda, která všecko a každý den obrací ve zlato, když jí kněz dobře užívá; užívá-li jí však kněz špatně, dožije se duchovní bídy, kolísá v nejistotě a jde v záhubu. Neboť život neobmezené

svobody jest ohrožen rozmanitým nebezpečstvím, kteréž otravuje celé okolí. Málo lidí postačuje sobě tak, aby nehledali lidské chvály a soucitu. Kněz vyjda ze semináře cítí, že musí s někým býti, a hledá si proto společnost. Nezná dosud povah lidí kolem sebe, ani pověsti domů, do kterých ho zvou. Než to vůbec zpozoruje, bývá již zapleten do věcí, kterých si nepřál nikdy, bývá zván tam, kam by rozhodně nešel, kdyby ještě dřívější odvahu měl. Lidé bývají velmi pohostinní, litují kněze, že je sám, mají ho rádi a zvou ho ke stolu. I dobří lidé bývají neprozíravými a dotíravými zvouce k sobě kněze. Jak se ubrání mladá a nezkušená mysl těmto lákadlům, a jak zachová slíbenou věrnost dobrým předsevzetím a slibům? Nad celým životem knězovým rozhoduje právě tento počátek, v němž kněz, nemaje zkušeností, musí býti velmi opatrným. *Principiis obsta!*

2. Druhé nebezpečství hrozí knězi z toho, že již dlouho jest knězem. Vstupuje do života kněžského měl na sobě plný lesk znamení v den posvěcení sobě vtisknutého. Vykonával-li úřad věrně a horlivě, přibývalo lesku toho i v životě jeho.

Ale brzo »zachází zlato.« ¹⁾ Kněz vžil se ve své okolí. Snad se dostal mezi starší kněze, kteří

¹⁾ Pláč 4, 1.

jsou sice dobří, ale již ochabli a pohodlní. První horlivosti brzo ubývá, starý duch se vrací, a kněz je tímž, jakým býval před tím, — starý návyk se vrátil. Na začátku byl kněz rozhodnut, že bude žíti dokonale i podle rad, ale nyní se spokojuje tím, co je přikázáno. Dobrých předsevzetí sice neodvolává, ale také neplní; živoříť v něm jako úmysly a podmíněné sliby, které zamýšlí uskutečniti až — bude-li možná. Svého ideálu se ovšem takový kněz výslovně nezřiká, ale vzdaluje se ho, a výčitek proto necítí!

Takový kněz, ač lpí dosud na liteře pravidel životních a na hodinách pořádku denního, — přece již uvnitř na duchu ochabl. Málo koná s úmyslem aktuálním, mnoho s virtuálním, nejvíce jen s habituálním. Mše svaté dosud nikdy nevynechává, ve zpovědnici neschází, nemocných nezanedbává; ale duch, kterým to koná, již poklesl. Kněz takový je přesným a zevrubným z obyčeje a ze zvyku, kterého si později není ani vědom.

Breviář se modlí, bez rozumové pozornosti. Žalm letí za žalmem, a kněz neví z nich ani jednoho verše! Tak jest i s tajemstvími růžencovými a při mši svaté, v níž zvláště roztržitost se v něm vzmáhá; tak jest také s mementem za živé a za mrtvé! Při posvátném úkonu tom honí se mu v hlavě myšlenky za myšlenkami. Materialní výkon mše svaté je snad bez chyby, ale slovům

roztržitý kněz nerozumí pro myšlenky vedlejší a cizí. Ve zpovědnici poslouchá s myslí toulavou a rozhřešuje nevěda koho a co. U lože nemocného neb umírajícího je mechanicky správným, rozdává sv. svátosti, ale bez oživujícího slova potěchy, posily, lítosti a důvěry. A přece je takový kněz srdce dobrého, života příkladného! — Ano, ale je pramenem vyschlým anebo, jak se praví, »nubes sine aqua« — mračnem bez vody. Neobčerstvíť se z něho umdlení ani žízniví, a s prázdnou odcházejí, kdo v něm hledají vody života a útěchy.

3. Třetí nebezpečství hrozí knězi z toho, že má mnoho práce. Ať nikdo nemyslí, že nelze, aby život pracovní byl životem svatým. Nejpracovitější člověk bývá často nejpobožnějším. Svatost nezáleží v tom, aby se konalo neobyčejné, nýbrž, aby se činily věci obyčejné s horlivostí neobyčejnou. Nikdo nebyl v životě více prací zaňesen a více vyrušován než náš Pán a sv. apoštol Jeho. Vždyť bývali obklopeni zástupem, a »bylo množství těch, kteří přicházeli a odcházeli, tak že ani neměli kdy pojmouti.« ¹⁾ Ale k pracovnímu životu je třeba, aby kněz jako každý jiný člověk uměl se přesně a vytrvale modlit. Není to ze zbožnosti ani z lásky, připravuje-li se kratčeji kněz přede mší anebo kratčeji děkuje-li po ní z té jediné příčiny, že na něho čekají.

¹⁾ Marek 6, 31

Dříve než poslouží bližnímu, ať odslouží Bohu. Půldruhé hodiny, kterou potřebuje kněz ke mši svaté, jest i není jeho. Ta doba je prvotinou jeho dne, je však také prvotinou Boží! Kněz má času toho užívat, nikoli však co by chtěl, s ním dělati. Nemůže ho tedy vzít ani pro své choutky. Učiní-li tak, vyzná kdysi: »*Vineam meam non custodivi.*«

Kdo pracuje mnoho, nepracuje dobře, poněvadž konává všecko na spěch a povrchně. Nikdy nepro-
mařili jsme času, který věnujeme modlitbě a duchov-
nímu obcování s Bohem. Jedno slovo z takové
duše vydá víc než sto slov z úst člověka jen prací
umořeného. Ustavičné přepínání duševní a tělesné
činnosti vede i kněze k tomu, že se stává ve všem
přirozeným, povrchním a neduchovním. To se
ukazuje zvláště ve zpovědnici a na kázání.

Kolikráte slýcháme: »Můj zpovědník je svatý
člověk, ale kromě pokání a rozhrěšení nepromluví
slovíčka!« A dobře též víme, z jakého pramene
prýští stkvělé, ale chladné a jen rozumové kázání.

4. Knězi hrozí ještě nebezpečí jiné, přede-
šlému docela protivné, — málo práce. Jestliže,
jak jsme viděli, úřad kněžský a pastýřský jest
prostředkem posvěcení, pak nutně pozbývá kněz
posvěcení, jakmile zanedbává úřadu a povinnosti
své. Avšak nejenom pozbývá kněz posvěcení, nýbrž,
neužívaje schopností svých s dostatek a nehýbaje
jimi, nechává je ladem, — ač byl by schopen

velikých činů! Dvojím způsobem uvádějí se v činnost schopnosti lidské: nejprve silnou vůlí, které netřeba pobízeti, a pak povinností a zodpovědností. Málo kněží má tak silnou vůli, a mnoho je také kněží, kteří nemají, co by je zvláště nabádalo a nutilo k činnosti. Někdy bývají kněží, kteří jako studenti a klerikové slibovali církvi mnoho, posíláni z nutnosti do krajů, kde malé nacházejí působiště. Takovým horlivcům zdá se působiště jejich prý příliš úzkým. Ale ať nezapomínají slov sv. Karla, že jediná duše je biskupovi dostatečnou diecésí. My počítáme duše, a tak nepoznáváme, jak drahá jest duše, a jak velká bude odměna, spasíme-li i jedinou duši. Kněz má dosti práce i ve stádě nejskrovnějším; avšak k tomu třeba, aby rozjímal a měl silnou vůli. Který kněz toho nedělá, brzy stane se ochablým a pohodlným. Malá farnost se stává brlohem ospalců duchovních, a kněz na takové faře bývá bezstarostným jedlíkem, nedělaje pořádného nic. Napřed se maří čas a potom i schopnosti; jako slábnou svaly, když se nenapínají, tak zleniví a ztuhne rozum a vůle, když se jich neužije. Čilý člověk vždy si najde nějakou práci a není mu nikdy dlouhá chvíle.

Kněží mající málo duší, mohou se státi učenými bohoslovci nebo spisovateli; posloužili by církvi více spisy a učeností než správou duchovní. Dvojího

jest potřebí ke svatému studiu: času a pokoje. V té příčině praví sv. Augustin: »Quam obremotium quaerit charitas veritatis; negotium justum suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam si nullus imponit, percipiendae atque intuendae vacandum est veritati.« ¹⁾

Ale k tomu je potřebí, aby měl kněz lásku ke studiu, přísné svědomí a pevnou vůli. Veliká většina kněží dobrých se oddává životu pohodlnému, a třebas jsou bez úhony, podobají se velice služebníku, který zakopal hřivnu. Když kněz nemá dosti práce ani dosti studia, jimiž by zaměstnával ducha, cítí jednotvárnost a hledí přijíti z místa toho jinam.

Omrzuje-li kněze klid, shánívá se po zábavách. Protože jich nemá doma, hledá je venku; nejprve jen v duchu, pak si tam skutečně zajde. Tak maří a všelijak si kněz zahání čas vším, jsa mrzut a nespokojen; tato omrzelost a nechut dostává se konečně i do výkonův a povinností náboženských. Ať si je kněz takový dosud knězem čistým a mírným, přece omrzelost je schodkem k lenosti a lenost je hlavním hříchem. Má-li kněz příliš mnoho práce, je mu to méně nebezpečno, než má-li jí příliš málo.

¹⁾ S. August. De civitate Dei lib. XIX. c. 19.

5. Jest ještě jedno nebezpečství, které plyne přímo z předešlého, — a to je vlažnost. V té příčině pravil Pán: »Nejsi ani studený ani horký: ó bys studený byl aneb horký; ale, že jsi vlažný a nejsi ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst svých.«¹⁾ Vlažný ještě není zavržen; ale nepozná-li se, bude jistě zavržen. Vlažný kněz je ze všech lidí nejvíce politování hoden. Znelibujeť se mu stav kněžský, nechutná mu a hořkne! Protože koná pořád jedno, koná to mechanicky a jako stroj. Sancta — sancte! předpisuje sněm v Karthagu. Nevzpružují-li a neposilují-li nás svaté úkony, stávají se jhem, které řeže, a břemenem, které tíží. Takoví kněží snadno vynechávají mši svatou a necítí, že by čeho pozbyli!

Ať si hlásají jako dříve s velikou výmluvností vznešené nauky duchovního života, srdce jejich jest daleko slov, a těm, kteří je poslouchají, zní to jako prázdný zvuk. Takoví kněží čtou životy Svatých a chtějí býti jim podobni. Pokoušejí se o to, ale ne se zdarem. Snívají pořád o povzneseném stanovisku, a pořád je mívají v ústech, až se z toho vyvine nevědomá přetvářka, kterou se dají klamati — a to je nebezpečno; anebo jsou si dobře vědomi té přetvářky, a to jest ještě horším. V duši takových

¹⁾ Zjev. 3, 15. 16.

kněží nastává prázdnota, — všechno se chystá k pádu. Hrozna a pravdiva jsou slova proroka Isaiáše: »Proto bude vám nepravost ta jako rozsedlina padající a vyšetřená na zdi vysoké; nebo v náhle, když se nenadějí, přijde setření její.«

Padne-li kněz, divívali se skoro všichni, až na jednoho nebo dva, kteří ho pilně pozorovali, a až na jeho svědomí, které zná příčinu tajemného pádu. Strašně se řítí »vysoká zeď«, a čím vyšší byla, tím bývá hroznějším i její pád. Praví prorok: »A setře se, jak setřína bývá nádoba hrnčířská, setřením náramným a nebude nalezena ze zlomků jejích střepina, v níž by byl nesen ohníček z ohniště, nebo nabráno bylo málo vody z jámy.« ¹⁾ Když padli andělé, padli na vždycky, neboť nebylo pro ně vykoupení. Když však padne kněz, může opět vstáti, poněvadž jeho Mistr jest opravdu milosrdným. Ale od té doby, co padl satan s nebe jako blesk, nebylo pádu, jenž by se vyrovnal pádu knězovu.

¹⁾ Is. 30, 13. 14.

HLAVA VIII.

CO KNĚZI POMÁHÁ?

Mnohdy říkáváme neb alespoň si myslíme: »Kdybych byl věděl, co jest býti knězem, nikdy bych se nebyl na to dal. Hrozí mně nebezpečnosti tolik jako druhým, a mimo ně hrozí mně i jiné zvláštní nebezpečnosti jen proto, že jsem knězem. Kněží jsou vysoko postaveni a jsou ustanoveni nad dušemi, aby z nich vydávali počet. Svět a ďábel jsou zvláštními nepřáteli knězovými. Co tedy dobrého mně dává můj stav? Nejsem lepším než moji otcové, a padnu-li, pád můj bude hrozným a nenapravitelným. »Grandis sacerdotis dignitas, sed grandis ruina!«

Takové myšlenky často přicházejí; vnuká je někdy pokušitel, někdy si je dáváme sami. Ale věrný kněz se brzo vzpamatuje, neklame se a říká: »Hrozí mně tolik nebezpečností co druhým, ale dostávám za to víc milostí než oni. Majíť svátostnou milost jako synové a vojíni, já mám však i svátostnou milost jako kněz.«

Hrozí-li knězi mnoho nebezpečství, dostává se mu za to také mnoho milosti svátostné. Má zajisté prostředky (pomůcky) všeobecné i zvláštní k tomu, aby konal úřad kněžský, a pomoc ta stačí v každé povinnosti, v každém nebezpečí a pokušení.

Mluvili jsme již všeobecně o tom, jak pomáhá knězi jeho úřad a správa duchovní; nyní vypočítáme, co ho zvláště podporuje v celém jeho životě.

1. Především a nejvíce mu pomáhá každá denní mše svatá. »Když se rozednilo, stál Ježíš na břehu.« Den počíná s Ježíšem. Oltář je břehem, na nějž Pán sestupuje na slova naše. Známe ho, ale přece jsou držány oči naše; je tam pod jinou způsobou. Nevidíme ho, ale víme, že je to náš Pán. Připravuje a dává nám chléb života. Kdybychom se celý život připravovali, jednou se s ním setkati ve mši svaté, bylo by hojnou odplatou za všechny modlitby, za všecko pokání a skroušenost srdce.¹⁾ Avšak On nepřichází k nám jednou za život, nýbrž každé ráno. Každý den začíná s Ním. Kdybychom první hodinu denní pobyli s andělem strážcem, třebaš ho nevidíme, nebo se svatým patronem svým, byl by

¹⁾ Sv. Řehoř Nazianský praví: Ani nejdelší život by nebyl dlouhou přípravou na kněžství.

tím celý den posvěcen. Mše svatá je však něco daleko většího. Tu je Pán andělův a svatých – a přece se stane, že toho necítíme, ačkoli důvěrně s Ním obcujeme, a On se ponížil nade všelike pomyšlení. zavítav k nám! S n ě m T r i d e n t s k ý praví, že přítomnost Ježíšova je mimo všecky zákony přirozené. ¹⁾ On je přítomen, Bůh a člověk, podstatně a osobně. A my, když držíme rukama nejsvětější Svátost, stýkáme se se Stvořitelem, Vykupitelem a Posvětitелеm svým. Sn ě m praví dále, že Pán je přítomen ne jakoby místně, nýbrž jak jest, podstatou. ²⁾

V řádě božském není času, není místa. My se stýkáme s věčným světem, a to s obou stran opravdu, podstatně a osobně. Světlem víry vidíme Ho tváří v tvář. Nad to není už nic leč visio Beatorum. Po konsekraci však patříme na Něho, ač pořád ještě pod záclonou (sub specie). Nobis quoque peccatoribus, také nám hříšníkům dává se ve mši svaté podíl a účastenství se svatými a mučeníky v království nebeském!

Od pozdvihování až k přijímání stýkáme se s Pánem opravdu a s větším vědomím než Kleofáš a druh jeho na cestě do Emauz. Jsou-li držány

¹⁾ Or. II. § 72.

²⁾ Catech. Trid. ad par. P. 4. c. 2.

oči naše, rozum náš není držán. Vidíme Ho pod jinou podobou, ale hledíce na Něho, poznáváme Ho a mluvíme s Ním jako se svým Pánem, Mistrem, Přitelem. I On s námi mluví (uvnitř), ale tak mile, že toho nikdo nevypoví.

Pán Ježíš jest přítomen jen chvilku, avšak chvilka ta je bezedným dolem světla a míru. Sloužíme ovšem denně mši svatou, ale nevystihneme ani do konce života tajemství osobní blízkosti Páně. Ničím není omezena Jeho sladkost¹⁾ a líbeznost, rozlévající se na všechny strany jako moře, jemuž není břehův. A sladkost ta uchována jest v Nejvyšší Svátosti pro ty, kteří jí hledají se svatou bázní! A než od nás na chvíli (do příštího rána) odchází, dává nám své drahé tělo a krev právě tak, jako za poslední noci před rozchodem ve večeradle a jako v Emauzích než zmizel s očí učeníkův.

Odešel, avšak za nedlouho zase ho viděli, s učeníky; pravíť s n ě m T r i d e n t s k ý, že »Ježíš, milovav své, jsa na světě, do konce je miloval,« a že »nemoha nikdy býti daleko svých, dal nám »z nevysvětlitelné moudrosti záruku své lásky, převyšující řád a přirozené podmínky,«²⁾ t. j. dal samého sebe, ale pod závojem. Když odešel

¹⁾ Žalm 30, 20.

²⁾ Catech. Trid. P. 2. c. 4, 2.

archanděl Rafael od Tobiáše a jeho syna, a když ho více viděti nemohli, byli po tři hodiny rozprostření na tváři.¹⁾ Jaké má tedy býti naše díkůčinění po mši svaté?

Nemluvím-li o svatém přijímání, činím tak proto, že není třeba. Každý kněz ví, čeho slovy nevypoví. Barvy a sladkosti nemůže rozum přímo postřehnouti, pozná je však zrak a chuť! A proto praví Duch svatý: »Okuste a vizte, jak libý je Hospodin.«²⁾ Napřed okusme a potom uvidíme; ale to se děje očima duchovníma, kterým netřeba denního světla, a které nejsou omezeny pocity. Každým sv. přijímáním stáváme se tělem Jeho těla, kostmi Jeho kostí, a jsou-li čista srdce naše, jsme srdcem Jeho srdce, myslí Jeho mysli, vůlí Jeho vůle, duchem Jeho ducha. On nám neodměřuje, my si odměřujeme. Kdybychom v duši byli tak připraveni, jak můžeme a máme, totiž skroušeně a zbožně, dostačovalo by jediné sv. přijímání, aby nás posvětilo na těle i na duši. Tolik nám Pán dává milostí, kolik jich pojme duše naše, a pojmem je jich tolik, na kolik se přichystáme přímo neb nepřímou, t. j. na kolik se připravíme dříve než jdeme k oltáři, a jak jsme spojeni s Bohem. Právě Pán: »V ten den poznáte, že jsem v Otci

¹⁾ Tob. 12, 21. 22.

²⁾ Ž. 33, 9.

svém, a vy ve mně, a já ve vás.« ¹⁾ »V ten den,« t. j. až já budu ve slávě Otcově, a Duch svatý přijde, v ten den poznáte, že jste ve mně opravdu, přijímající tělo a krev mou, a že já jsem ve vás. Vědomí, že Bůh je nám přítomen, že přebývá v nás a kolem nás, vysvětluje nám vzájemné přebývání, jež nám slíbil Pán.

To mínil s v. P a v e l, když pravil: »Žiji já, avšak ne já, žije ve mně Kristus.« On řídí všechny životní síly naše a povznáší je. Jak mocí Jeho bije srdce naše, a my dýcháme, tak myslíme a konáme vše v Jeho moci. V Něm a Jím zdomakalují se svoboda a skutky naše. On je řídí a On pomáhá nám konati ve všem vůli Svou, žádaje při tom naprostou poslušnost. Žijeme, jednáme a mluvíme svobodně, svoboda naše je však vedena a chráněna Jeho milostí a mocí. On žije v nás, a my v Něm. Bude se tedy čeho nedostávat knězi, který miluje denní mši svatou? Mše svatá dává všecko — *n u t r i t, p r a e s e r v a t, r e p a r a t, d e l e c t a t, a u g e t!* Je nám potravou, ochranou, zotavou, potěchou a neustálou posilou.

2. Druhou vydatnou pomoc v životě čerpá kněz z breviáře. Sedmkrát za den odchází ze světa před trůn Boží. Církev bojující, trpící a ví-

²⁾ Jan 14, 20.

těžná uctívá nejsvětější Trojici neustálými modlitbami a chválami. Celá církev je svatyní, a brevír jest obřadní knihou sboru zemského, jako jsou chvály, díky a slávopění obřadní knihou sboru nebeského. Ve sboru tom má každý kněz určité místo; docházíť denně sedmkrát ke dvoru nebeskému.

Brevír je část božské tradice. Je stálým svědětvím o Bohu a víře. Byl sepsán lidmi, ale lidmi svatými, a psali jej pod vedením Ducha svatého. Ruce lidské spořádaly rituál, ale látka, z nížto jej složily, jsou slova Ducha svatého. Žalmy a úryvky Písma sv. Starého i Nového Zákona i spisy svatých jsou vetkány do čarokrásné řady modliteb a chvál, úcty a svědectví o království Božím a společenství Svatých. Tím, že se slavnosti a svátky výroční na novo vracejí — zimní, jarní, letní i podzimní — rozvíjí se stále před námi celé zjevení. Proroci a apoštolé, evangelisté a Svatí mluví k nám hlasy nehynoucími. Pořád se nám vrací na oči dějiny království Božího.

Kterási zbožná duše ptala se jednou svatého Petra Damiánského, proč říkáme (modlíce se brevír) »Dominus vobiscum«, jakoby nás bylo mnoho, ano, doopravdy není často nikoho s námi a my jsme jen sami. Svatý odpověděl: »Protože nejsme nikdy sami. Ctíme Boha s celou

církví na zemi a modlíme se, aby Pán byl na světě se všemi věřícími.«

Říkáme »Pán s vámi«, neboť ctíme Boha za celou církev viditelnou a společně s těmi, kteří už jsou dokonale spojeni s Bohem. Sedmkrát denně zalétáme do světa světlosti a modlíme se sv. officium, protože nám je církev přikazuje pod těžkým hříchem. — Modliti se officium jsme povinni ze dvou příčin: za prvé na oslavu Boží a za druhé, abychom posvěcovali sebe. Z moudrosti jenom a z lásky ke kněžím ukládá církev přísnou povinnost tuto. Církev bere knězi ze dne tolik, kolik třeba na officium: 1½—2 hodiny.

Ten čas není knězův, ale je Boha a církve. Kněz si ho nemůže vzíti, (není jeho), nýbrž z poslušnosti a přísné povinnosti jest mu ho užívati k posvěcení svému. Když Mojžíš mluvil s Bohem, zářila tvář jeho; i naše tváře mají plápolati, neb aspoň uvnitř zářiti světlem dvoru nebeského, když se modlíme breviář.

Když se modlíme hodinky, přicházíme k hoře Sionu a k městu Boha živého, k Jerusalemu nebeskému, a k zástupu mnoha tisícův andělův a do shromáždění prvorozených, kteří zapsáni jsou v nebesích, a k Bohu, soudci všech, a k duchům spravedlivých a dokonalých.«¹⁾ Jakou by měla

¹⁾ Žid. 12, 22. 23.

býti nelíčená zbožnost, pozornost a pokora ve slovech i v duchu toho, kdo sedmkrát za den bývá ve sboru Svatých a před tváří Boží? — Co tedy pomáhá mimo mši svatou více k dokonalosti kněžské než právě breviář ?

3. Třetí pomoc má kněz v rozjímání. Breviář jest modlitba ústní, avšak již z recitování jeho máme v duchu zásobu látky k rozjímání. Život knězův je *vita mixta* našeho Pána, a nám na vzor prožil Pán Ježíš své dny v práci a své noci na modlitbách. Život knězův je rozjímavým i činným; jednoho od druhého nelze oddělití beze škody a nebezpečení. *Haec meditare, in his esto, ut profectus tuus manifestus sit omnibus!* Věci, o kterých měl Timotheus přemýšlet, byly vesměs pravdy a přikázání Boží, zvláště však »čtení, napomínání, učení« — t. j. zjevení s veškerým jeho obsahem od největšího do nejmenšího. Čteme-li, bývá upoutána mysl naše knihou; rozjímáme-li, je rozum a srdce zabráno v Bohu. Modlitba je hlavním výkonem víry a touhy po dokonalém poznání Boha a po spojení s Ním v srdečné a opravdové lásce.

Prvním účinkem rozjímání jest, že si představujeme, co věříme, — svět neviditelný jakoby byl viditelným, a budoucí jakoby byl přítomným. Toto představování neboli zpřítomňování jest živé a trvalé vnímání věcí neviditelných, jakoby

byly viditelné, a budoucích, jakoby byly přítomny a již teď před námi. Čteme, že se Mojžíše netknul hněv Faraonův, protože zároveň měl na očích Toho, který je neviditelným. Před zemským králem neměl Mojžíš strachu, protože cítil, že je před Bohem a za trůnem Toho, který převyšuje největší důstojnost lidskou. S v. Pavel praví, že chodíme ve světle víry a ne ve světle očí; neboť ve světle víry je všechno věčným, ve světle očí všechno zdá se pomíjejícím. Neviditelným svět je dle podstaty, viditelným jest však dle podoby. Těm, kdo nemají smyslu pro věci nadpřirozené, jest jen viditelný svět makavým a proto i pravdivým. Neviditelný svět jest jim nemakavým, a třeba ho nepopírali, přece ukazují, že na ně nemá žádné moci ani působení.

Většina lidí žije celé dny, jakoby nebylo světa neviditelného a budoucího, — nerozjímají. Mnozí se modlí, ale modlitby jejich nejsou rozjímavé. Mysl jejich nic si nepředstavuje, netouží po Bohu, neprodlévá u Něho, nepozastavuje se nad slávou Nejvyšší Trojice, nad krásou posvěceného člověčenství, nad blažeností Matky Boží, nad spokojeností a radostí Svatých, nad obcováním, které s nimi již nyní máme, nad podílem, který je nám přislíben v jejich pokoji a radosti, nad Ježíšovou stálou u nás přítomností, nad přebýváním Ducha Svatého v každé duši čisté a pokorné,

především však v duši čistého a pokorného kněze, věrného a horlivého pastýře. Jestliže si všecko to představujeme živě jako na př. kupec tržiště a sklady zboží, nebo jako si představuje peněžník zaručené jistiny a peníze, pak žijeme ovšem také ve světě, ale nejsme jeho, jako nejsou jeho ti, kdo vstali s Kristem¹⁾ a jsou již »blaženi s Ním v příbytcích nebeských«.²⁾ Živě si takto představovati věci budoucí a neviditelné, je lepším než veškerá pravidla ostatní, poněvadž více chrání a sílí kněze. Je to vnitřní světlo a síla, kterou kněz vždycky s sebou nosí, a která v něm udržuje svátostnou milost, jež mu dává božskou a jistou pomoc v každém nebezpečení a v každé potřebě.

4. Jinou vydatnou pomocí kněze jest kázání slova božího. Pravíť s v. P a v e l: »Bůh mě neposlal křtít, nýbrž kázat evangelium.« S n ě m T r i d e n t s k ý dí, že kázati jest hlavní úlohou biskupovou;³⁾ jestliže tedy kázati je hlavní povinností biskupovou, jest zároveň i kněžovou, jenž mu má pomáhati. Jestliže se bál Isaiáš mluvit ve jméně Božím, protože byl »rtů nečistých«,⁴⁾ jaké třeba svatosti a důstojnosti kazateli slova Božího? Jestliže se sotva prorok odvažuje mluvit

¹⁾ Kol. 3, 1.

²⁾ Ef. 1, 3.

³⁾ Sess. 24. de ref. cap. 4.

⁴⁾ Is. 6, 5.

ve jméně Božím, jakž odváží se toho kazatelé? Co jim má pomáhati, vede je v záhubu. Vyvolen a poslán býti od Boha, mluvit lidem ve jméně Jeho, přicházeti jako posel a *l a t e r e* Jesu, kázati pokání a odpuštění hříchův, ukazovati cestu k dokonalosti a svatosti jménem Páně, slovy Jeho a mocí Jeho — kdo se toho odváží, neukládá-li mu toho nejprísnější povinnost? Jak opovážливо a jak nebezpečno jest mluvit ve jméně Božím chladně, nedbale, bez potřebných vědomostí, bez dokonalé přípravy! Jakým jest vyzýváním božského Mistra a jakým pohoršením zbožných duší, když kněz káže, aby se líbil a chlubil, když káže marnivě a neupřímně! ¹⁾)

Prostý a pokorný věřící křesťan mimovolně poznává kazatele, který káže sama sebe; ba i lidé světští, zvyklí krátké a úsečné řeči vážného života, vycítují brzy, co jest v kazateli dělaným a neupřímným. Srdečný a opravdový kazatel, byť i méně vzdělaným a učeným byl,²⁾) jest jim nejmilejším, a hned uznávají jeho moc i právo!

Čím méně vlastních slov a čím více slov Božích, tím jistěji si dobývá kazatel pozornosti a úcty věřících. Cítí zajisté, že jejich kazatel má právo mluvit

¹⁾) Sv. Augustin o nich dí: *Foris tumescit, intus tabescit.*

²⁾) Sv. Jeroným praví: *Multoque melius est a duobus imperfectis rusticitatem habere sanctam quam eloquentiam peccatricem.*

a že mluví ve jménu a slovy božského Mistra. Cítí dobře, že kazatel na sebe zapomněl, a že myslí jenom na poselství Boží a na duše, které vidí před sebou. Učí je tomu, čemu ho Bůh dříve naučil. Před tím se modlil a rozjímal pravdu, která pronikla jeho rozumem a svědomím až na dno srdce, a z plnosti její mluví nyní svému lidu. Pravíť mudřec: »Ústa moudrého jsou v srdci, srdce však nemoudrého je v ústech« — a to srdce jest opravdu mělké. Jestliže »z každého slova prázdného, které mluvíti budou lidé, vydají počet v den soudný,«¹⁾ jaký bude počet ze slov, která mluvíme dlouhá léta«, dlouhý život ve jméně Božím? Jestliže mají o nás býti pravdiva slova prorokova, jak byla pravdiva o něm: »Není mé slovo ohněm a kladivem, které rozdrobuje skály?«, jaký bude soud o chladném, prázdném, nekonečném proudu slov s málem myšlének a planou výzdobou? S planou jelikož neúčinnou, a neúčinnou, jelikož prázdnou.

Čí srdce jsme rozohnili? Čí tvrdé srdce obměkčili? A jestliže žádného, nestalo se tak proto, že jsme se napřed nedali poučiti od Boha, čemu učíme jiné? Kdybychom hledali u Něho, dal by nám ústa a moudrost, které se nepostaví na odpor ani nepřátelé naši. Nejlépe se připravíme na kázání, když se pomodlíme. Rozjímejme na-

¹⁾ Mat. 12, 36.

před o tom, co kážeme, neboť rozjímající, posvěcujeme se. Nikdy nezavládne jistěji srdcem jiných, než když sami v sobě pocítíme, co mluvíme. Proto kázání slova Božího neustále poutá nás k božskému Mistru. A mocně působí i na nás, když kážeme Jeho pravdu, jelikož hlouběji se zarývá pravda ta do rozumu, svědomí, srdce; vzpružujíc vůli sytí ducha, neboť v paměti zůstávají rozjímání i ode dávných let jasna a svěží. A též oplývá po rozjímání srdce kazatelovo zvláštní blažeností. *Qui inebriat, inebriabitur et ipse.* Kdo hojně občerstvuje duše lidské vodou života, bude sám hojně občerstven! Kdo zavražďuje, bude zavražďen a to hned v okamžiku, ve kterém mluví o Bohu. Pokorný kněz, jenž káže jak se modlí, je spojen s pramenem vody živé; jeho rty jsou stále u pramene, — a kněz podiví se často myšlénkám, kterých neměl, a slovům, která byla mu v ústa vložena. To je ze slibu: »Z mého vezme a ukáže vám.« *Ille plus dicit, qui plus facit.* — Málo slov svatého kněze vydá více, než mnoho řečí lidské výmluvnosti. — V kázání tedy má kněz stálou a nadpřirozenou pomoc k dokonalosti kněžské a pastýřské.

5. A ještě jeden pomocný prostředek dává knězi zpovědnice.

S v. R e h o ř V e l i k ý praví, že kněží jsou kovovými kropenkami, které bývají u dveří ko-

stelních, ze kterých se lidé očistnou vodou kropí, než do kostela vkročí. Kněží snímají hříchy všech, ale sami zůstávají čistými.¹⁾ Pán Ježíš vztáhl ruku a dotkl se malomocného, řka: »Buď čist!« Kněz se dotýká hříšníka a právě proto zůstává čist. Avšak — jest mu bdíti a modliti se, n e l e p r a p o s s i t t r a n s i r e i n m e d i c u m!

Učíme se mravovědě z knih. Ale není knihy poučnější nad zpovědnici. Stěží zapomíná kněz prvních chvil, které seděl ve zpovědnici. Se všech stran doléhají hlasy, ale různé, jakoby z nebe a z pekla. — Nejprve se přicházívat zpovídat hříšníci černí jako noc, potom děti v nevinnosti křestní, po té kajicník opravdu zkormoucený, za ním duše neznající sebe a hříšnosti své; tu přicházejí chudí a jednoduší a prostí srdcem, tam světáci, pleticháři a zřejmí lháři. Žádné pojednání učené nenaučí kněze, čemu ho učí zpovědnice. A jestliže se kněz rád a pokorně učí, naučí se v ní patero vážným pravdám.

Především pozná sebe sama tím, že se upamatuje na mnohé hříchy své a že vidí vlastní podobu v životě hříšníků.

Dále pozná lítost z bolesti kajicníka, který se téměř ani nechce dát potěšiti.

Pozná též útlé svědomí; neboť nevinní, jichž

¹⁾ Reg. past. lib. 2. cap. 2.

oko jest jasné a tělo čisté, řmoutívají se i z malých opomenutí a úchylek od vůle Boží, — a my, činíce totéž, ano snad i více, ani si toho nevšímáme!

Za čtvrté pozná kněz úsilí horlivých, kteří mocně touží po tom, aby v těžkém a neklidném životě tomto neustále postupovali výš a výše k Bohu.

Zpovědník konečně pozná a uzná i svůj malý prospěch, když uvidí šlechetnost a věrnost těch, kteří, ač hrozí jim na všech stranách plno překážek, přece vynikají v pokoře, sebezapření, lásce a ve spojení s Bohem daleko nad nás, kteří máme tolik času a tolik milostí k dokonalosti.

Chceme-li ty pravdy poznati, musíme si počínati při svátosti pokání jako při svátosti křtu, majíce na očích božské znamení a moc té svátosti. První povinnost, na kterou zapomíná kněz vlažný, je zpovědnice. Mnohokrát bývají mu obtížny výtky kajicníkem bezděky činěné. Mnohokrát ho omrzuje seděti celé hodiny a býti s nevzdělanými a odpornými lidmi. Mnohokrát zpovídá a rozhřešuje takořka beze slova, protože nemá, co by řekl, buď z nedostatečné zbožnosti anebo z nedostatku náležité pozornosti.

Plní-li kněz správně ve zpovědnici povinnosti otcovské, soudcovské a lékařské, mívá v nich nejvydatnější pramen vlastního posvěcení.

Čeho se tedy nedostává knězi, aby si uchoval svatosť, se kterou šel ku svěcení?

Patero velikých milostí kněžských: mše svatá, církevní hodinky, duchovní modlitba, na niž jsme si zvykli, — totiž rozjímavý život — kázání slova Božího, rozhřešování hříšníkův a vedení duší ve zpovědnici, působí přímo, silně, vydatně v život a ducha kněze. Chybuje-li nebo dopouští-li se něčeho kněz, povoluje-li pokušení nebo nedostává-li povinnosti, nemůže se vymlouvat, že nevěděl a že jinak nemohl. To by bylo viniti Pána, že rozkazuje nemožné nebo vymáhá krutou službu jako nemilosrdný pán a že nestará se o pomoc vhodnou a náležitou. Býváme pokoušeni, abychom haněli svůj stav a jeho okolnosti, myslíce, že by nám bylo lépe ve stavu jiném. Padáme-li i přes to, že jsme plně a dobře použili naskytlé pomoci, padli bychom v š u d e, v každém stavu a za každých okolností! Hrozí-li veliká nebezpečnoství knězi, dávají se mu též daleko větší pomůcky.

HLAVA IX.

DUCHOVNÍ SPRÁVA ZDROJEM DŮVĚRY.

Pomoc knězi podávaná jest nade všecku pochybnost větší než nebezpečenství, které mu hrozí. Strach a bázeň nedají nám ovšem mnoho pokoje, poněvadž viděti před sebou léta zodpovědnosti, vědom si býti své slabosti, viděti leš a moc hříchu, pomysli na lůžko smrtelné — musí těžko doléhati na nás. Denně se dívati na hřích, viděti zkázu mnohých kolem nás, kteří dobře začali a dlouho vytrvali, viděti pád kněží, s kterými jsme studovali a na vinici Páně pracovali, nebo spatřiti pád blízkých přátel, vzpomínati, kolikrát jsme i my měli sletěti do propasti, a jak nám už nohy sjížděly, vše to vzbuzuje v nás bázeň Boží, ale — bázeň Boží jest darem Ducha svatého! Denně se modleme: »C o n f i g e c a r n e s m e a s t i m o r e T u o !« — Poznali jsme již mnohé zdroje důvěry, budeme však rozjímati ještě o jednom: o správě duchovní.

Třikrát zapřel s v. P e t r božského Mistra; třikrát se ho však tázal Pán Ježíš, zda ho miluje,

a třikrát mu svěřil stádo své. V tom měl tedy sv. Petr znamení, že mu Pán odpustil, a zároveň měl v tom důkaz Jeho lásky a záruku své věčné spásy. Záruka ta dána nebyla jenom sv. Petru. Od sv. Petra přechází na nás všechny. Správa duchovní (pastýřský úřad), kterou máme do jisté míry po něm, je také naší zkouškou, jest důkazem lásky Ježíšovy a zárukou naší spásy.

1. Především, jak jsme viděli, není vyššího určení, než býti knězem. Kněz jest povolán a posvěcen na největší oslavu Boží. Je v novém stvoření prvotinou prvotin. Je povolán nejblíže ke Spasiteli, aby pracoval s Ním a shromažďoval vyvolené ze zlého světa. V kněžství je dovršena veškerá milost, kterou kdy Bůh lidem dal. Praví sv. Petr de Blois: »Kněz má přednost Abelovu, patriarchát Abrahamův, vládu Noemovu, řád Melchisedechův, důstojnost Aronovu, moc Mojžíšovu, dokonalost Samuelovu, moc Petrovu, pomazání Kristovo.«¹⁾ To jsou pečeti na záslibné listině naší spásy. A nejsou to pouhé názvy, nýbrž skutečnosti.

Dobrý Pastýř pravil učeníkům: »Ovce mé slyší hlas můj, a já znám je, a následují mne; a já život věčný dávám jim, a nezhynou na věky, aniž je kdo vytrhne z ruky mé. Co mi dal

¹⁾ Sermo LX. ad sacerdotes, opp. p. 373.

Otec můj, větší je nade všechno, a žádný jich nemůže vytrhnouti z ruky Otce mého.«¹⁾ Jestliže dobrovolně vypadáváme z ruky jeho, sami se ničíme. Žádná moc nás z ruky Jeho nevyrve proti vůli naší a pokud jsme za jedno s vůlí Boží. »Kdyby nás Hospodin chtěl zabiti, nebyl by přijal z rukou našich zápalné oběti a obětí mokrých, aniž by byl pověděl těch věcí, které přijíti mají.«²⁾ Každá známka záliby v našem jednání, každé osvícení a každá milost, setrvávání naše rok po roce a den ode dne jsou zárukou naší spásy. »Už vás nebudu nazývati služebníky, neboť služebník neví, co činí Pán jeho, ale nazval jsem vás přátely, neboť všechno, co jsem koli slyšel od Otce svého, oznámil jsem vám. Ne vy jste mě vyvolili, ale já jsem vyvolil vás a postavil jsem vás, abyste šli a užitek přinesli.«³⁾ Tím, že nás Pán ze světa si vyvolil, ukázal, že by nás rád spasil. Vybral nás ze sluhů za přátely, oznámil nám skutky a vůli svou, seznámil nás s tím, co pověděl Otec, vyvolil nás, když jsme na něho nemyslili, uschopnil nás ke službě své, — tím vším se nám zaručil, že pevná je vůle Jeho spasiti nás, nezradíme-li sebe samých.

Dále již i proto, že je kněz pastýřem, dostává

¹⁾ Jan 10, 27—29.

²⁾ Soudc. 13, 23.

³⁾ Jan 15, 15. 16.

hojně milostí. Viděliť jsme v něm plnou zásobu svátostné milosti : vše dostává, čehokoli má potřebí ke stavu svému, k potřebám, povinnostem a nebezpečnosti sobě hrozícímu. To už tedy pomineme. Ale správa duchovní dvojako nám pomáhá ku spáse: rozmnožuje lásku a cvičí nás v sebezapírání.

»Bůh láska jest, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm.« ¹⁾ Bůh je životem duše. Kde *ten* život zůstává, nemá moci druhá smrt. Bůh neodvolává darův, ani nechce smrti hříšníka, ale volá k němu: »Proč chceš umřítí?« ²⁾ »Nechcete přijít ke mně, abyste život měli?« ³⁾ Kdo miluje Boha, má v sobě závažnou záruku věčného života. Tak soudil sv. Pavel. Jeho obrácení, povolání, apoštolství, poslání, všecko bylo zárukou lásky Boží a její nezměnitelnosti.

Naší lásky k Bohu přibývá celým životem. Rozhojňujeť se láska ta každým zbožným konem, rozplápoláť se každou věrnou modlitbou. Přibývá-li jí každým duchovním výkonem při rozjímání a klanění se i v duši nejposlednějšího a nejpokornějšího člověka a v životě nejpracnějším a nejobtíženějším, oč více přibývá jí v životě knězově a pastýřově, jenž pracuje myšlenkami, slovy a skutky v království Božím a pro království Boží? Každá

¹⁾ 1. Jan 4, 16.

²⁾ Jerem. 27, 13.

³⁾ Jan 5, 40.

mše svatá, každé recitování breviáře jest úkonem lásky k Bohu a zdrojem lásky Boží. V jednotě s Bohem rozmáhá se láska každou chvíli. Každým vzdechem, každou žádostí, každým vnitřním úkonem pobožnosti, trpělivosti, poddanosti a žádosti po Bohu, spojujeme se s Ním láskou; láska k Bohu rozšiřuje naše srdce, naději naši obrací v naprostou důvěru a život náš sílí. (*V i a m m a n d a t o r u m t u o r u m c u c u r r i, c u m d i l a t a s t i c o r m e u m!*« ¹⁾) Jak se rozšiřuje srdce naše, tak přibývá v nás lásky Boží, a jak jí přibývá, tak rozšiřuje se srdce naše pro Boha.

Kde je láska k Bohu, tam je i láska k bližnímu. Kde je zřídlo, tam je pramen. A jako ze zřídla teče pramen, tak se prýští z lásky k Bohu láska k bližnímu. Pramen vede ke zřídlu. Proto praví sv. Jan: »My víme, že jsme přeneseni ze smrti do života, protože m i l u j e m e b r a t r y.« ²⁾) Když je milujeme, milujeme Boha; kdo miluje Boha, v Něm zůstává, a přešel ze smrti do života. Bůh je naším životem, a právě tenkrát zůstává v nás, když Ho milujeme

Stálá bratrská láska ke všem, — ke stádu našemu, k příbuzným, přátelům a nepřátelům — je školou dokonalosti a vytrvalosti.

¹⁾ Ž. 118, 32.

²⁾ I. Jan 3, 14.

Život lásky je tím dokonalejší, čím víc je k němu potřebí sebezmrtnosti. Život pastýřský a kněžský denně, ano každou chvíli oplývá sebezapíráním. Jsme povoláni, abychom umírali sobě, svým přáním a své vůli, abychom byli na pokyn a zavolání všem, dobrým i zlým, rozumným i nerozumným, »učiněni jsouce všechněm všecko, abychom všecky ke spasení přivedli« ¹⁾ Jest zvláštním při práci naší, že jenom některé duše zachráníme! A přece jest nám umírat sobě, zapírat sebe a vzdávat se vlastní vůle — pro vyvolené!

Slovo »*expropriatio*« je významu hlubokého a závažného. Nejsme už »svoji vlastníci,« ale pozbyli jsme práva nad sebou, neboť jsme koupeni nejdražší krví.

To míní sv. apoštol Pavel slovy: »Ne samy sebe kážeme, nýbrž Ježíše Krista, Pána našeho, sami pak že jsme služebníci vaši pro Ježíše.« ²⁾ Býti po boku Páně proti hříchu, světu a ďáblu, sami ze sebe nemůžeme, nýbrž jen skrze toho, který nás předurčil a povolal. Jeho vůle a ne naše — ta jen, vedena jsouc Jeho milostí — postavila nás do boje: »Ne vy jste mne vyvolili, ale já jsem vyvolil vás.« ³⁾

¹⁾ 1. Kor. 9, 22.

²⁾ 2. Kor. 4, 5.

³⁾ Jan 15, 16.

Ustanoven a poslán býti ku spáse jiných, je buď losem Jidášovým nebo losem milovaného učeníka. Obojí los může býti naším. Máme tedy příčinu nedůvěřovati si a ptáti se: »Pane, čím jsem?« Milujeme-li chudé, netřeba pochybovati, neboť Jidáš se nestaral o chudé; milujeme-li Pána, tu ani nelze pochybovati, neboť Jidáš Ho prodal. Nejsme nejmilejším učeníkem, jenž byl bez hříchů, kdežto my jsme hříšní; ale jsme učeníky, jsme milováni a v životě našem plno záruk spásy. Tážeť se sv. V i n c e n c: »Ježíši, proč přišel's na svět? Z lásky k lidem. Úbohý knězi, co tě pohnulo, abys trpěl zimu i hlad, abys do únavy pracoval, abys byl sám ve světě, a vydával se větrům i chladu? Láska k duším!« A kdo nám dal tu lásku? Jest to šestý smysl, který má málo lidí a kterého mnozí ani nechápou. Kněz je povolán, aby byl dokonalým a druhé aby zdokonaloval. Kněz není spasen, aby ke spáse pomáhal jiným, ale jest i posvěcen, aby posvěcoval jiné.¹⁾ Je světlem, aby svítil; solí, aby bránil porušení dobrou vůni Kristovu; kaditelnicí mezi živými a mrtvými. Bude-li kněz přes to přese všechno zavržen

¹⁾ »Napřed musíme býti čisti a potom očišťovati jiné; moudří a potom druhé učit, bráti světlo a rozdávat, býti Bohu blízko a druhé k němu vésti, býti posvěcen a druhé posvěcovati, druhé vésti a raditi jim ze svých vědomostí.« S. Greg. Naz.

bude to jedině proto, že veliká byla jeho nevěrnost k Duchu svatému!

Co tedy ještě schází knězi, aby pevně důvěřoval? Ze všech stran jest obklopen důkazy lásky a moci Boží. Oznámena je mu vůle Boží, že bude spasen, a to všemožným znamením a zárukou, takže mu jen schází přímé a osobní zjevení o tom. Tato pevná a nezvratná důvěra je mu pohnutkou obětovati se za věci veliké a zapíratí se i ve věci nepatrné. Naděje dává radost, a radost dává sílu. Kněží zdrcení a bázlivi bývají slabými a nečinnými; kněží plní naděje a důvěřující bývají ráznými a odvážnými. Strach není ku cti Pánu Ježíši. Že nás Kristus miluje, proto Mu důvěřujeme. Naděje jest darem Ducha svatého, vlévá se na křtu a rozmáhá se v dalším životě. S v. P a v e l praví, že jsme spaseni nadějí, a modlí se: »Bůh naděje naplň vás všelikou radostí a pokojem u víře, abyste se rozhojnili v naději a v moci Ducha svatého.« ¹⁾

Gedeonových tři sta mužů, kteří chlemtali vodu, vydalo v boji víc, než mnohé tisíce jiných, kteří pili na kolenou, a než dvaadvacet tisíc bázlivých a bojácných, kteří odešli. ²⁾ Až posud zaznívá na celé čáře volání k těm, kteří touží po stavu kněžském: »Kdo je bázliv a srdce lekavého, ať se

¹⁾ Řím. 15, 3.

²⁾ Soud. 7, 3—7.

vrátí domů a nestraší srdce bratří svých, jako sám strachem poděšen jest.« ¹⁾

Kněz, jsa jednou postaven do řad bitevních, nemá se čeho báti. Bude-li věren, bude mu ruka Spasitelova přílbicí spásy na hlavě.

Když bude nám úzko a budeme míti strach, když budeme pochybovati a odvahy nám pochybí, rceme: Bůh mě předzvěděl a předurčil za kněze, Bůh povolal, ospravedlnil a přijal mě do slávy svého Syna. Poznačil mne jako svého vojína a vtiskl na mne znamení kněžské. Vedl a chránil mě jako jinocha a muže a zachoval mě až dosud, pomáhaje k vytrvalosti a podávaje vždycky a jistě milost v každé potřebě. Když se boj obrátí proti mně, vím, že Bůh chce, abych byl zachráněn. Co všecko neučinil, aby mě zachránil? Jenom jedno nikdy neučiní: ncodebere mně vůle svobodné. A to jest pro mne nebezpečno. Jestliže svobodně sám sebe zradím nebo se Boha spustím, zahynu; je-li však má vůle s Bohem za jedno, dovede a obrání mě netoliko před nepřátely, nýbrž i přede mnou samým. Nemám-li vůle urážeti Boha a chci-li věrně býti při Něm, až do smrti mě bude chrániti! Pevný stojí základ Boží, maje znamení toto: »Zná Pán ty, kteří jsou Jeho; a: »Odstup od nepravosti každý, kdo jmenuje jméno Páně!« ²⁾

¹⁾ Deut. 20, 8.

²⁾ 2. Tim. 2, 19.

Náš stav nás tedy pobádá k důvěře. Všude požehná Pán stavu a práci kněžské i pastýřské, zůstaneme-li mu věrnými. Mnoho je trpěti správcům duchovním v krajinách světa starého, kde jsou lidé vášniví a zkažení, kde víra a zbožnost jest mdlá. Bdíti nad chvějícím se a traticím životem, je nejtrudnější povinností naší lásky a trpělivosti. Mnozí lidé a národové starého světa ode tří set let odpadli a odpadávají od víry zjevně i tajně. Lživá reformace zplodila revoluci; revoluce zne-
světla vlády a křesťanské státy, a osamotila církev, jak byla osamocena na počátku.

Správce duchovní se mnoho trápí nad dušemi, které takto v záhubu se řítí, a nad nepravostmi na církvi neustále páchanými. Je smutno dívat se, jak národ katolický neb křesťanský obrací se k světlu zády. Nicméně věrní pastýři mají pokojné svědomí, poněvadž jsou na straně Boží a poněvadž bojují za práva božská. Ve všech utrpeních hlubokou pocítují útěchu, a nikdo jim jí nevezme. Pravíť sv. Jan Zlatoustý: »Mniši mají těžký boj a mnoho práce; ale srovnáme-li jejich práci s prací kněží dobrých, shledáme, že se tak velice různí, jako poddaný od krále.«¹⁾ A podle toho mají pak kněží své radosti a útěchy. Je-li tomu tak v krajinách, které nej-

¹⁾ De sacerdotio lib. IV. 5.

prve byli církevními, čím víc u nás (v Anglii)! U nás je církev starou i novou. Nás je hrstka, ale jsme odloučení od světa, ode dvora a zkaženého ovzduší světských patronátův a světské moci. Pravá moc církve je vlastní svoboda její. Jsme pastýři stáda po mučenicích a vyznavačích, jejichž horlivost nezmizela. Jsme zvláště pastýři chudých, neboť bohatí nás opustili, a rozsáhlé statky jsou v moci těch, kteří nás neznají. Ale žítí s chudými, bylo osudem Mistra našeho, a míti podíl na Jeho osudu je zárukou, že se o nás stará. My jsme však netoliko pastýři chudých, my jsme sami chudí. Chudoba jest údělem kněžstva v tomto nejbohatším království světa. Navzájem nás pojí láska a úslužnost; lid k nám pojí ušlechtilá láska a vzájemná důvěra. Kněží jsou spojeni mezi sebou a s biskupy; jsou spojeni mezi sebou páskou bratrské lásky veliké, snad větší, než v kterékoli jiné krajině čistě katolické. A máme-li to, co může býti proti nám?

HLAVA X.

JAK DRAHOCENNÝM JE ČAS KNĚZE!

Po milosti je nejcennějším darem Božím čas. Než, co se promarní milostí a času! Říkáme, že čas koná mnoho. Učí nás mnohému, odvyká nás pošetilostem, sílí nás v dobrém a hojívá rány, ač vlastně nic z toho nedělá, ale jen dělati nechává. Toť pravda, poněvadž čas jest jen podmínkou všeho toho, a Bůh to v čase koná. Čas jest pánem věčnosti. Jak ho užíváme, takovými budeme. Každý den má své výhody, každá hodina své milosti. Shromáždění Senského užívá slov: »Hle, stojím u dveří a tluku« o neustálém působení Ducha sv. na srdce lidské, a to u každého člověka. Duch svatý vyzývá stále po celý život, každý den, a pomáhá člověku skládati si poklad na věčnosti. Jak a kolik zaseje člověk, tak bude i žíti. Všichni mají čas setby a žní zde i na věčnosti. Zmeškáme-li setí, je po žních. Druhého setí a druhých žní může nám sice Bůh dopřáti, ale ty jsou již druhými a ne prvními. Co minulo, minulo na vždycky.

Když tedy je čas tak drahocenným každému,

jak je drahocenným knězi? A šťasten je, kdo může vydati počet z času svého. Někteří, zdá se, nevědí, jak drahým je čas. Někteří zas na to ani nepomyslí, a někteří jsou tak lenivi, že jim čas uplyne, než ho začnou užívat. Jiní jsou tak necitelní, že čas vědomě maří. Jiní jsou tak nepravídelní a nedůslední, že se jim čas sám ztrácí. Vždycky mívají na spěch, vždycky se opozdují, nikdy se nevypraví, nikdy nepřipraví. Jsou v Písmě sv. dvě otázky, kterých by měl kněz dobře pamětliv býti, když někam jde. Jednou se ptá Bůh Eliáše, když truchlil nečinně na hoře Horebu: »*Q u i d h i c a g i s, E l i a ? C o t u d ě l á š, E l i á š i ?*« Ta otázka bezděky by nás odvrátila od mnohých míst, a pro tu otázku opustili bychom mnoho. Druhou otázku dává Pán: »Zdali jste nevěděli, že já v tom, co jest Otce mého, musím býti?« To mějme pevně v mysli, když lidé a přátelé zvou nás k sobě, nebo když bychom se rádi zotavili, nebo když bychom byli rádi, aby nás někdo politoval, anebo když bychom rádi pracovali mimo brázdu, kterou má zorati náš pluh! — Kdo odhadne, jak drahým je čas knězův? Jestliže čas každého člověka má v sobě věčnost, má čas knězův v sobě věčnost nejenom jeho, nýbrž i věčnost jiných lidí, kterých třeba ani nezná. Pokusíme se tedy odhadnouti, jak drahocenným je čas kněžský.

1. Cena času našeho se odhaduje nejprve mší svatou. Prvotiny času knězova náležejí Bohu, jemuž se denně ráno ve mši svaté obětují. Půl hodiny se připravovati a půl hodiny děkovati — z toho nemá kněz nic ubrati na něco jiného. Podle toho se především cení náš čas. Tenkrát mluvíme s Bohem, dlíme s Mistrem a vzdáváme díky Nejvyšší Trojici. Jak horlivě jest nám tedy prvních těchto hodin vyžítkovati! Vůně a žár času toho ať nás doprovází celý den, ať nás stále pamatuje, jak se máme modliti k Mistru nebeskému, ať nás učí na čas býti skoupými; ať nás učí býti netrpělivými, když se čas maří, a ostražitými, aby nám nebyl ukraden, tak ostražitými, jak jest ostražitým svět, jde-li o peníze. Bůh tak cení čas, že nám dává jenom den za dnem, hodinu za hodinou, chvíli za chvílí. Dá nám chvíli nějakou teprve tenkrát, až chvíli před ní uplynula. Najednou nám nedává Bůh ani dvě hodiny, ani dvě chvíle. Každé chvíle lze nám obnoviti úmysl, s kterým jsme ráno sloužili mši svatou. Vždycky oživiti můžeme modlitby a díky své aspoň zbožnými povzdech, — a tak je celý den náš proniknut mší svatou a sv. přijímáním!

2. Druhým měřítkem času knězova jsou vědomosti, kterých si za ten čas nasbíral

Labia sacerdotum custodiant scientiam! A jak uchovají rty knězovy vědu

o Bohu a o duších, není-li kněz mužem svaté vědy? Čemu se v semináři z bohovědy naučil, lehko se zapomene a pokryje prachem všedního života. Jak drahou je proto knězi každá chvílka, kterouž ulovil z denní práce, a ve které se vrací ke starým knihám nebo pokračuje a hloubá v dřívějších studiích! Dobře je míti otevřené vždy některé knihy, aby byly po ruce každou chvílku, která nám zbude. I v životě nejpracnější jsou »h o r a c s u b s e c i v a e«, čili chvíle oddechu. Jsou to hodiny, které kněz téměř pokradmu ubere hlavním povinností a denním pracím. Nad ty hodiny nic lépe nesvědčí o tom, jak si kněz váží času. Některí lidé činí všecko, jakoby nic nedělali; druzí nedělají nic a jakoby dělali všecko! Zřídka se stane, aby kněz, který si váží času, nenašel si chvíli na všecko.

Pořádek milující kněz tak si rozdělí den, že i okamžiky čili mezery využítkuje mezi prací a povinnostmi. Ke knihám těžkým a vědeckým třeba delší pozornosti; jiné, lehčí knihy možno čísti rychle, a některé lze bráti do rukou každé chvíle. Veliký učenec radil příteli »pětiminutové knihy«. Mnoho knih se přečte do roka po pěti minutách denně. Nic jiného není k tomu třeba než nepřetržité pozornosti a pevné vůle neustati, až tomu porozumíme, i kdyby to jen jedna strana nebo jenom jedna věta byla.

Snad řekne někdo, že se tím knězi život příliš stěžuje. Ale, tažme se sami sebe, kolik času věnujeme knihám nepotřebným, novinám, zábavám a návštěvám, které nekonáme za účelem duchovním nebo pro něco užitečného? Kolik promarníme času váhající a pochybující o tom, co bychom četli a dělali!

Spočítá-li si to všecko, shledá kněz horlivý, že byl oloupen o mnoho času, že mnoho promarnil a že jen mála dobře užil.

3. Po třetí se cení čas dle toho, co by byl udělal kněz ve zpovědnici. Není jistější známky kněze horlivého než láska ke zpovědnici. Tato povinnost jest první, které se štítí a vyhýbá vlažný kněz. Seděti ve zpovědnici dlouho ve dne i v noci trpělivě a nepozbýváti klidnosti, jest určitým znamením lásky k duším. Ani se neopovážíme srovnati zpověď s kázáním, poněvadž toho nelze k sobě přirovnati, jelikož obojí jest zvláštním. Mnozí jsou do kázání horliví a ochotní, do zpovědnice však váhaví a liknaví. Ve zpovědnici nestaví se kněz na odív, nerozechvívá a nevábí osobou svou; ve zpovědnici sedává kněz o samotě dlouhé hodiny, poslouchá hříchy, lítost a často i nerozvážné řeči lidí po většině neznámých. Ve zpovědnici jakoby lovil jen jednou udicí. Dlouho se načeká, než uloví rybu. Ale je to dílo v nejplnějším slova smyslu pastýřské; je to opravdová starost o duše. K dílu to-

muto třeba nejvíce sebezapíravosti, nejvíce přemáhání vlastních slabostí a nejvíce ušlechtilé lásky k duším, zvláště k ubohým.

Možno lépe využítovati času, než že se staráme o duše a že je vedeme? ¹⁾ Víme-li, že máme moc svazovati a rozvazovati, že u zpovědnice bývají duše hynoucí naváděny k pokání, kající k dokonalosti, nevinní ku spojení s Bohem, a že Bůh bývá oslaven i ve spasených i v zahynulých, — budeme jistě obětovati zpovědnici co možná nejvíce dní a hodin. Zpovídání nebude nám obtíží, nýbrž potěchou. Nebudeme tedy ubírat zpovědnici hodin, ale přidáme si jich co možná nejvíce, a spolu-bratry v duchovní správě budeme též k tomu míti.

Než nejenom v kostele se zkouší trpělivost a láska zpovědníková. Všecko, co jsme řekli, hodí se zvláště na zaopatřování nemocných, a na ochotnost, se kterou máme je poučovati, těšiti a síliti, především když je smrt blízka. Nemocný a umírající nemyslí na sebe. Duch jeho je se-slaben a skoro již usmrcen od těla trpícího neb umírajícího. V ty bolesti a v ten strach zaznívá hlas věrného pastýře, aby zarmouceného rozveselila pokleslého vzmužil. Knězova slova a šepoty víry, naděje, lítosti a důvěry, zasluby Boží a svatá

¹⁾ Zdá se mi, že jest uměním nad umění a vědou nad vědami řídit lidi, nejrozmanitější to a nejměnivější tvory. S. Greg. Naz. Or. XVII. tom. I. pag. 21.

jména »Ježíš, Maria a Josef« osvěcují, upokojují a potěšují mysl, která na sebe nemůže mysliti. Nestací tedy jen jako nástroj přisluhovati svátostmi umírajících! Naposledy těšiti a naposledy cítiti musí s nemocným dobrý pastýř, zná-li ovce své, aby i ony znaly ho jakožto pomocníka a těšitele na cestě do věčnosti.

4. Jinak se odhaduje čas tím, čeho by se v něm kněz domodlil. Když pravil s v. P a v e l: »Modleme se bez přestání!« ¹⁾ nenadsazoval po řečnicku. Mínil, abychom vždy a všude mluvili s Bohem vzdechy, tužbami a vůlí. Kdo žije sjednocení s Bohem, povědomí jsouce jeho všudy-přítomnosti, a směřující veškerým životem jenom k němu, nemodlívají se pouze tenkrát, když mluví s Bohem, nýbrž i když pro něho pracují. *L a b o r a r e e s t o r a r e!* Celý život obcuj pastýř s Bohem! Čas věnovaný modlitbě odhaduje se dvojako: nejprve podle toho, jak je naše modlitba vyslyšena, a dále, jak naše modlitba působí v nás. Co do vyslyšení, kdo poví, co ztrácejí, kteří se modlí málo, a čeho se dostává těm, kteří stále mluví s Bohem? Dílo kněžské a pastýřské je tak význačně nadpřirozené, že očekáváme v něm výsledky nadpřirozené, a ty ovšem dlužno na Bohu si vyprositi. Není pochybnosti, že modlitbou se zúrodňuje život

¹⁾ 1. Thess. 5, 17.

pastýřův, a že bez modlitby zůstává život pastýřův neúrodným. Kdo se modlí mnoho, dostává mnoho; kdo se modlí málo, dostává málo. Než, o tom netřeba mluvit. Není ničeho, oč bychom nemohli prositi přímo nebo podmíněčně; není dobra, kterého by nám Bůh nedal, neboť jest mu blažeností dary své na nás vylévati. Modlitba však působí, aby nám jich dal Bůh přiměřenou a určitou míru. Před Bohem jsme cojsme a nic víc, — tedy ani horšími ani lepšími. A jsme to, čím nás činí obcování s Bohem. Tváře se nám rozzařují nebo zatemňují podle toho, jak daleko zacházíme k Pánu Bohu na modlitbách. Pokojná, sebraná, radostná a nadějná mysl jest odměnou modlitby. Neklidná, roztržitá, smutná a bázlivá mysl je trestem, že se nemodlíme, jak máme.

V pravdě, modlitba nám dodává ceny, a podle toho, čím jsme, jsou též skutky naše. — Kněz, který se mnoho modlí, vykoná za hodinu tolik, co kněz, který se málo modlí, vykoná sotva za několik dnů. Slova kněze vždy s Bohem spojeného mají v sobě život, teplo, ráznost a přesvědčivost, kterých nikdy nedá pouhé nadání přirozené.

Vykonáváme málo, protože se málo modlíme; a protože se modlíme málo, zůstáváme — čím jsme. Kdybychom čas, který maříme, a kdybychom hodiny, o které se okrádáme, věnovali obcování s Bohem

a ne světu, bylo by vše, co konáme, vyššího rázu, hlubších důsledkův a trvalejší působivosti.

5. Konečně se cení čas knězův podle účelu, pro který mu život dán.

Kněz žije, aby byl svědkem božského Mistra, aby učil a svědčil o pravdě božské živým příkladem svého života a vědomým i nevědomým vlivem svého ducha. Běda knězi, bude-li shledán křivým svědkem i v nejnepatrnějších příkázáních Božích anebo v působení ducha a života svého! A veliké je nebezpečství a veliká nevěrnost, je-li kněz obojakým, nerozhodným nebo tajným svědkem. Takový kněz jest výstrahou u cesty, které nikdo nečte, a bude odpovídati za ty, kteří jeho vinou zahynou.

Kněz má též býti světlem světa. Kdo půjde však za ním, svítí-li světlem temným a nejistým?

Kněz buď též solí, která čistí ducha, život a společnost. Nejsou-li však čisty knězovy skutky, slova a myšlenky, uškodí víc než prospěje. Nikdy nechodí kněz na prázdno. Buď dává neb ubírá, buď nabývá nebo pozbývá, a nejen kněz, nýbrž i lid.

Každý vidí, jaké nebezpečství hrozí knězi ve světě žijícímu a pracujícímu. Polem, na kterém kněz pracuje, je svět s pšenicí a s koukolem. Lidé zlí často bývají knězi méně nebezpečnými, neboť jsou zjevnými nepřátely; ale dobří lidé, jsouce nemoudří,

lehkomyslní nebo vlažní, odvracejí kněze dobrotou svojí od opatrnosti a svádějí ho spíše, než to pozoruje. Často ho navštěvují, pořád ho zvou, hovorů sotva bývá konec, berou ho do společnosti — mezi lidmi všech druhů — a do zábav, které jsou třebaš i nevinny, ale nesrovnávají a nehodí se k vážnosti kněze. Z toho povstává snadno a lehko bratříčkování; záliba a osobní náklonnost přerušuje klidnou mysl kněze, — a záhy je po rovnováze duchovního života. Ubožák pořád myslí na společníky a téměř nevyhnutelně potřebuje, aby se s nimi denně stýkal. Nepozorovaně a snad bez hříchu vyvíjí se scestné přátelství, zvracující kněze v rovnováze a odvracující ho od Mistra, jediného to přítele, jemuž dal celé srdce. Kolik nalíčeno na takového kněze po cestě léček, kolik před ním po chodníku rozevřených propastí? Kolikrát jde nevědomky dál, nehledě do dálky, až se za ním otevře propast a pohřbí jeho minulost! Všim tím se měří čas; ne, že by čas to byl vykonal — ne, kněz to vykonal v čase, který promařil a promarnil, nebo který mu nevědomky ukraden byl.

Nejúčinnějším a nejjistějším lékem proti tomu jest, abychom moudře a pevně užívali dní a hodin svých. Nikdo nebuď bez dvojího pořádku hodinového! Jeden buď na den: buď ustanovena hodina ke vstávání a léhání, ke mši svaté a k breviáři, k učení a psaní, ke správě duchovní ve

zpovědnici, u nemocných a chudých. Takový pořádek hodinový ustanovuj pevně, jak a kolik času se věnuje každému dílu dne takto rozděleného. Není tu nic ponecháno světu nebo společnosti. Kněžský život je mimo svět. Jeho domov a jeho přítel je ve svatyni; jeho společníci jsou Svatí a učitelé, kteří s ním mluví v knihách. Večer po západu slunce jest nejdrahocennější dobou knězova dne. Je to jediná doba, kterou může nazývatí svojí. Šťastným je kněz, který ví, jak je drahá, a nemoudrým je kněz, který ji maří ve světě.

Druhý pořádek hodinový vypočítává, jak uplyne náš život. Většina z nás lidí prospí asi třetinu dne. Asi tři hodiny zabírá mše svatá a breviář. Kolik času zabere soukromé modlení, duchovní četba, studium, zpovědnice, správa duchovní? Světu a společnosti věnují někteří kněží málo, jiní zase tuze mnoho. Jestliže tedy budeme živi sedmdesát let, prospíme víc než třiadvacet let a asi sedm let zabere mše sv. — úhrnem asi třicet let. Jak prožijeme ostatních čtyřicet let? Dobře by bylo, kdyby nám odevšad znělo: »Co tu děláš, Eliáš?«¹⁾ Kdyby na nás voláno bylo každou hodinu: »Zda jste nevěděli, že já v tom, co jest Otce mého, musím býti?«

¹⁾ 3. Král. 19, 9. 13.

HLAVA XI.

KNĚZOVY STRASTI.

Že Pán Ježíš plakal, čteme v evangeliích dvakrát, a jenom jednou čteme, že »se rozveselil v Duchu svatém.«¹⁾ Plakal nad hrobem Lazarovým a nad Jerusalemem, hledě naň s hory Olivetské. Rozveselil se, když děkoval Otci, že nezjevil tajemství svého království moudrým tohoto světa, nýbrž pokorným a maličkým.

Náš Pán byl mužem bolestí — a v tom se mu kněz musí podobati, neboť není učeník nad mistra. Za třiatřicet let duševních strastí nestal se Pán nevrlým ani melancholickým ani tváře kdy zamračil. Ovoce Ducha sv. dařilo se na Něm plnou úrodou a »ovoce Ducha je láska, radost, mír«.²⁾ Nikdy nezářila lidská tvář takovou božskou láskou a radostí jako Jeho. Nebudeme však podobni Pánu, budeme-li choditi s tvářemi zasmušilými a mluvit mrzutě. A přece musí býti kněz mužem bolestí!

¹⁾ Luk. 10, 21.

²⁾ Gal. 5, 22.

Jestliže hledíme okem víry na hříchy světa, a cítíme-li srdcem útrpným, jak řádí smrt na těle i na duši, pak jistě bereme podíl v bolestech Vykupitelových.

První bolest působí knězi vědomí o vlastní jeho nehodnosti.

1. Každý kněz měj na mysli slova sv. Pavla: »Děkuji tomu, který mě posilnil, Kristu Ježíši, Pánu našemu, že mě za věrného soudil a postavil ve službě, jenžto jsem byl prve rouhač, protivník, hánce. Ale došel jsem Božího milosrdenství, protože jsem to z nevědomosti a v nevěře činil. Rozhojnila se pak náramně milost Pána našeho ke mně s věrou a láskou, která je v Kristu Ježíši. Věrné slovo a všelikého oblíbení hodné, že Kristus Ježíš přišel na tento svět, aby hříšníky spasil, z nichžto já první jsem. Ale proto jsem došel milosrdenství, aby na mně prvním dokázal Kristus Ježíš všelikou trpělivost k naučení těch, kteří budoucně uvěří v něho k životu věčnému.« ¹⁾

Tato slova ukazují, že se sv. Pavel nepočítal mezi věrné a že si byl vědom velké nehodnosti své; ukazují, že mu bylo odpuštěno, protože hřešil z nevědomosti; ukazují, že nikoho neměl hříšnějším sebe a že proto právě byl vyvolen, aby byl živým

¹⁾ 1. Tim. 1, 12–16.

svědkem trpělivosti Ježíše Krista a důkazem svrchované milosti spasitelné, aby nikdo už nikdy nezoufal.

Který kněz, ohlédná se na sebe, nepodiví se, že byl ku kněžství povolán? Kolik z našich sou-druhů se k tomu každým způsobem lépe hodilo než my! Nikdy se nedopustili tolika hříchů, tolika pošetilostí a rozpustilých kousků, co my jich na sebe víme. Činili jsme mnoho, o čem jsme věděli, že to nemáme činiti; nyní ve světě vidíme mnoho, co jsme tenkrát neviděli, a to vlastní vinou. Na nikoho nevíme tolik zlého, jak na sebe; ne snad jen hříchů zevnějších proti výslovnému znění zákona, nýbrž i velikých hříchů duševních při velikých milostech duchovních! Lásku, odpuštění, naději, důvěru a spásu, kterou vyprošujeme druhým, ať druzí napřed vidí na nás! Kdyby nebylo bývalo nekonečného milosrdenství Božího, nejenom že bychom nebyli kněžími, — nás by už vůbec nebylo.

Kdo z lidí ví, co je v člověku leč jenom duch člověka, který je v něm?«¹⁾ Ten, kdo nás zná nejvíc, zná málo vnitřní život náš od prvního vědomí našeho. Ve vědomí lze celý život náš najednou přehlédnouti; na jedno podívání vidíme se dětmi, hochy, jinochy; vidíme i jasné zásvity milostí božských i temné skvrny naše, které je zastiňují.

¹⁾ I. Kor. 2, 11.

Jak jest možno, že jsem byl vyvolen za kněze? Víím na sebe více hříchů než na soudruhy z mládí — a nebyli povoláni tak blízko k Bohu jako já! Což předvídal Bůh, že bych jinak nebyl spasen? Že nejsem schopen bojovat se světem, ba ani žítí ve světě? Že bych bez pomoci, kterou mi dává stav kněžský, upadl do lsti, do moci a do léček světských? Když si vzpomínám, čím jsem býval, jak se osmělím hlásati slovo Boží? Když varuji lidi před hříchy, proč neřeknou: »Lékaři, vyléč sebe sama?« Když k nim mluvím o jejich chybách, slyším: »Máš břevno ve svém oku«, a jak praví s v. Ř e h o ř »u l c u s i n f a c i e«. A když káží o království lásky Boží v srdcích, o šlechetnosti a obětivosti. znaje, co jsem (včerejší netrpělivost a dnešní váhavost), zaslýchám hlas: »Hrobe obílený!«

Každý kněz, který zná sebe, ví, co jest býti sraženu, zarmoucenu a pokořenu nesčetnými kříži a nezdary: avšak nic není tak těžkým, jako vědomí o vlastní nehodnosti.

S v. Ř e h o ř N a z i a n s k ý praví: »To mě pokořovalo a ponižovalo, že bych raději vždycky slyšel hlas chvály, než abych prohlásil, že věci, kterým učím, jsou nad mé síly: velebnost, vysokost a velikost Boží a čistí duchové, kteří stěží pochopují krásu Boha, kterého zahaluje propašť, naplněná tmou, an je nejčistším světlem a každému

nepřístupen, an je ve všem a nade vším, jsa samá krása a nade všecku krásu, an osvěcuje ducha a v nejvyšším rozmachu pod sebe ho sráží, an se vzdaluje tolik, kolik ho chápeme, an toho, kdo ho miluje, povznáší výš a výše tím, že před ním odbíhá a z ruky mu mizí.« ¹⁾

Kdo si nevzpomene ze dne vysvěcení na slova: »Kdo mi dá, abych byl jako za měsíců předešlých, kdy Bůh ostříhal mne? Když svítila svíce jeho nad hlavou mou, a při světle jejím chodil jsem ve tmě? Tak jako jsem byl za dnů mladosti své, kdy tajně byl Bůh ve stánku mém!« ²⁾

2. Za druhé má kněz bolest, vida hříchy zlých lidí. Největší bolest Ježíšova po celý život jeho pocházela z denního styku Jeho svatosti s hříšným světem. Hledě na zohavené a zhanožené stvoření Boží, zvolal Pán Ježíš: »Otče spravedlivý, svět Tě nepoznal!« Svět nezná Stvořitele. Neznati Tvůrce jest velikou pohanou velebnosti Boží. A přece se na kříži modlil Pán Ježíš za ty, kteří nevěděli, co činí! A kdo by z nás neznal Boha? I nejhrubší nevědomost je strojená. Máme-li v sobě srdce svého Mistra, pak jsou hříchy, které kolem sebe spatřujeme, hříchy tělesné i duševní, zpuštěnost a zkaženost, které způsobuje

¹⁾ Orat. II. § 76. tom. 1. p. 49.

²⁾ Job 29, 2—4.

satan mezi muži, ženami a dětmi — neustálou pro nás bolestí. Jak nenávidíme hříchu a jak milujeme duše sobě svěřené, takovou cítíme z toho bolest v duši, kdykoli si na to vzpomeneme. Ne-spravedlnost i nevděk snáze strpíme, a všecko, co lidé řeknou neb učiní proti nám, bude nám méně bolestným než rány, které způsobuje hřích! Kněz je »signum, cui contradicetur«. Kněz je terčem ran a kamenů, které naň metají falešní a zlí jazykové; ačkoliv nám to vše neuškodí, přece nám proráží bolest do kostí a do krve, když nás lidé nenávidí, námi pohrdají a nám se posmívají. Ač vše to působí nám bolesti a nevoli, přece se v to konečně vpravíme. Naše bolest plyne z lásky, ze soustrasti a lítosti nad dušemi. Takovou bolestí se podobá kněz dobrému Pastýři, jak pravil s v. P a v e l Korintským: »Jáť velmi rád náklad učiním, nad to i sám sebe vynaložím za duše vaše; ačkoli, an vás velmi miluji, málo jsem milován.« ¹⁾ A Pán náš pravil již před ním: »Jestliže vás svět nenávidí, vězte, že mě prve než vás v nenávisti měl.« ²⁾ Býti nenáviděnu, je tedy pečetí naší věrnosti k Pánu.

Žijeme a hledíme na duše, které jsou před námi pořád mrtvy. Rovina se suchými kostmi

¹⁾ 2. Kor. 12, 15.

²⁾ Jan 15, 18.

byla hrozna, avšak hroznější je hromada a spousta duší d u c h o v n ě mrtvých.

Duchovních očí je třeba, abychom to viděli; mnozí žijí a nepozorují toho; my, kteří máme míti prvotiny Ducha svatého, pozorujeme to též, ale každý jen dle své chápavosti.

Zlí lidé jsou vrahy duší! Buď přímo a úmyslně, nebo špatným příkladem ničivají zlí lidé lidi nevinné a odvracejí kajicné. Vidíme, jak se rozmáhá ta nemoc dům od domu, z duše do duše. Království hříchu a stín smrti se usídlil v duších a domech, kterých jsme chránili dlouho, ale darmo. Někdy se zdá satan býti téměř viditelným; jeho přítomnost je téměř makava, a moc jeho pocítujeme ve spoustách několikaleté nezdařené své práce. V každém stádě jsou nepřátelé Boží známí a veřejní, tajní a pokoutní. O nich všech praví sv. Pavel: »O nichž jsem častokráte pravil vám, nyní pak i s pláčem pravím, že jsou nepřátelé kříže Kristova, jichžto konec je zahynutí, jichžto bůh břicho jest a sláva v zahanbení jejich, kteříž o zemské věci pečují.« ¹⁾

3. Mimo hříchy zlých lidí má kněz dále bolest i z lidí dobrých, ale vlažných; bývají to lidé dobří a přece ne zcela hodní; jsou osvíceni a přece jsou daleko od světla; konají mnoho dobrého,

¹⁾ Filip 3, 18. 19.

a přece ne všecko; mají málo chyb, avšak také málo ctností; jsou neúhonní, a přece ne chvalitebni; oplývají dobrými city, avšak skutků jest po skrovnu; jsou ochotni dávat, a přece schází jim skutkové milosrdenství; jsou pravidelní v pobožnostech, a přece málo bývají zbožnými; jsou pobožnými i svěťáckými; chválívají dobré skutky jiných a nenásledují jich v tom náležitě; tolik hanívají lenost, nestálost, chyby i vlažnost, a sami bývají váhavými, pohodlnými, nerozhodnými a vlažnými — vše to jsou duchovní protivy a odpory, které trápívají a mučívají kněze neustále. Kde hledal ochotu, nenalézá jí; kde myslil, že má důvěru, shledal, že se klamal; kde myslil, že má oporu, poznal, že mu mizí půda pod nohama. Bolest nad hříchem má v sobě něco, co nás s Bohem spojuje, co budí a napomíná nás, že jsme v bitvě v předních řadách, a že nám nelze nikdy odložití »úplné zbroje Boží«. V tomto boji s duchovním zlem na vyvýšených místech lsti a síly hynou duše před očima našima, a my sami jsme v nebezpečení. To učiž nás horlivými býti a se ovládati!

Malé a politování hodné poklesky lidí dobrých, malichernost a sobeckost, sebeláska a strojená necitelnost k bolestem, strastem a hříchům kolem nich, pobádá a vyzývá nás k dozoru nad sebou! Hned bychom hořekovali a naří-

kali, že jsme se zklamali v dobrých lidech, a přece již s v. P a v e l pravil: »Nemám žádného tak jednomyslného, který by s upřímností o vás pečoval; neboť všichni hledají svých věcí, ne těch, které jsou Ježíše Krista«. ¹⁾ Kdo mluví nejvíce, konává nejméně, a kdo se pořád ptá, proč se nestalo to neb ono, sotva činí, čeho je potřebí.

Lidi své můžeme rozdělití ve dvoje: v pracovníky a v mluvky. Pracovití mlčívají a pracují; mluvkové hanívají dílo i způsob, kterým bylo vykonáno. Smutno jest a na povážení, jak skrovně takoví lidé jinému poslouží. Raději dají peníze, než aby se osobně namáhali. K almužně není ovšem potřebí tolik sebezapírání jako ke skutku, který se osobně koná. Osobní však starost o nemocného, ztrápeného a hříšného je před Bohem cennější než zlato a stříbro.

4. Jinou bolest způsobují knězi nepraví bratři. Tak nazýváme nejenom lidi odpadlé a ve víře vlažné, nýbrž i pochlebníky, prozrazovače tajemstev, udavače, žalobníky, utrhače a ty, kteří se zastavují u bytu kněze a vyzvídají, pozorují, chytají a roznášejí na něho každou nespokojenost, stížnost, hněv. Takoví lidé plýtvají obyčejně slovy úcty, osobní náklonnosti a oddané lásky. Jejich úcta však jest otrocká; dobrá vůle, kterou projevují, jest odporná a jen zdánlivá. Zdá se, že jen člověk opovážlivý a nešlechtný by

¹⁾ Filip 2, 20. 21.

je podezřívá. Čím lepší je kněz, tím více jim věří a myslí, že jsou takovými jak on. Dobrý kněz nenávidí přetvářky a myslí, že druzí jí nejsou schopni; proto odpovídá prostě a bez podezření na vše, co si kdo přeje. Za chvíli se snáší na jeho hlavu jako mračno komárů spousta nedorozumění, klevet a klamných řečí. Kdo poví, odkud to a proč? Rozrušeno jest přátelství, roznícen jest hněv, farnost se rozštěpuje a nesvornost dělí rodiny. Konečně se rozpomíná ubohý kněz na den i na člověka i na otázky jeho. Je to poučením pro život, — ne prvním snad ani posledním. A přece i potom hanívají ho lidé pro jeho prý přílišnou obezřetnost a mlčelivost, jakoby mu je nebyli vnutili! Nepraví bratři jsou hůdně zlí, avšak nepravé sestry jsou ještě horší, protože i více se vyptávají i více roznášejí.

Tyto věci jsou trapny, avšak jsou věci ještě horší. Jsou to falešní bratři duchovní, kteří sudílkují o každém skutku představených a posuzují každé jejich slovo, nežijíce jinak, než v nesouhlasu s představenými. Farář nemá nikdy pravdy a nemůže míti pravdy. Reptajíce nespokojenci kazí kněze jiné. A těmito věcmi, ač malichernými, se rozšiřuje svár mezi farářem a jeho kněžími. Jakmile jednou začne, je sudílkování dravým a nezastavitelným. Mír a láska se jím ruší, zlá vůle mezi stádem a pastýřem se rodí, z jehož rukou požívají nejsvětější tělo a chléb věčného života! Snad se někdo podiví, proč s v.

P a v e l k výpočtu černých hříchů tělesných přidává: »nepřátelství, svárové, nenávisti, hněvové, vády, různice, roty« a končí s »vraždami, opilstvím, žraním a věcmi tomu podobnými.« Opravdu, duchovní hříchy »nepřátelství, svárové« jsou ďábelštější než hříchy tělesné, neboť ďábel nemá těla, a jsou Bohu protivnějšími, protože Bůh je láska a duch.

5. Posledním, velikým žalem knězovým bývá pád kněze bratra. Snad s ním od mládí vyrostl, snad byl s ním vysvěcen, nebo nad ním bděl jako starší. Padlý bratr kněz byl také kdysi nevinným, veselé mysli, prostého srdce, jasného rozumu, dobrých schopností — a přece padl!

Začátek jeho byl slibným. Každý předvídal život mnohonásobně užitečný a kněze dokonalého. Najednou praskne ubožák na dvě jako strom, a ukazuje, že je v srdci shnilým, že je nakažen nemocí, které nikdo nemůže porozuměti. Někaké tajné pokušení, nebezpečné lákadlo, nějaká nečistá známost, zatemněné svědomí, uvolnění pravidel, nějaké opomenutí vlastního zpytování, nějaké vynechání modlitby, nějaká osudná příležitost, — v níž svědomí nešťastník utlumil, vůli zeslabil, pokušení sesílil, a tenkrát p a d l poprvé — potom padati bylo již snadno. Překročil ubožák propašť a vkročil do neznámého světa »ubi nullus ordo et umbra mortis«. Ubožák diví se, že je v krajině cizí a

nové, a že je tak málo zaražen! Myslíval druhdy, že tak padne, hned by umřel, a nyní vidí, že i tak dále žije. Bůh ovšem a ještě někdo (zpovědník) ví pravdu o ubožáku, ale pravda ta se sotva na zemi objeví. Pečetí zpovědní bude tajena, a padlý kněz na pohled zůstává týmž knězem a pastýřem. Kdyby se vyhýbal práci, kdyby zmizel s očí a slechu lidí, vzbudil by pozornost a zvědavost. — Pokračuje proto jako dříve, ano snad jest ho více vidati a slychati než jindy. Nikdo nic neví; kámen ve stěně mlčí a trám se střechy nekřičí. Kdo by to věděl? Nikdo nic nedokáže, i když snad podezřívá. Žije se proto dál bez trestu, a beztrestnost vede k nekajicnosti. Na konec vychází snad přece všechno na světlo, ne tak pátráním lidským jako prstem Božím. Dlouhou beztrestností bylo padlému dáno dlouho žíti v navyklých hříších; s drzým čelem a zatvrzelým srdcem předstírával denně zbožnost a zakrýval hřích. Nevěří nijakým svědectvím, popírá každý důkaz, stále oklamává každého, kdo se oklamati dá.—Avšak kněz, který ho miluje a všechno zná, nemůže býti klamán a cítí bolest nad duší, na kterou bylo vtisknuto nezrušitelné znamení v den, v který byl ubožák posvěcen, aby byl světlem světa, solí země, obrazem Syna Božího, pastýřem stáda. Kněz hodný má též bolest nad dušemi, které hynou pádem kněze nehodného; má bolest nad pohoršením věřících i nevěřících, nad po-

skvrněnou svatostí kněžskou, nad zneuctěnou církví a nad Mistrem znova prodaným a zrazeným. Může býti která bolest větší? Všecko, co lze říci, praví slova: »Ach, ach, bratře můj!«¹⁾

¹⁾ 3. Král. 13, 30.

HLAVA XII.

KNĚZ KŘIVĚ OBŽALOVANÝ.

Bůh by byl mohl vykoupiti svět zjevením své slávy; učinil to však poníživ sebe samého. Pán Ježíš byl od lidí povržen, a svět zakrýval si před ním obličej, jakoby se za něho styděl. Totéž jest údělem naším. Pán Ježíš byl křivě obžalován. Nikdo jiný nebyl tak obviněn jak Spasitel. Byl nazýván samaritánem, a říkali, že má zlého ducha. Byl »žráč a pijan vína, přítel publikánův a hříšníkův«. Byl klamatelem, svůdcem a buřičem; bouřil lid a hlásal, že je králem a prorokem, a byl prý uchvatitelem trůnu a rouhačem. Nesl tedy všechny tresty za hřích, mimo jediný — vinu.

1. Křivá žaloba byla mu na výsost protivna, neboť byl úplně svatým. Z božské pokory se dal pokřtiti, jakoby byl hříšníkem. Oči všech tkvěly na něm. Byl považován za hříšníka. Bylo-li mu trpkým, když byl jenom podezříván, bylo mu zajisté nesmírným ponížením, když stál jako hříšník obžalován. Ošklivost nad hříchem pronikla duší jeho bezhříšnou. Zakusil ohavnost a hanbu těch, kdo byli spravedlivě obžalováni.

Nevinní by nám pověděli, že, když byli na pranýř postaveni a obžalováni křivě a chytře ze zlých činů, měli na tu chvíli hrozný pocit viny v sobě. — Čím větší nevinnost, tím větší nenávisť ke zločinu, křivě za vinu kladenému. Hříšného to trápí málo, poněvadž má otupený cit špatností, hrubostí a smrtelnými účinky hříchu. Že smrtelně zápasil Pán Ježíš, pocházelo z pohledu a styku se hříchy světa. Krvavý pot vyhnaly z něho hříchy lidstva před potopou, hříchy pokolení israelských, hříchy křesťanův a především hříchy kněží jeho. Svatý Bůh byl »až k smrti«
smuten, když se setkal s hříchem. Bůh jako Bůh nemůže býti smuten; byl však smuten Bůh *vtělený*, ano trpělo jeho člověčenství bezhříšné na tomto světě hříšném.

Čím nevinnějším a čistějším život a srdce knězovo, tím větší bude jeho bolest nad křivým obviněním. Kdo ho křivě viní, málo cítí, jakou mu dávají ránu, poněvadž nemají útlého svědomí jeho, ani jeho čistého srdce, ani jeho horlivosti pro stav kněžský a pro jméno Mistrovo. Potud »nevědí, co činí«. Nevzdělaní, prostí, pomstychtiví, zlomyslní, hloupí a neopatrni v řeči dávají často knězi rány, které se nikdy nezahojí. Kdyby se o nich povídalo, co roztrušují o knězi, nedbali by — a to jest jedinou snad jejich omluvou a jejich pohnutkou.

2. Spasitele křivě žalovali právě ti, kterým

vždycky činíval dobře. Po tři dlouhá léta mluvil s nimi o království Božím mírně a dobrotivě. Uzdravoval nemocné, očišťoval malomocné, otvíral slepým oči, krmil hladové a křísil mrtvé. Lidé ho rádi poslouchali, a děti chodívaly k němu beze strachu. Moc vycházela z něho osvěcujíc, posvěcujíc a potěšujíc. A přece byl nenáviděn. Jednou ho chtěli zabiti a podruhé s hory, na které byl, dolů shoditi. Mluvili proti němu a křivě ho obžalovali. Laskavého nenáviděli, trpělivého tupili.

To mu působilo zvláštní bolesti.

Každý kněz budiž přichystán totéž trpěti! Kterým jsme činili dobrého nejvíce, bývají nejnevděčnějšími. Na první výtku a na první odmítnutí třebas i nejmenší, hned jsou ve zlé vůli. Je příslovím, že lidé zapomínají dvacaterého »ano«, pamatují však jediného »ne«. Z desíti malomocných jenom jeden se vrátil poděkovat, a to byl Samaritán. Ač Židé byli oslepeni bleskem světla a oplývali hojnými milostmi, přece zůstali tvrdosijnými a ukřižovali Pána slávy! Samaritáni byli ochotnější pro dobrotu a zákon Boží, ačkoli byli skrovněji osvíceni a omilostněni. Tak bývá ve stádě našem. Kterým přejeme, nejspíše zpo-
výkají se; nejvděčnějšími bývají, kterým věnujeme
nejméně péče.

3. A ti zvláště křivě na Pána žalovali, kdo Ho nejlépe znali. Čtemeť, že jednou mu nevěřili ani

jeho bratří. A naposledy ho zradil jeden ze dvánácti. Často se přihází, že kněze křivě žaluje právě ten, v koho měl zvláštní důvěru a o kterého se obzvláště staral. Snad je to duše, kterou vyrval z blízké záhuby jak opalek z ohně. Mnohdy se též stává, že ti, kterým jsme činili nejvíce, bývají nejméně vděčnými a nejvíce zlomyslnými.

Neboť čím víc jim činíme, tím více žádají, a protože jim nemůžeme víc učiniti, rozhořčí se proti nám revnivostí a pomstou.

Což o to, mluví-li proti nám nepřátelé, kteří nás dobře neznají; ale když domácí přátelé, které jsme poctívali důvěrou a ochranou, kteří žili pod naší střechou a lámali s námi chléb, když ti proti nám povstanou a na nás křivě žalují, pak jest to mnohem trpčím. »*Inimici hominis domestici eius.* »Starost, dobrota a trpělivost, kterou jsme měli s nimi, je ta tam. Další se opanovati jakousi vášní, žárlivostí, sobeckostí. Nejprve se odvracejí od nás a pak se stavívají proti nám. Kdyby byli cizími a neznámými, strpěli bychom to snáze; ale od nich je to mnohonásobně nevďěčným. Znaí nás lépe než ostatní. Źaluí ne z nevědomosti, a ne z nedorozumění. Znaí lež, protože znaí pravdu, a to je mrzí. Nemají ničeho proti nám pravdivého; proto jsou podrážděni a chodívají na lži do továrny ďáblovy. Ctihodná sestra Emmerichová praví, že se ďábel tázal v za-

hradě Olivetské Pána, co učinil s penězi, které dostal za statky, jež Marie prodala?!

4. Křivé žalobě na Pána našeho neuvěřilo lidí málo, uvěřila většina! Zlí tomu hned uvěřili a měli radost, že jest jedním z nich. Pán náš káral je, varoval, znepokojoval svým příkladem; kazil jim cestu nepravosti, mařil jejich záměry a vysvobozoval z rukou jejich nevinné — proto bylo jim k radosti, že jest očerněn žalobou, po které, byť i klamná byla, zůstane přece na Něm skvrna, a nikdy jí nebude zapomenuto. To bylo dosti trpkým, horším však bylo, když Pán viděl, že i dobří lidé, ač nepovažují ho vinným, opustili ho, prchli, pomíjeli ho. Snadno ztrpěl Pán, když zlomyslní proti Němu zuřili; hůře bylo, když ho odsuzovali i dobří, kteří, byvše svedeni, věřili všemu, co bylo zlého na Něho pověděno. Potom i starší a vůdcové národa — zákonníci a kněží, mužové přísného života a rozsáhlých vědomostí zákona, — haněli a snižovali Jeho zvláštní učení a neobvyklé živobytí: jednou, že probděl noc na modlitbách, podruhé, že jedl a pil s hříšníky. Ten člověk by to věděl, kdyby byl prorokem, ale neví, protože není prorokem, a není-li prorokem, jest osobivým a opovážlivým v soudech o zákonnících na stolci Mojžíšově! Uvěřili v Něho starší z lidu? A když ani ti neuvěřili, kdo měl v Něho věřit? Mnohý dobrý kněz bývá posuzován, souzen, odsuzován zjevně i tajně,

a věří se všemu, co se na něho řekne a opakuje se to! Tam, kde ho vítali, straní se ho. Přátelé, kteří ho pozdravovali, se ho vzdalují. Lež vykonala dílo, jehož nikdo zcela nezničí. Nepravda chodí za knězem jako stín a zatemňuje jeho cestu, kamkoli jde. Nepravda vedrala se do veřejného mínění; většina věří, že je pravda, co se o knězi mluví, a jeho spolubratři věří tomu též. I biskup tomu věří a neočistí ho od toho. Svatí andělé vědí, že je to lež, a mlčí, neboť kněz je předurčen, aby byl připodobněn Synu Božímu, jenž byl křivě obviněn, a — lidé tomu také věřili!

5. Konečně Mistr náš umřel pod nátlakem křivých žalob. Nikdy nebyl Pán z potupy očištěn, ačkoli svědectví se nesrovnávala. Ba, co ještě více! Nejvyšší kněz a zákonníci Ho odsoudili, a většina křičela: »Ukřižuj ho! K čemu potřebujeme svědků?« Jméno Páně bylo očerněno, umřel na kříži, opuštěn jsa od přátel, od lidí a od Boha. Umřel jako zločinec mezi zločinci, před očima mnohých, kteří věřili kdysi, že je prorokem, a tenkrát zase, že je rouhačem. I po smrti potrvala zlá o něm pověst: »Ten svůdce řekl, když byl ještě na živě.« Týž osud zanechal Pán i svým.

»Bůh nás apoštoly (jako) poslední ukázal jako k smrti oddané; nebo učinění jsme divadlem světu, andělům a lidem. My (jsme) blázni pro Krista, vy pak jste opatrní v Kristu; vy mdlí, vy

pak silní; vy slavní, ale my opovržení. Až do této hodiny i lačníme i žízníme i nazí jsme i políčkováni býváme, ani jistého místa nemáme. A pracujeme, dělajíce rukama svýma; zlořečí nám, a my dobrořečíme; protivenství trpíme a (mile je) snášíme. Rouhají se nám, a my se modlíme; jako smetí tohoto světa učiněni jsme a jako povrhel u všech až posavad.«¹⁾ Není učeník nad Mistra, ani služebník nad pána: jestliže hospodáře Belzebubem nazvali, čím více domácí jeho?«²⁾ Proč bychom tedy naříkali, jsme-li očerňeni a umíráme-li tak? Nevinný kněz křivě obviněný je velice podoben Synu Božímu.

Tři myšlenky z toho plynoucí mohou nám dáti pokoj a sílu, jsme-li křivě obviněni. První jest, že nevinnost trpící hříchem trpí za hřích. Píšeť sv. Pavel, že doplňuje tak toho, »čeho se nedostává z utrpení Kristových«.³⁾

Utrpením Hlavy byl vykoupěn svět. Za nekonečné zásluhy kříže bylo nám dáno všecko. Utrpení těla duchovního v kterémkoli údu jeho spojuje se s utrpením Ježíšovým a skrze Něho vznáší se k Bohu jako skutek poslušnosti, trpělivosti a sebeobětivosti.

¹⁾ 1. Kor. 9, 13.

²⁾ Mat. 10, 24. 25.

³⁾ Kol. 1, 24.

Druhá myšlénka jest, že hříšníci nejsou nikdy tak blízko božskému Mistru, jako když trpí nevinně. Pravíť s v. P e t r: »Nejmilejší, nedivte se tomu soužení, které se vám děje ke zkušení, jakoby se vám něco podobného přihodilo, ale majíce podíl v utrpeních Kristových, abyste i při zjevení slávy jeho radovali se s plesáním. Trpíte-li pohanění pro jméno Kristovo, blahoslaveni budete: neboť co je cti, slávy i moci boží, a který jest jeho duch, odpočívá ve vás.« ¹⁾ Jsme-li po boku svého Pána, budeme trpěti pro Něho a s Ním. Kdekoli je kříž jeho, tam je také Pán. Nikdy není tak blízko, jako když ho potřebujeme. Naše zahanbení, bolest a soužení srdce je zárukou, že Pán jest na blízku a že otvírá náš rozum, abychom poznali, čemu se z knih nena- učíme. Kolikrát čteme věrné slovo: »nebo jest-liže jsme s ním zemřeli, spolu s ním i živi budeme; budeme-li s ním trpěti, budeme s ním také kralovati.« ²⁾ Kněz obžalovaný křivě je Pánu svému věru podoben.

Třetí myšlénka jest, že Bůh s námi zamýšlí něco zvláštního. Připravuje nás k tomu trápením, odbírá sladkosti, bez níž mu nebudou sloužiti nájemníci, očišťuje lásku naši od nevraživosti proti

¹⁾ 1. Petr 4 12—14.

²⁾ 2. Tim. 11, 12.

těm, kteří námi pohrdají, očišťuje nás i od nás, abychom samých sebe pořád nelitovali. Dokud neuvítáme svého Mistra s trojí průvodkyní Jeho (dle blahoslavené A n d ě l y z F o l i g n a), s chudobou, bolestí a potupou — dotud nebudeme hodni, abychom byli kněžími a vojíny proboděného srdce. Pán dává každému sluhovi práci podle sil jeho. Některým dává úlohu snadnější, některým těžší, jen málokterým nejtěžší.

Všichni kněží stojí na Kalvarii, ale jedni blíže kříže než druzí. Pán Ježíš dává nám podíl v kříži svém dle toho, jak mnoho kdo uneseme. Někdo nese kříž jenom chvilku, na jiného padá často, a někteří jej nesou jako Šimon Cyrenský; jedni mají potupu, druzí ocet a žluč, mnozí opuštěnost a jen málo kteří křivou vinu, pod níž Pán umíral. — Sv. Romuald, sv. Petr mučeník, sv. František Saleský, svatý Josef Kalasantský, sv. Vincenc z Pauly a mnoho jiných zakoušelo trpkosti té, a učinila je svatými i uschopnila je k úkolu zvláštnímu, neboť byli povoláni konati skutky svatých. Jestliže tedy máme podíl na Kristově osudu, máme také záruku jistou, že nás Pán miluje a že nás za nástroj své moci užiti chce. Nikdy tedy pod křížem neochabujme a se nebojme; neobcházejme po lidských obhajitelích a neužívejme lidského umění na ospravedlněnou! Ponechejme to Pánu Ježíši. »Vyjev Hospodinu cestu

svou, a naději měj v něm: a on všecko dobře učiní. A vyvede jako světlo denní spravedlnost tvou a soud tvůj jako poledne.«¹⁾ Jestliže se tedy tohoto podílu na zvláštní službě Kristově i vám dostává, děkujte říkajíce: *B e n e d i c a m D o m i n u m i n o m n i t e m p o r e !* Budu dobrořečiti Pánu vždycky: v míru i v nepokoji, v radosti i ve smutku; vždycky, i když mi budou věřiti, i když mi nebudou věřiti; vždycky, i když o mně budou pěkně mluvit, i když mne budou vinit ze zlého, jehož neznám, a ze lži, kterým se bude věřiti jako pravdě.

¹⁾ Ž. 36, 5, 6.

HLAVA XIII.

PŘÁTELÉ KNĚZOVÍ.

Nelze zapřít, že život knězův má býti životem samoty. Ode dne, ve který byl na kněze vysvěcen — jsou pravdiva o něm slova: »Bez otce, bez matky, bez rodu, ani počátku dnů nemaje ani skonání života, ale připodobněn jsa Synu Božímu zůstává knězem na věky.« ¹⁾

Novosvěcenec opouští dům a přátely; jeho původu, jména i rodu se nedbá. Nikdo se neptá, kde se narodil, nikdo se nestará, kde umře. Jest odloučen od světa a nikdy není osamocenějším než na ulicích a na místech, na kterých vše se lidem hemží. Je pravda, že kněz má své stádo, své bratry ve stavu kněžském, celou viditelnou církev a všecky svaté za spolčníky. Ale to všecko nestačí. Knězi třeba něco bližšího, proto vyhledává mezi *lidmi* přátelství a nevinných svazků důvěrných.

Potřebujeť i kněz jako všichni lidé *s o l a t i u m h u m a n i t a t i s*; dostává jí však zřídka

¹⁾ Žid. 7, 3.

kdy, ale spíše padá do nastavené léčky. Neb od koho je kdo přemožen, toho jest i otrokem.« ¹⁾ Čím je člověk přemožen, tím jest i zotročen. Není u kněze většího otroctví nad nerozvážnou přítulnost osobní. Když byl kněz vysvěcen, dal celou duši svému Mistru; a záměnou dostal svobodu, která ho osvoobodila od nezřízeného přátelství a nepřislušné přítulnosti. Tato svoboda má vésti k dokonalé rovnováze duševní.

Duše knězova spočívá klidně na lásce v Bohu, a ta vládne všemi knězovými náklonnostmi a všecky je zdokonaluje v zápal a pečlivost o všecky kolem něho, bráníc, aby neutkvěly na nikom tak, aby porušena tím byla duševní rovnováha. Jisté známky duše v nerovnováze jsou tyto: časté schůze, mnoho psaní, dlouhé návštěvy, dlouhý čas doma, nepokojné sem a tam hledání, maření času, nespokojenost o samotě. Když se knězi večery zprotiví, světnice pustými zdají, a když se mu i knihy znechutí, je jasno, že ztratil duševní rovnováhu. Od té chvíle jest otrokem buď nějaké věci nebo nějakého člověka a ztratil dokonalou svobodu srdce. Pravit svatý Jeroným: »Nechť klerik, který slouží církvi Kristově, nejprve si vyloží své jméno a pak (poznáv jeho smysl) ať jde po tom, k čemu je povolán. Jestliže *καληρος*

¹⁾ 2. Petr 2, 19.

znamená »podíl«, jsou klerikové tak nazváni proto, že Pán je podílem jejich.

Ten tedy, kdo sám je podílem Páně anebo má Pána za podíl, žij tak, aby měl Pána, a Pán aby měl jeho. Ten, kdo má Pána a praví s prorokem: »Pán je mým podílem,« nemůže míti nic mimo Pána; nebo má-li něco vedle Pána, nebude Pán jeho podílem — *pars eius non erit Dominus.*¹⁾

Bůh mluvil s Abrahamem jako člověk s přítelem. Náš Pán pravil: »Nenazývám vás služebníky, nýbrž přátely.« Přítelem knězovým jest božský Mistr, jehož přátelství postačí. Stačí však jenom těm, kteří na něm přestávají. A nemůže býti vedle něho jiného přátelství nižšího; Pán musí v nás vládnouti jako na trůně. Pán slíbil, »že s námi bude do skonání světa«, a vyvolil si zvláštním způsobem zůstávati mezi námi nad řád a podmínky přirozené. Přítelem knězovým jest Ježíš Kristus v nejsvětější Svátosti, přebývající vždy s námi. Kněz s Pánem pořád bývá ráno, v poledne i večer, a stále je s Ním spojen láskou a ochranou s Jeho strany — a měl by býti s láskou a s oddaností se své strany.

1. Toto božské přátelství pozůstává především ve shodnosti vůle naší s vůlí Páně. Vyměřujet se přátelství takto: »*i d e m v e l l e, i d e m*

¹⁾ De vita clericorum tom. 4. p. 259.

nolle«. Souhlas ten plyne z podobnosti s Pánem Ježíšem. Jsme-li Kristu podobni, budeme milovati a nenáviděti, co Kristus miluje a nenávidí. Trpko nebo sladko bude nám, co Jemu jest trpkým nebo sladkým. »My pak všichni s odkrytou tváří slávu Páně spatřující v týž obraz býváme proměnění od světlosti v světlost, jakožto od Ducha Páně.«¹⁾

Kněz má býti obrazem svého Mistra na světě, neboť to je podmínkou k vysvěcení. Jeho vůle tedy ať souhlasí s vůlí Páně. A pokud vůle souhlasí, přátelství nepřestane. Dobře víme, jaká je vůle Páně, co se týká nás. Chce, »aby všichni lidé byli spaseni« Chce našemu posvěcení.²⁾ Chce, abychom Mu důvěřovali; chce, abychom nenaříkali, ale žádali ve všem: »ne má vůle, nýbrž Tvá se staň«.

Chce též našemu štěstí, a to s touhou, která převyšuje veškeré nezřízené žádosti naše. Hlavní a vůdčí žádostí každého jest, aby byl šťastným. Veškeré úsilí lidské směřuje ku štěstí nebo raději k tomu, co klamně považujeme štěstím, myslíce, že nás učiní šťastnými. Ale nejvíce lidí se chybuje štěstí, protože nerozeznávají pravdu ode lži. Štěstí záleží ve svatosti. Jediná toliko je cesta k jedinému tomuto konci, a všechny ostatní touhy odbočují od

¹⁾ 2. Kor. 3, 18.

²⁾ 1. Thess. 4, 3.

pravého našeho štěstí. Pán chce naše štěstí jediným pravým způsobem a jedinou pravou cestou. Dy-
chtíme-li po nich, jsme v tom jedné vůle s Ním.

2. Přátelství je netoliko jednota vůle, nýbrž i vzájemná přízeň. »*A m i c u s a l t e r e g o . S a - c e r d o s a l t e r C h r i s t u s !*« Vůle přítelova nemá býti jen pouhou přízní přísně odměřenou, nýbrž i dobrotivou vůlí. Někdy i věrný přítel bývá vysokomyslným a hrdým v chování svém. Věříme mu, ale již se ho jaksi straníme a bojíme. Ne tak božský přítel náš, jenž je dobrotiv a milosrden, jenž zná naše slabosti a dívá se na ně pečlivě i soustrastně.

Víme, že jsme v rukou Božích, a že Bůh řídí náš život. Trestá-li nás, trestá proto, že nás miluje. Nikdy nestíhá nás Pán libovolně. Trestá jenom proto, že nutny jsou rány, které nám posílá. Kdyby nebyly nutny, nestíhal by jimi. Žádná strast nepotřebná nezastihne nás, leč když si ji sami připravíme. Když na nás zlo přichází, smuten je z toho Pán. Nerad by nás bránil proti sobě samým, aby nám neodňal svobody a neučinil nás pouhým strojem. Celá škola strastí a utrpení, kterou nás Pán vede, jest úměrna a přiměřena potřebám našim. Jinak by nás neposvětil ani nespasil.

Nevidíme sice dosud ještě konce, za nímž Pán pracuje, ani úmyslu, za nímž to činí. Jeho slova

k Petrovi jsou mluvena i nám: »Co já činím, nevíš nyní, ale zvíš potom.« ¹⁾)

Víme dále, že nám Pán přeje všeho potřebného dobra, že nijak nemáme nouze o prozřetelnost a milost potřebnou k blahobytu v tomto životě anebo k věčné spáse. Vždycky žádáme na Pánu dříve než Mu důvěřujeme znamení Jeho přízně. Ale kde jsou důkazy, tam není místa k důvěře. Když nás strasti svírají, a nevidíme pomoci lidské, tenkrát je nejpríhodnější doba důvěřovati Pánu. Čtemeť, že mnozí v hlubokosti bídy klepali na dvěře svatostánku ptajíce chleba, a dostali. Kněz má vždy v nouzi volný přístup k Mistru. Kněz je strážcem svého Pána, který bydlí pod jeho střechou anebo blízko něho ve svatyni. Ať tedy Pánu nosívá kněz své zármutky a strasti pastýřské. Vše, co na kněze přikvapí, — veškeré zmatky, nebezpečenství a potřeby — ať před Pánem vylévá. Kněžský stav je nám zárukou, že jsme předurčení k podobnosti se Synem, a že všechny věci konečně vyplynou k našemu prospěchu pod božskou a laskavou vůlí Páně.

3. V přátelství je dále vzájemná úslužnost: ne služebná, placená, zištná, ale ušlechtilá, radostná a vděčná úslužnost. »Ne vy jste mě vyvolili, ale já jsem vyvolil vás a postavil jsem vás, abyste

¹⁾ Jan 13, 7.

šli a užitek přinesli.« ¹⁾ Byl naším Pánem dříve, než jsme se stali sluhy Jeho, a věděl, co učiní s námi a námi. Nejsme už svoji, nýbrž koupeni za velikou cenu. Všecko, co jsme, jest Jeho. Všecky schopnosti a mohutnosti přirozené, jakož i veškeré milosti a dary Ducha sv. jsou Jeho. Celý život kněze stavu svému a sobě věrného je nebo může býti a tudíž má býti službou božského Mistra. I všední skutky našeho života jsou posvěceny Kristu, neboť jsme úplně Jeho. »Bud' jíte nebo pijete nebo cokoliv jiného činíte, všecko číňte na slávu Boží.« ²⁾ »Všecko, cokoli činíte ve slově nebo skutku, všecko číňte ve jménu Pána Ježíše Krista, díky činíce Bohu a Otci skrze něho.« ³⁾ A jestliže obnovujeme tuto působivou pohnutku aktuální, virtuální aneb aspoň habituální každého dne ráno při mši svaté a po ní a ve dne, zvláště v úzkosti, nebezpečení a pokušení, sloužíme neustále z lásky a oddanosti svému Pánu. Jak vzácný jsou úkony stavu kněžského! Stálá vzpomínka na Pána, kterou počíná den; obětování nejsvětějšího Srdce Jeho a veškerá úcta k Němu s oslavou nejsvětější Trojice, obětování drahocenného těla a krve, kterou vykoupil svět, a kterou

¹⁾ Jan 15, 16.

²⁾ 1. Kor. 10, 31.

³⁾ Kol. 3, 17.

stále smiřuje hromadící se hříchy světa, a pospíchá vyvésti duše z očistce v pokoj věčný, nasyčování lidí chlebem nebeským — všecky ty úkony konáme v božské službě při mši svaté.

Den takto začatý nemůže býti ztracen v pustotě, chladu a tmách tohoto světa. Proč by nás neudržela v posvátném zápalu a horlivosti mše svatá po celý den? Ona buď naším základním tónem, a všecky naše hodiny znějte s ní souladně! Každé slovo promluvené ve jménu Božím, každý sebe menší skutek vykonaný pro Pána buď vědomě nebo při pouhém zastávání úřadu kněžského nebo pastýřského, každá svátost, jíž přisluhujeme, každé hlásání slova Božího, každá duše, kterou jsme hledali a našli, každý obrácený hříšník, každý opravdový kajicník, — všechno to je božská služba u našeho božského Přitele. Do té služby lze počítati svědomité využitkování času, trpělivost v bolestech, pokoru v křivém obviňování, kterému se nevyhne nikdy kněz věrný. A jestliže Kristu budeme takto celý den sloužiti, odslouží se nám Pán rovnou, ano, větší věrností. Ani téměř nevíme, jak nás vede, chrání, doprovází a zastírá rukou Svou, kdy ohnivé šípy zlých létají hustě kolem nás. Nebezpečenstev, která známe, je mnoho; ale mnohem více je těch, kterých neznáme. Modlíme se Bohu, aby nás vysvobodil z tajných hříchův, ale mnohem

více máme potřebí prositi, aby nás vysvobozoval z tajných nebezpečí. Božský Mistr je štítem naším i tam, kde se na nás chystá útok, na nějž ani nemyslíme.

Celý den jsa obklopen světem dobrým i zlým, muži i ženami, upřímnými i neupřímnými, otevřenými i klamnými, šťasten je kněz, vrací-li se na večer k Mistru, nemaje jiné potřeby, než aby Pán umyl mu nohy. Kolik kněží vyšlo ráno a l a t e r e J e s u veselých a pokojných, a kolik z nich vrátilo se večer domů zdrcených a rozhořčených s mnohými vzpomínkami sluhy a přítele nehodnými. Avšak Pán zůstává vždycky týž. My kolísáme a měníme se; my jsme smutni a pozbýváme ranní záře; ruda a rez padá na nás, *On* však je nezměnitelný v lásce, v milosrdenství a shovívavosti. Než uleháme k odpočinku, odpustí nám Pán chyby a nedostatky denní. Takovou vzájemnou odsluhou uvíjí se pevný svazek mezi přátely.

4. Přátelství je dále trpěливо; ale tu nelze obon stran srovnávati. Trpělivost veškerá jest u našeho božského přítele, a je nevyčerpatelná, poněvadž *On* nikdy se nemění. Jeho srdce je vždycky lásky plné. Když se k Němu vracíme, je vždy takový, jakým byl, když jsme od Něho odešli, neboť v Něm není změny ani stínu lidské proměny. Věčná láska je nezměnitelná a božské srdce Ježíšovo nikdy se nepřemění. Jak trpěl hádky

řevnivost, ctižádost a váhavost ve víře u prvních učeníků, tak vše trpí i u nás. Jenom že první učeníci nebyli, jako my, tenkrát kněžími. Jakmile však byli na kněze posvěceni, byli hned posílněni, přeměněni a nad sebe povzneseni.

My počínáme stav kněžský a správu duchovní s mnohými chybami, které oni měli, než přijali moc nadpřirozenou. A přece prodlévá Pán mezi námi tiše a pokojně, vida všecky chyby naše — jako by jich neviděl; odpouští nám, jak odpustil Petrovi, a znova přikazuje věrně pásti ovce své. Jeho trpělivost jest též velikomyslná. Snadno lze Pánu zadost učiniti. Jediným slovem na sebe zažalovati, něco vytknouti, sebe poháněti, — a na všecko je zapomenuto. My nemůžeme a nesmíme zapomenouti nehodných slov a skutků svých, ale On se od nich odvrací. »Třtiny zlomené nesetře a knotu kouřícího neuhasí.«¹⁾ Pán čeká trpělivě a s nadějí, že přece budeme prospívati v dokonalosti. Táhne nás za sebou dříve, než se rozhodneme. Bojíme se a váháme znajíce vlastní nehodnost, až Pán vůlí naší pohne a přemůže nás váhavé. Je třeba dobrého svědomí, abychom se do opravdy prozkoumali. Vidíme chyby své a nevšímáme si jich. Všímáti si chyb, znepokojuje a poníží. Dokud nejsme upřímnými a otevře-

¹⁾ Is. 42, 3.

nými k dobrému Mistru, ruší svou přítomností zdánlivý pokoj náš; ihned nám však odpouští, jakmile si sami lehkomyšlně neodpouštíme.

5. Přátelství je konečně vzájemné společenství (družnost). Když jsou přátelé za jedno v lásce, jsou spojeni, i když jsou tak od sebe, jak východ od západu. Vědomí, že jsme jedné vůle, vzájemné dobrotivosti, vzájemné úslužnosti a laskavé trpělivosti se vzpomínkou na dny minulé, v lásce a štěstí prožité, zpřítomňuje nepřítomné a staví nám téměř před oči i ty, kterých nevidíme. Psaní dostáváme i odesíláme, zprávy si vyměňujeme a cítíme, že máme účast ve veškerých touhách svých přátel, a víme, že oni mají účast ve všem, co se nás týká. Takové je vzájemné společenství lidského přátelství, i když přátelé jsou daleko od sebe. Čím jsou si blíže, tím citelnějším a účinnějším jest jejich přátelství.

Členové jedné rodiny nebývají všichni pospolu v jednom domě, ale všichni jsou si vědomi, že patří pod jednu střechu, a že jsou jednoho srdce a jedné vůle. Přátelství kněze s božským Mistrem vše to daleko převyšuje vědomou důvěrností a blízkostí. Zajdeme k Pánu kdykoliv! Mlčí-li, známe Jeho úmysl. Vždycky nás vítá, když k Němu přicházíme. Slyší všecko, co mluvíme. A těší nás, poslouchaje hlas náš. A jest již úlevou býti u přítele, byť slova nepověděl. Víme, že

Pán má s námi soustrast, neboť cítí soustrast, a cítí ji s námi a pro nás; víme, že všechno, co povídáme, Pán si pamatuje a všeho vzpomíná; víme, že, mlčí-li nyní, není daleko den, ve který uslyšíme slova Jeho: »Vejdí v radost Pána svého!«

Žádný tedy kněz není bez přítele. Všude máme přítele, u kterého najdeme dokonalý a trvalý odpočinek. Druzí přátelé nás často zarmucují a klamou, jenom božský přítel neklame nikdy. Avšak různě pocítujeme jeho přátelství, podle toho, jak se udržujeme volnými od přítulnosti k lidem. Od vysvěcení jsme zavázáni celým srdcem Pánu, a jestliže při něm vytrváme, Jeho přátelství postačí nám. Žádost lidského soucitu brání božskému. Dobře pravil sv. P a v e l: »Žádám býti rozdělen a býti s Kristem.« Někteří služebníci prosili Pána, aby ustal v potěchách pro ně příliš velikých. Ti, kdo se tak modlili, odřekli se všech věcí stvořených. Podle toho, jak se ubráníme nevhodnému a dotěrnému přátelstvu lidskému, — které, jsouc smyslno, viditelno a všude po ruce, tak snadno ubírá, čím jsme povinni božskému příteli, — podle toho nalezneme v Ném odpočinek a sladkost a dostatek.

Jsme-li však slábi a sháníme-li se po lidském přátelství, shledáme brzo, že není v něm pravého odpočinku. Všecko je naší duši příliš nepatrným, aby v tom spočinula, příliš nestálým, aby mu

uvěřila; příliš sobeckým, aby mu důvěřovala. Kněz spoléhající na přátelství lidské, ať bylo i čisté, shledá brzo, že má místo pokoje nepokoj, místo klidu neklid, místo potěchy omrzelost a mnohonásobnou starost. »*Quid enim mihi est in caelo, et a te quid velui super terram? Defecit caro mea et cor meum; Deus cordis mei, et pars mea Deus in aeternum.*« ¹⁾)

Ať nikdo nemyslí, že kněz mající jediného přítele božského bude chladným a bez srdce, nebo nestarostlivým o stádo, přátely, opuštěné a sirotky. Čím těsněji jest kněz spojen s Mistrem, tím podobnějším se Mu stal. Žádný člověk není srdce tak vřelého, tak něžného, tak soustrastného, tak nezištného a tak soucitného jako kněz, jehož srdce jest zasvěceno převznešenému přátelství Ježíšovu a tím i neodvislo na všelikých lidských zápletkách. Duše kněžská je volnější a přístupnější působení lásky Boží, která v Bohu nemá mezí, a jen v nás jest omezena. Na kolik stačí naše srdce, tolik do něho vejde lásky Boží. Naplnění budeme vším, co do sebe pojmem. Čeho žádal sv. Pavel na všech křesťanech, je především pravda o kněžích a pastýřích: »Abyste mohli pochopiti se všemi svatými, která je šírokost a dlouhost a vysokost a

¹⁾ Ž. 72, 25. 26.

hlubokost, a poznati lásku Kristovu převyšující
všelikou vědomost, abyste naplnění byli ve vše-
likou plnost Boží.« ¹⁾)

Nikdo není tak podoben Pánu Ježíši za tři-
atřicet let jeho duševních strastí a soucitnosti
s lidmi jako kněz, jehož celým srdcem vládne
božský Mistr.

¹⁾ Efez. 3, 18. 19.

HLAVA XIV.

O KAZATELSKÉM ÚŘADĚ KNĚŽSKÉM.

Sněm Tridentský učí, že kázání je hlavní povinností biskupovou.¹⁾ Svatý Pavel praví o sobě: »Bůh mne neposlal křtíti, nýbrž kázati evangelium.²⁾ Co znamená kázati? Kázati znamená: mluvit lidem ve jménu Božím, zvěstovati slovo Boží,³⁾ býti poslem Kristovým,⁴⁾ posluhovati při smíření,⁵⁾ přinášeti spásu lidem. »Každý zajisté, kdožkoli vzýváti bude jméno Páně, spasen bude; ale kterak budou vzývatí toho, v něhož neuvěřili? Anebo kterak uvěří v toho, o němž neslyšeli? A kterak uslyší bez kazatele? A kterak budou kázati, nebudou-li poslání? Jakož psáno jest: »Jak krásny jsou nohy zvěstujících pokoj, zvěstujících dobré věci.⁶⁾ Jak krásny jsou

¹⁾ Sess. 24. De ref. c. 4.

²⁾ 1. Kor. 1, 17.

³⁾ 1. Jan 1, 1—3.

⁴⁾ 2. Kor. 5, 20.

⁵⁾ Tamtéž.

⁶⁾ Řím. 10, 13—15.

nohy hlasatelů chodících po horách,« jak píše prorok — to jest sestupujících s poselstvím s věčných vrchů!

Z počátku kázávali jenom biskupové; ale potřeby věřících donutily je, aby svěřili kněžstvu velikou povinnost tuto. *Dionysius Areopagita* nazývá je proto osvětiteli. Byli kazateli, posly, evangelisty. Nebyli pouhými »řečníky«.

1. V kázání sv. apoštolů zazníval ještě hlas jich Mistra s veškerou velebnou prostotou. Lidé »se divili slovům z úst jeho vycházejícím«. — »Opravdu, nikdy tak člověk nemluvil, jak tento.« A přece i dítě chápalo Jeho slova, — bylať jasna jako světlo; bylo jich málo, ale byla přesvědčujícími. Byl to rozum Boha vtěleného, mluvící lidskou řečí k lidem. Byla to pravda, pronikající hláskovanými zvuky rozum lidský. Kazatelům je krátkost, prostota, zřetelnost slov Ježíšových příkladem, jak jest i Jeho život příkladem pastýřům stáda. Nelze si ani mysliti u Mistra nastudovaných úkonů řečnických a gestikulačních. Klidností, velebou a silou pravdy znamenána jsou před lidmi Jeho slova.

Řeči sv. Štěpána, Petra a Pavla ve Skutcích Apoštolských jsou pokračováním božských slov Kristových. Pravda jest, že se na oněch mužích naplnilo příslibení: »Kdo vás slyší, mne slyší.« Tak je tomu v listech sv. Pavla, Petra i Jana. Spisy

ty mají ovšem svůj ráz, ale stále se v nich zachovává stručnost, prostota a zřetelnost učení Mistrova.

Umělosti a vědomé snahy za efekty v nich není, protože jsou si vědomi božského poslání. Nutnost, která je poháněla, nedávala jim nikterak nedůstojně na sebe mysliti. — Sv. Pavel praví Korintským významně, že ne užívá krás řečnických ani výmyslů filosofických. Nevyslovitelná síla a velebnost vyniká z několika prostých jeho slov: »A já přišel k vám, bratří, nepřišel jsem s vyvýšeností řeči anebo moudrosti, zvěstuje vám svědectví Kristovo. Nebo nesoudil jsem, že bych co jiného mezi vámi uměl než Ježíše Krista a to ukřižovaného. A já ve mdlobě a v bázni a ve strachu mnohém jsem byl u vás. A řeč má a kázání mé nebylo v důvodných slovech lidské moudrosti, ale v dokázání moci a ducha, aby víra vaše nebyla založena na moudrosti lidské, ale moci božské.« ¹⁾

Mdloba, strach a bázeň Pavlova povstávala z vědomí o jeho božském poslání k životu a k smrti. A jeho strach před přesvědčivostí lidskou pocházel ze světla víry, která ho poučila, že božská víra zakládá se na božské pravdě, a že moudrost lidská není slovem Božím. Řeči lidské

¹⁾ 1. Kor. 2, 1—5.

se přikládá víra lidská. Božská pravda má moc svátostnou, kteráž obrací duši naši k Bohu.

2. Apoštolé mluvili z plnosti světla a ze zápalu zvláštního a nesdělitelného; plnosť ta měla dvojí příčinu. První byla, že viděli vtělené Slovo. »Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.« ¹⁾ »Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme svýma očima viděli, co jsme spatřili, čeho se naše ruce dotýkaly o slovu života. Neboť život je zjeven, a viděli jsme a svědčíme a zvěstujeme vám život věčný, kterýž byl u Otce a ukázal se nám.« ²⁾ »Nebo ne vtipných básní následujícíce známou jsme vám učinili Pána našeho Ježíše Krista moc a přítomnosť: ale učinění jsouce spatřovateli velikosti Jeho.« ³⁾ To dodávalo jim zvláštní vlastnosti, které nazýváme skutečností a věčností. Co hlásali, viděli; čemu učili, se rtů Páně slyšeli. Nemohli pochybovati, váznouti, měniti a hroziti se nějakého odporu, jak praví sv. Pavel: »Jestliže je Bůh s námi, kdo proti nám?« ⁴⁾ Osobní styk s Pánem a přímé poslání od Něho bylo mocnou pružinou slov a života jejich a nic jí neoslabilo. Jejich kázání bylo projevem nezměnitelného jich přesvědčení. Z ka-

¹⁾ Jan 1, 14.

²⁾ 1. Jan 1, 1.

³⁾ 2. Petr 1, 16.

⁴⁾ Řím. 8, 31.

ždého slova vanula celá duše, rozum, svědomí, srdce a vůle. Jejich kázání bylo svědectvím vlastních očí a vlastních uší. Mělo v sobě sílu nevy-slovitelnou. Slova spíše překázejí než podporují přímost a sílu pravdy, přednášejí-li ji prostě ti, kteří pevně věří, co mluví. Lidé právě zachránění z velikého nebezpečení, nebo vyváznuvší hrozivé smrti, mluví málo. Mluví-li však mnoho, cítíme, že málo zkusili a málo viděli z toho — o čem mluví. Ty, kdo stáli na Kalvarii a setrvali pod křížem tři hodiny, a kdo viděli Ježíše z mrtvých vstalého, a sv. Pavla jeho slávou osleplého, ty zajisté, pokud žili, pronikala ve všech mohutnostech, smyslech a žilkách přítomnost, utrpení a láska Ježíšova! Bylo jim jistě těžko mlčeti. Přáli si sterých řečí, hlasův a jazykův, aby zvěstovali po všechny časy utrpení Páně na kříži, jakož i Jeho z mrtvých vstání, a pokoj království nebeského.

Druhá příčina zvláštní moci a síly kázání apoštolského jest opět nesdělitelná — totiž osvěcení ve svátky svatodušní. »Byli nadchnuti Duchem svatým«. Rozdělení ohniví jazykové byli znamením světla a žáru, kterým hlásali Apoštolé lidem slovo Boží. »Zdali nejsou slova má jak oheň a jako kladivo rozrážející skály?« ¹⁾

Taková byla slova Apoštolův, ať si přišli kam přišli do světa.

¹⁾ Jer. 23, 29.

Nelze nám, abychom si představili tyto hlasele království Božího, jak pracují o řečech anebo jak studují pravidla a ozdoby slohové. Ukázky jejich kázání v Novém Zákoně jsou neumělé a jednoduché, jako přirozené rostliny v lese, které zjevují moc a slávu Boží. Jejich slova mluvená i psaná jsou velebna svou vysokostí a hloubkou, citem a neumělkovanou krásou — jak velebna jest šířka a prostota moře neb oblohy. Jejich bytost celá byla proniknuta skutky Božími a pravdami věčnými, o kterých mluvili. Nebylo jim třeba ani připravovati se, ani učit se, ani rozvažovati. Mluvili, jak jejich Mistr před nimi: »Mluvíme, co známe, a svědčíme, co jsme viděli.«¹⁾

3. Avšak namítne snad někdo, že naše okolnosti jsou naprosto různé, tak rozdílny, že se na kázání nutno připravovati a namaháti. Na to lze odpověděti »ano« i »ne«. Není jenom nutno připravovati se, ale je třeba ještě něco víc, než žádá namítající. Přípravou rozumí se obyčejně »něco si pečlivě vypracovati a pečlivě se tomu naučiti.« Bylo by dobře, kdyby se všichni kněží připravovali věrně. Ale příprava kazatelova jde hodně dál a má býti důkladnější. Není to příprava na kázání, nýbrž příprava člověka. Vzdálené, a ne přímé přípravy je tu potřeba. Člověk káže, a ne řeč;

¹⁾ Jan 3, 11.

ač řeč bývá takovou, jakým je člověk. Sv. P a v e l praví: »Neboť ne sami sebe kážeme, ale Ježíše Krista, Pána našeho.« ¹⁾ Kdo byli plni Jeho ducha a Jeho přítomnosti, mohli tak kázati, ale nikdo jiný. Nejvíce kněží káže samy sebe a podle přirozeného ducha svého, to jest, jejich kázání je zbarveno a označeno j e j i c h nadáním a vědomostmi. Výmluvní káží výmluvně, učení učeně, pedanti pedanticky, ješitní ješitně, marniví marnivě, vadiví vadivě, chladní chladně, neteční netečně. Od kazatelů takových kolik uslyšíte slov B o ž í c h ? Lze o nich říci, že »káží ne sami, nýbrž náš Pán Ježíš Kristus ?« Bývají-li řeči naše, co jsme my, pak je nám jíti dále v přípravě na kázání. Hoch musí kázati a jinoch musí kázati, aby muž mohl kázati! Namítnete, že s v. A u g u s t i n, jeden z největších kazatelů, počal pozdě až v letech mužských. Sv. Augustin náleží jako s v. P a v e l do z v l á š t n í h o druhu, o kterém promluvíme později. Církev ustanovuje na sněmě Tridentském, aby hoši dostali od dvanáctého roku — posvátného to roku božského učitele v chrámě — tonsuru a »oděv duchovní« ²⁾ a aby byli vychováni v seminářích. O nich tedy promluvíme napřed a hned řekneme, že potřebujeme aspoň poměrně, čeho plno měli apoštolé. Kdybychom byli bož-

¹⁾ 2. Kor. 4, 5.

²⁾ Pontif. rom. De clerico faciendo.

skými skutky a pravdami svaté víry tak naplnění, jak máme býti, nikdy by nám nic nechybovalo, a kdybychom byli spojeni s Mistrem tak, jak máme býti (srdcem a vůlí), nikdy bychom nebyli bez světla a nadšení.

Než vraťme se k přípravě! Káže-li člověk, přípravou jeho je život: musí počítí záhy. Jako děti učíme se mateřskému jazyku; není to těžká úloha, když ti, kdo nás vyučují, jazyk ten znají. Zároveň a velmi záhy učíme se užívatí rozumu. Nic není v logice hlubokého a nesnadného, čemu by se hoši nenaučili, jakmile se naučí grammatice. Tato vzdálená příprava je základní a životní. Potom v době příhodné poznáváme Písmo svaté, jímž se vysvětluje katechismus, a pak teologii, která rozvinuje a rozšiřuje katechismus ve vědu víry. Tohoto přípravného umění nemožno nabyti náhodou a najednou, až ho totiž potřebujeme ku svému úřadu, ale musí býti vtlačeno do hlavy učením stálým a postupným.

Vždycky bývají výjimky u každého zákona, tedy i u přirozeného. Jako z těch, kdo dobře vidí, jsou někteří krátkozrací, a z těch, kdo dobře slyší, rozeznají někteří zvuků hudebních; tak i z těch, kteří něco vědí, jsou též takoví, kteří řádně nepovědí, co vědí. Avšak to jsou výjimky, kterých lze minouti. Čivním rozčilením, ztrátou sebevlády, strachem, úzkostí, touhou po úspěchu a po-

dobné věci bývají příčinami, pro něž lidé pozbývají mnohdy moci nad sebou, — koktají a se zapomínají. Za pravidlo lze nám však stanovit, že člověk jistě poví, co ví. *Verbaque praevisam rem non invita sequentur!*

Vždyť myslíme slovy, a každá myšlenka, jakmile povstává, ve slova se odívá. Jestliže tedy navykneme si mysliti, navykneme si též v mysli mluvit a následovně i jazykem měli bychom myšlenky své projadřovati, poněvadž tomu právě nejvíce bránívá chudoba myšlenek. Čteme neb opisujeme myšlenky druhých, nevlastní; paměti si je přivlastňujeme. Avšak pamatovati si, není mysliti; mysliti a vzpomínati si zároveň, je činnost, kterou dovede málo kdo. Můžeme úplně věriti paměti nebo myšlení, ale tento dvojí pochod duševní si navzájem překáží a nemůže býti bezpečně sloučen. Když si člověk vzpomíná, přestává mysliti, a když myslí, ztrácívá paměť. Nač paměť, když člověk mluví z plnosti vědomí? Je příslovím, že každý je výmluvným ve svém oboru. Státníci, právníci, učenci, básníci, vojáci, kupci, každý ve svém oboru mluví bez přípravy a třeba i z nenadání. Mluví snadno, plynně a plně. O svém povolání, zaměstnání a oboru přemýšlí každý a každé chvíle by mluvil o nich bez přípravy dobře a rád. Proč nemůže tedy mluvit o Bohu, o království nebeském, o pravdách a zákoně Božím kněz,

nepřipravený? Kdyby těmi věcmi oplýval, kdyby si to znázorňoval a žil v tom jako v přesvědčení rozumovém a zálibě duševní, bylo by mu potěchou a snadně o tom mluvit. Nikdy zajisté nás dosud neomrzelo ani neuvedlo v rozpaky mluvit o tom, co je nám milo a draho.

Podle toho, jak před očima máme taje víry, věčné pravdy, povahu hříchu, lásku k duším a nebezpečenství, že přijdou v záhubu, podle toho pomine nám i nesnadnost mluvit o věcech těch prostě a upřímně. Ze žádosti býti výmluvným a stkvělým řečníkem, povstává nepravda, ješitnost a marnost.¹⁾ Kdybychom zapomněli na sebe a mluvili opravdu pro Boha, nacházeli bychom méně nesnází v kázání, a lid by nás rád poslouchal, protože by věřil, že jsme přesvědčení o tom, co mluvíme.

Lidé velice rychle postihnou, lépe řečeno, vycítí, mluví-li kněz z duše či jenom ze rtův. Homilie prvních Otcův nejsou okázalými, ale jsou plny Písma svatého.²⁾ Sv. Jana Zlatoústého lze čítati mezi spisovatele slohu květnatého; avšak není to vědomá jeho úprava umělecká, která se chválí jako vzorné jeho kazatelské řečnictví. Sv. Jan Zlato-

¹⁾ Conturbatus, qui siccatus: siccatus, quia exaltatus. S. Augustín Serm. 131. tom. 5. p. 642.

²⁾ Sv. Jeroným praví: Sermo sacrarum scripturarum lectione conditus sit. Noto te declamatorem esse et rabulam. Ep. ad Nepot. tom. 4., p. 262.

ústý mluví slohem sv. Pavla; jeho duch byl duchu Apoštolovu tak podoben, že se věřilo, že psal a mluvil za zvláštního přispění sv. Pavla. Vždycky bývali kazatelé pokoušeni k sebeokázalosti. Praví se, že jednou řekl satan sv. Bernardovi po kázání: »Vy jste kázal velice výmluvně,« a sv. Bernard odpověděl: »Pro tebe jsem ani nezačal ani nepřestanu.« Čteme dále v životě sv. Vincence Ferrerského, že důkladně si vypracoval řeč maje kázati před králem francouzským, a že se s účinkem minul. Druhého dne kázal světec opět takřka bez přípravy a jen dle toho, co mu Duch Boží do úst dal, a pravil král: »Včera jsem slyšel bratra Vincence, dnes jsem slyšel Ducha svatého.« Budť tomu jak budť, pravdivě se říká, že kazatelské řečnictví povstalo s obživlým pohanstvím, nazvaným renaissancí. Hlavy lidské byly pomateny ješitností literární. Úsilí napodobiti řečníky římské ve slohu, mluvě a pohybech, zničilo prostotu kazatelů křesťanských a zplodilo pokolení okázalých řečníků chladných, domýšlivých, chvastavých. Zlo jednou počavši se rozmáhalo a dědilo. Nadarmo proti němu bojovali Svatí — sv. Ignác s důraznou jasností, sv. Filip denním slovem Božím, sv. Karel svou virilis simplicitas — mužnou prostotou. Voda se rozvodnila a odnesla zástavy. Svět pádí za kazateli řečníky, — lahodívajíť uším a nepobuřují hříšného svě-

domí! Hýbají ovšem myslí, ale nemění vůle. Světu neškodívají a neponižují ho ani nezraňují. My kněží dnešní neviděli jsme ve skutečnosti Pána a neslyšeli jsme Jeho hlasu; jestliže si však představíme ve světle víry a v rozjímání Jeho pravdu, Jeho vůli a rozkaz, který nám dal, abychom mluvili jménem Jeho, budeme naplněni vědomím světa neviditelného a všeho, co je v něm; z této plnosti budeme pak mluvit. Bude nám ovšem i po té třeba pečlivě a důkladně se připravovati na vše, co budeme mluvit; budeme-li však míti jasný obrys toho v rozumu, poplynou nám slova dle přirozeného zákona volně dle našich myšlének. K tomu jest ovšem nevyhnutelně třeba důkladně se připravit na látku určenou, připravit se pérem a inkoustem; vše logicky si rozdělit a rozebrat, významy a věty dobře uvážiti. Tento náčrtek čili přehled třeba si promyslet a vtisknouti ne do paměti, nýbrž do rozumu, abychom jej měli celý na mysli v podrobnostech i postupu. Tento způsob přípravy vyžaduje více myšlení a duševní práce než opsati kázání a naučiti se mu. Obojí se liší od sebe takto: řeč napsaná je, co jsme si myslili, když jsme ji psali; řeč mluvená je, co myslíme, když mluvíme.

Je to přesvědčení rozumu a citu srdce; je to pravda a jako pravdu cítí to posluchači. Šťastnými jsou, kněží, kteří takovým způsobem kázati dovedou,

ztotožňující se takřka se slovem Božím a podávající je téměř jako slovo své!

Nemáme ovšem nějaké zvláštní inspirace, ale neznáme také hranic osvícení a milosti, kterou dá Bůh těm, kdo jej za ni prosí. Ano! Bůh dá nám ústa i moudrost — *os et sapientiam* — abychom o něm a v Jeho jméně mluvili světu. Námi vykonává Bůh své záměry. Nevíme hned, koho se dotkne naše poselství. Často se stává, že teprve po mnohých letech poznáváme, že ten den, tam a tam některé slovo naše bodlo do svědomí, dotklo se srdce a pohnulo vůlí a obrátilo duši k Bohu. Na tomto světě nepoznáme nikdy všeho, co Bůh učinil, když jsme o tom ani nevěděli. »Pusť chléb svůj po vodě mimo tekoucí, nebo po mnohých časích jej najdeš.« ¹⁾)

Až se tak připravíme, jak jsem pověděl, pak si poklekněme před Pánem v nejsvětější Svátosti, poznamenejme se sv. křížem na rtech na počest svatých úst, která mluvila, jak ještě nikdo nemluvil; obětujme Mu zahanbení, jestliže se Mu zalíbí ponížiti nás nezdarem, a pomodleme se Jemu, aby provedl s v o u vůli s v ý m vlastním s l o v e m a skrze naše ústa. »Kdo vás slyší, mne slyší,« tím dává nám Pán podíl v zaslíbení daném skrze proroka řkoucího: »Duch můj, který

¹⁾ Eccles. 11, 1.

je v tobě, a slova má, která jsem položil v ústech tvých, neodejdou z úst tvých a z úst semene tvého, a z úst semene tvého semene od tohoto času na věky.« ¹⁾ »Ráno rozsívej símě své, a u večer ať nepřestává ruka tvá; neboť nevíš, které více vzejde, zda to či ono; a pakli obé spolu, lépe bude.« ²⁾

Máme-li tato slova na paměti, co řekneme o knězi, který vytahuje staré kázání třebaš o Vtělení na nejsvětější Trojici, nebo promluvu na vánoce a o radostech nebeských bere v postě? Co řekneme o knězi, jenž vychází na kazatelnu bez blízké i vzdálené přípravy a nepomodlí se ani neporozjímá před kázáním? Co o knězi, který na rychlo vybírá text, důvěřuje plynnému jazyku a zásobě nábožných citátů? Je v duši takového kněze svatá bázeň, pocit o svatosti Boží a přesvědčení, že bude vydávati počet z každého marného slova? Je v něm láska k duším, touha po slávě Boží a vědomí, že zarmucuje Ducha svatého?

¹⁾ Isaias 59, 21.

²⁾ Eccles. 11, 6.

HLAVA XV.

O SVOBODĚ KNĚŽSKÉ.

Má kněz větší svobodu než člověk obyčejný čili laik? Bez dlouhého přemýšlení řekneme ano, poněvadž stav kněžský povznáší kněze nad ostatní lidi, a činí ho soudcem, správcem a vůdcem jiných. Nad to jest kněz správcem missijní stanice neb fary, a má volné rozhodování ve všem: je neobmezeným pánem svého domu, svého času, svých zvykův, a vyjímaje chvíle, ve kterých vykonává duchovní povinnosti, má neobmezenou vládu a vůli nad svým životem. Může jíti kam chce, může zůstat kde chce a jak dlouho chce, může voliti si společnost, jakou chce. Nikdo mu nemůže překážeti ani brániti ve svobodě; neomezená svoboda stává se však často bezuzdností. Kněz nezávisí na nikom, vyjímaje biskupa, který jest však od něho daleko. Kněz je tedy v této záležitosti svým vlastním soudem a rozhoduje i obrací zákon sám na sebe. To je vskutku veliká a nebezpečná svoboda, daleko větší nad svobodu obyčejného člověka čili laika.

Za to má kněz také povinnosti, kterých prost jest člověk obyčejný čili laik. Jest totiž kněz zvláštním způsobem vázán božským podáním víry a mravů, a to nejenom aby je sám zachovával, nýbrž aby také druhé učil zachovávatí je.

Kněz je vázán především všeobecnými zákony církve katolické; po té je vázán zvláštním kněžským zákonem, který je dílem všeobecný a společný, dílem místní a platný jen v té diecesi, ze které kněz je. Mimo to je kněz vázán trojím velikým zákonem, — a to nejprve zákonem čistoty, který je roven slibu. Tento závazek mu ukládá odlučovati a chrániti se všeho, co by poskvřňovalo vnitřní čistotu duše neb odtrhovalo jeho srdce od nejvyšší lásky k božskému Mistru. Nemůže tedy kněz nezřízeně lnouti k lidem. Kněz je vázán dále duchem chudoby, a proto i k životu v duchu jejím. Kdyby měl kněz rozsáhlé vlastnictví a bohaté obročí, není sice vázán, aby rozdal svůj majetek chudým, a směl by jej ponechat sobě a příbuzným; než, — není všecko dovoleným a kněžským, protože je zákonitým. Z obročí může kněz uhrazovati slušné živobytí, ale vše nad to budiž dáno účelům zbožným. Ať si je kněz bohat, — chce-li žíti v pravdě kněžsky, musí žíti jako chudobný člověk. Žije-li jako boháč, nepodobá se Mistru, i když třeba nehřeší. Služebník nemá býti nad Pána. Jak Pána milujeme, tak Mu toužíme býti podobni a tak následujeme Jeho příkladu — chudoby. Za třetí je vázán kněz

poslušností. Kněz poslouchá zákonů církevních a diecésních předně proto, že miluje Pána a nesmrtelné duše; potom i proto, že je to jeho povinností, plynoucí ze slibu složeného do rukou biskupa při vysvěcení.

Avšak mimo tyto povinnosti vyplývající z dobrovolných závazků učiněných při svěcení, je zákon a závazek poutající každý úd duchovního těla Kristova a především hlavní údy jeho — biskupy a kněží církevní — zákon svobody.

Pravíť s v. J a k u b: »Tak mluvte a číňte jakožto počínající souzeni býti podle zákona svobody.« ¹⁾ Tento zákon je přednějším než všechny ostatní zákony, závazky a sliby; je všeobecným a váže každou duši obrozenou. Je nejvyšším a nemá mezí ve svých požadavcích mimo moc, kterou máme, abychom jej plnili. S v. P a v e l píše Galatským nazývá zákon Mojžíšův zákonem poroby a evangelium zákonem svobody. Píše Římanům praví, že zákon poroby je zákonem hříchu a smrti. Slova sv. J a k u b a mají ještě jiný, hlubší význam.

1. Tento zákon svobody je především zákonem božským vrytým do srdcí nás znovuzrozených. Když jsme se poprvé zrodili, byli jsme v porobě hříchu a smrti. Bylať v nás zatemněna známost zákona božského, ano i známost o Bohu. Když jsme se

¹⁾ Jak. 2, 12.

znova zrodili, vlil v nás Duch svatý ctnosti: víru, naději a lásku. Křest byl zván φωτισμός a pokřtěný zván byl »osvíceným«. ¹⁾ Dána nám byla známost Boha a jeho zákona. Vůle raněná a oslabená hříchem prvopočátečným byla z poroby slabosti vysvobozena a svobodě vrácena. To přislíbil Bůh slovy: »Toto je smlouva, kterou učiním s nimi po těch dnech, praví Pán: dám zákony své do srdcí jejich a na myslech jejich napíši je.« ²⁾ Když jsme se znova zrodili, stali jsme se syny Božími. Vlitím a přebýváním Ducha svatého v nás, je vůle povýšena a posilněna, aby činila vůli Boží. Při prvním zrození našem byla vůle bez Ducha svatého; při druhém zrození byla oděna ještě jednou mocí nadpřirozenou. »Kolik jich přijalo, těm dal moc stát se syny Božími.« Slabost vůle a síla žádostivosti zotročila vůli; měla sice vždycky svobodu, ale byla přemluvena nižšími mohutnostmi, aby samu sebe zradila. Když se znova rodíme, vcházíme do svobody synů Božích. To vypisuje s v. P a v e l : »Protož není už žádného zatracení těm, kteří jsou v Kristu Ježíši, kteří nechodí podle těla; neboť zákon ducha života v Kristu Ježíši osvobodil mě od všeliké smrti.« ³⁾ Takoví jsou osvobozeni od pokuty za hřích prvopočátečný i od

¹⁾ Žid. 10, 32.

²⁾ Tamtéž 10, 16.

³⁾ Řím. 8, 1. 2.

jeho moci a lákavosti. Největším nebezpečenstvím ve hříchu je sladkost a chytrost jeho, jimiž láká a oklamává duši. Láká žádostí, oklamává přetvářkou. Není vinou Syna Božího, že znovuzrození nevykonají, co chtějí. Mají k tomu moc a svobodu . . . To je tedy první stupeň svobody u dítek Božích, že jsou prosti smrti věčné, která nemá na ně práva ani moci, a že i nenabude na ně moci, jestliže sebe samých nezradí.

2. Zákon svobody jeví se dále v povznesené vůli láskou Boží. Bohu sloužiti, jest kralovati. Milovati Boha, je dokonale užívatí svobody. »Ubi spiritus Domini, ibi libertas. ¹⁾ Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. ²⁾ Kde je Duch, tam je svoboda; neboť Duch Boží je láska, a kde je láska, tam je svoboda. Kde není lásky k Bohu, vládne láska ke tvorům, a láska k tvorům bývá zpravidla sobeckou. Nemůže býti větší poroby nad tuto. Láska ke tvorům přinášívá žárlivost, klam, hněv a mnohá pokušení. Kněz, který pozbyl opravdové náchylnost k svobodě, je v porobě. Štěstí a pokoj zakládá se na předmětě nižším než jest Bůh, a proto je změníтелно, nejisto, pomíjitelno. Sv. Augustin líčí vlastní svůj duševní stav před tím, než ho nejvyšší láska

¹⁾ 2. Kor. 3, 17.

²⁾ Řím. 5, 5.

vysvobodila, jakožto otroctví v železných poutech, kterých nekovaly ruce jiných lidí, nýbrž jeho vlastní železná vůle. — Avšak později, když byl vykoupen na svobodu synů Božích, pravil: »Milujte a číňte, co chcete«, neboť potom je naše vůle vůlí Boží. Nemáme jiné vůle než Jeho, a činíce Jeho vůli, činíme svou, neboť pak láska je vůlí a vůle je láskou. *Pondus voluntatis amor.* Láska nakloňuje vůli a hýbe a pohání ji. Láskou lneme k Bohu. »Qui adhaeret Domino, unus spiritus est.«¹⁾ Tato jednota jeví se shodností vůle naší s vůlí Boží. My a ostatní svět ji poznáváme po mnohých a zcela bezpečných známkách. Nejprve zaměňuje všechny naše cíle životní. Napřed jsme milovali mnoho věcí po Bohu, věci snad zlé a nebezpečné anebo věci nevinné a zákonité, ale po Bohu. Byli jsme jich plni a zařídili jsme si život tak, abychom se jimi ujistili. Nyní máme cíle úplně nové; nejsme nadšeni pro nic v tomto obzoru, nýbrž za ním. Království Boží a Bůh, viděti Boha a sjednotiti se s Ním, toť cíle, které nyní ovládají náš život!

A jaké jsou naše cíle, takové jsou naše snahy a veškeré touhy všedního života a jednání. Kdysi jsme pro krásné a zákonité věci tohoto světa — neboť o jiných a zlých věcech nemluvíme, —

¹⁾ 1. Kor. 6, 17.

lopotili a namáhali se, až nás osvítilo vyšší světlo, až zrodila se v srdcích našich láska k Bohu. Spasiti duše, rozsévati víru, rozšiřovati království Boží, posvěcovati jméno Jeho, aby vládla Jeho vůle ve všem kolem nás: to se nyní stalo snahou, která zabrala veškero úsilí naše a veškery myšlenky naše. Přestali jsme býti mezi těmi, kteří hledají vlastních věcí a přešli jsme k těm, kteří hledají zájmů Ježíše Krista.« ¹⁾

K novým cílům a snahám přidány také nové příchuti neznámých a vnitřních pocitů. Záluby a rozkoše, které před tím nebyly sladky a vábivý, — na příklad modlitba, čtení Písma svatého, mše svatá, samota ve svatyni a t. d., — stávají se vzácnými, jakož vůbec vše jest slastným, co můžeme vykonávati před Pánem a pro Něho; vše, ať bylo jakkoli nepatrným, jakkoliv obtížným. Rádi se přemáháme a zapíráme, jen když ve službě Jeho prospíváme. To jsou věci Ducha svatého a ne ducha lidského soudícího vše jen rozumem a smysly! Všecko nás teď vábí, čeho jsme se dříve lekali. Kříže, zklamání, utrpení a ztráty, které jsou nepatrným okoušením tvrdosti a trpkosti soudu Páně, jsou nám zárukou Jeho lásky a důkazem naší věrnosti k Němu.

¹⁾ Filip. 2, 21.

3. Konečně zákonem svobody je vůle, která se stala sama sobě zákonem. Zákon nebyl dán spravedlivým,¹⁾ nýbrž neposlušným. »Plnosť zákona jest láska.«²⁾ »Kdo miluje bližního, naplnil zákon.«³⁾ Láska předchází všeliký rozkaz a téměř jako pudem ochotně a úplně koná, k čemukoli přidržuje zákon nepovolného.

Svatý Jan Zlatoústý praví: »Žádný, kdo se narodil z Boha, nečiní hříchu; neboť símě jeho zůstává v něm, a nemůže hřešiti, protože z Boha zrozen jest.«⁴⁾ To jest: Duch svatý, posvětitel, přebývá a kraluje v něm a jeho veškerá, obnovená přirozenost, jsouc duchovní a nadpřirozenou, bouří se proti hříchu s jakýmikoli podobami a s jakýmikoli lákadly. Bez násilí, a to bez násilí proti celému smýšlení svému nemohl by takový člověk hřešiti, jelikož byl by nejenom proti Bohu, nýbrž i proti vlastní vůli. Kdyby mu bylo dáno na vybranou, spáchatí hřích anebo zemřítí, volil by dobrovolně zemřítí. Kdyby měl voliti mezi dobrovolným hříchem a smrtí, raději by umřel. Kdyby mu bylo voliti dvojí osud života se stejnou nadějí ve spásu, jeden totiž život bez kříže a druhý s křížem, volil by kříž — z touhy po větší

¹⁾ 1. Tim. 1, 9.

²⁾ Řím. 13. 10.

³⁾ Tamtéž 13, 8.

⁴⁾ 1. Jan 3, 9.

podobnosti s Mistrem; volil by tak z vděčnosti k Němu za Jeho utrpení pro nás, a z ušlechtilé lásky k Němu.

Zákon svobody je zákon, který pohnul Boha, by nás *liberrimo consilio*, t. j. úradkem moudrosti Jeho naprosto svobodným stvořil ¹⁾ a dal Syna svého na vykoupení naše. Zákon svobody pohnul Syna, by vzal na sebe naše člověčenství a za nás se obětoval na kříži. »*Oblatus est, quia ipse voluit.*« ²⁾

Zákon svobody pohnul nejsvětější Trojici, aby předurčila, povolala, ospravedlnila a oslavila nás tím, že nás vzala za syny; rovněž zákon svobody ji pohnul, aby nás povolala za kněze a učinila nás prvotinami prvotin Ducha. Jako jsou všechny věci ke slávě Boží, tak i nás učinil k své oslavě. Všecko to bylo bez nutnosti a bez nucení. Všecko stalo se jenom a pouze ze svobodné vůle Boží. Vůle Boha je dokonalým úkonem moudrosti a lásky, a moudrost a láska Jeho jsou Mu zákonem. Zákon a svoboda jsou rozdílny, ale ne rozděleny. Tento zákon svobody se světu ukázal až ve vtěleném Slovu. V Ježíši Kristu vidíme vůli, která je sobě zákonem; všichni, kdo jsou Jemu podobni, stávají se sobě zákonem, uží-

¹⁾ *Conc. Vat. Constit. dogm. de fide cat.*

²⁾ *Is. 53, 7.*

vajíce správně svobody. Zákon tento nedbá písmen rozkazových, jako učený nevšímá si abecedy a jako dovedný zpěvák nehledí na oktávy. Je to zákon silnější nad kterýkoliv rozkaz; hýbá srdcem, bije do svědomí a upravuje vůli, stále na ni doléhaje. Podle toho zákona budeme všichni souzeni, a především kněží budou dle něho odpovídati.¹⁾

Podle toho je nám tedy nyní žíti. Celý život jsme neučinili nic zlého, ale mohli jsme činiti mnoho dobrého. Měli jsme svobodu a moc. Opět nikdy jsme nenechali dobrého nevykonaného, ale mohli jsme je vykonati lépe. Neučinili jsme dobrého, kterého bychom nebyli mohli učiniti lépe. Působíme jen s některými milostmi z mnohých nám daných, a to ještě s nerovnou věrností a s nestejným úsilím. Zdaž vše to není zřejmým nedostatkem o zákoně naší svobody?

Nedostává se tedy nějaké pohnutky knězi, která by ho popoháněla k vyšším snahám? Zákonem přirozeným všickni jsme vázáni poslouchati Stvořitele ze všech sil a všemi schopnostmi celé své bytosti; vykoupením jsme vázáni oslavovati Vykupitele, neboť nás s o b ě koupil; znovazrozením jsme povinni poslouchati Ducha svatého jako synové Boží; věrou jsme vázáni poslouchati

¹⁾ Si reddenda est ratio, de iis quae quisque gessit in corpore Christi, quod est ecclesia. — Inter opp. s. Bernardi. Ad praelatos in concilio.

zjeveného zákona Božího; nadějí jsme zavázáni užívatí veškerých prostředků k životu věčnému; láskou jsme zavázáni k lásce, která káže milovati nade všecko, ze vší duše a ze vší síly. To je pravdivo o všech. Ale kněží jsou vázáni nade všecky lidi vyšším předurčením, větší milostí, lepším pomazáním a znamením kněžským, — účastenstvím to ve znamení a kněžství Syna Božího, — posláním a úlohou sobě svěřenou, sliby Bohu učiněnými, láskou učeníkův a přátel, vděčností a šlechetností; proto jsou vázáni užívatí svobody nenuceně a né násilně, nýbrž radostně, vesele a obětivě, zapírajíce a obětujíce se nejkrásnějším a nejnevinnějším způsobem; jsou povinni, by Mu sloužili dokonale a horlivě vedli ke spáse duše, za které umřel. »Všecko je mi dovoleno,« ale proto nechci činiti neb užívatí všeho, co je mi volno, neboť »všecko neprospívá« a všecko nepodporuje spásy, posvěcení a dokonalosti kněžské! »Všecko je mi dovoleno, ale všecko nevzdělává.« Jestliže svým příkladem svedu někoho nebo pobídnu, aby konal, co mně není nebezpečno, nebo jestliže ho uvolním ve vytrvalosti nebo vytrhnu z nadšení, nebo jestliže nevědomě zničím, čemu jsem se pokoušel naučiti druhé, nebo dám-li pohoršení, — tu užívatí svobody, byť zákonné, bude netoliko neprospěšným, nýbrž i škodlivým jejich spáse a ještě více mojí spáse!

Šťasten je kněz, který obětuje všecku svobodu Mistru a omezuje ji ušlechtilé ve styku se světem. Je-li nám jíti do světa, nutno, aby nám neustále zněla v uších slova: »Quid hic agis, Elia?« Kněze, kterého zřídka vídati ve společnosti; přejí si lidé nejraději v hodince smrti. Pravíť *sv. Jeroným* o kněžích: »Si quis saepe invitatus ad convivia non recusat, facile contemnitur!«

Náš Pán šel skutečně do domu Šimonova a na svatbu v Káni, ale zůstal všude Synem Božím. Nikam nešel, než z božské lásky. Budeme-li užívatí svobody své pro Něho, jako jí užíval On pro nás, budeme žíti ve světě, abychom jej vedli ke spáse, a mimo svět, abychom spasili sebe. Pastýři a kněží mají zvláště potřebí ochrany: proto mají o ní také zvláštní příslibení, pokud ovšem budou užívatí svobody velkodušně a pro Pána se zapírajíce. »Otče svatý, zachovej je, kteréž jsi mi dal, ve jménu svém; když jsem byl s nimi, já jsem je zachovával ve jménu tvém; kteréž jsi mi dal, zachoval jsem; a žádný z nich nezahynul než syn zatracení. Neprosím, abys je vzal ze světa, ale abys je zbavil zlého!« Pán náš použil svobody, aby za nás umřel. A umřel, aby nás vykoupil a lásky naší nabyl. My užíváme svobody, abychom žili sobě. *Sv. Pavel* popisuje zlé časy dnů posledních vypočítává hříchy hlavně du-
Věčné kněžství.

chovní a končí slovy, že »lidé budou více milovati sebe,« že budou »milovníci více rozkoší nežli Boha.« Na jiném místě praví, že »všichni svých věcí hledají a ne těch, které jsou Ježíše Krista,« to je tolik, že jsou hříšníky, kteří přestupují zákon Boží, nebo že jsou světáky, v nichž není lásky k Otci, nebo že jsou zištnými, majíce za účel ctižádosť a zisk, nebo že jsou sobeckými, nic nestarajíce se o druhé — praví to zkrátka, že jsou to bratři Kainovi, který poprvé pravil: »Což jsem já strážcem bratra svého?« Ač sedí v kostele a zpovídají, nemají (takoví kněží) starosti o ovoce. Ať si hynou duše, to jimi nehne. Konečně jsou mezi těmi, kteří hledají vlastních věcí, duchovní nenasytové, kteří se ženou úsilně po potěchách a radostech, v pobožnosti, kterých by ruče zanechali kdyby zmíněným požitkem nebyli vábeni jako malé dítky. Kdo hledají zájmy Ježíše Krista, jsou nevinní, kajicní, sebezapíraví a dobří vojáci, kteří strpí protivné věci i kříž horlice o duše, o církev a o stav kněžský. Oni no užívají svobody pro sebe, tito pro Mistra svého. Každý kněz bude buď takým aneb onakým, poněvadž není neutrality, kde loyality je povinností; mezi studeným a horkým je vlažné, pro něž tě Pán počne vyvrhovati z úst svých.

Patero znaků má opravdová a ušlechtilá svoboda.

1. První jest, že nejsme spokojenými, pokud

božskému Mistru neoplatíme láskou za lásku. Milovalť nás věčnou láskou dříve, než jsme se znova zrodili, a přátelskou láskou, když jsme ho poznali a si zamilovali.

Odplatíme se Mu kterou láskou lépe než láskou nade všecko, láskou ze vší duše a ze vší síly své? Jak můžeme býti netečnými, když čteme: »Nemiluje-li kdo Pána našeho Ježíše Krista, budiž proklet?« ¹⁾ »Žádný nemůže říci *Pán Ježíš*, jenom skrze Ducha svatého.« ²⁾ Jeho láska a služba je tedy něco vznešeného a velevážného.

2. Druhou známkou je horlivost pro Pána; neustálá vroucí touha vyžítkovati každé chvilky, všech schopností a prostředkův, abychom plnili Jeho vůli, rozsévali Jeho pravdu, ctili Jeho jméno, sloužili Jeho církvi a ke spáse vedli Jím vykoupené duše.

3. Třetí je bolest s Pánem nad hříchy páchanými od těch, kdo Ho neznají, a ještě víc od těch, kdo Ho znají; nad hříchy proti víře, proti jednotě církve, proti autoritě. Nad hříchy proti Jeho lásce — nevděčností, proti Jeho osobě — svatokrádeží, proti Jeho pastýřskému úřadu — pohoršením, čímž se hubí duše, za které Pán umřel. Pohled

¹⁾ 1. Kor. 16, 22.

²⁾ Tamtéž 12, 3.

na duše hynoucí v církvi a mimo ni, je hroznou bolestí všem horlivým a Pánu oddaným kněžím.

4. Čtvrtou známkou je šlechetnost, kterou se zříkáme sebe a své svobody ve všem, co vykonati neb obětovati můžeme pro Krista, vydávající se a jsouce vydáváni za vyvolené. ¹⁾)

5. Pátou známkou je radost v křížích. Strasti naše jsou troje. Jedny jsme zasloužili za své chyby, nedokonalosti a minulé hříchy. Druhé jsou nezasloužené, jako: křivá obvinění, povrhování, nedůvodná nenávist. Konečně jsou i strasti dobrovolné, které buď sami si ukládáme, anebo že si svobodu omezujeme, což snad vaditi bude velmi mnoho všem hovícím vůli své. Proud celého světa křesťanského valí se nyní nejvíce za svobodou, která vybíhá v nevázanost. Je to duch časový a srázná cesta přítomných časů. Přivykli jsme tak zženštilému a rozmařilému životu, že i slova Ducha svatého pozbývají v našich ústech barvy a stávají se obraznými. Kdo bere nyní za pravidla životní slova: »Ode mne pak odstup to, abych se chlubil, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista, skrze něhož mi ukřižován je svět, a já v něm?«²⁾) Jaká známka ukřižování jest v našem životě netečném a pohodlném? Aneb opět: »S Kri-

¹⁾ 2. Kor. 12, 15.

²⁾ Gal. 6, 14.

stem ukřižován jsem; živť pak jsem ne já, ale živ jest ve mně Kristus. Což pak nyní živ jsem v těle, živ jsem u víře v Syna Božího, který zamiloval si mne a vydal sebe samého za mne.« ¹⁾

Jaké známky po bodavých hřebech jsou v našem uvolněném životě? Jaká znamení, že Kristus vládl v nás všemi slovy a skutky našimi? Zdá se, že čteme naopak zákon svobody: »Tak mluvte a číňte jako ti, kdo se nemají potřeby zapíratí v ničem, jestliže dobrovolně nehřeší« místo »Tak mluvte a číňte jak ti, kdo chtějí omeziti svobodu svou ve všem, aby byli připodobněni Synu Božímu, který se zapřel pro nás.«

¹⁾ Tamtéž 2, 19. 20.

HLAVA XVI.

KNĚZOVA POSLUŠNOST.

Viděli jsme, co je svoboda knězova. Pokud nepřestupuje závazků stavu kněžského a řádu církevního, má tolik svobody, jako každý člověk. Užívá-li však svobody kněz jako světští lidé, nemůže říci stádu svému: »Budte následovníky mými, jako já jsem Kristův«. ¹⁾ Kněz, který žije, jak mu jeho svoboda dovoluje, je laxním knězem a nešťastným člověkem; má na sobě jeho stavu, který ho netěší, ale spíše trýzní. Nejšťastnějším člověkem je kněz přísný, jemuž jeho kněžské je sladké, a jenž ze svobodné vůle mnohem více si ukládá, než jeho stav přísně od něho žádá. Čím se tedy rozeznává u dobrých lidí kněz od kněze? Všichni kněží stejně trojí znamení, synovské, vojenské a kněžské, a mají také svátostnou milost plynoucí z něho. Čím se tedy liší? Rozdíl by se zdál v tom, jak který užívá sedmera darů Ducha svatého. Ctnosti — víra, naděje a láska — jsou

¹⁾ 1. Kor. 4, 16.

zvláštní stavy; dary Ducha svatého jsou však schopnosti čili mohutnosti, kterými se ctnosti ty budí a zdokonalují. Tři dary — bázeň, pobožnost a síla — zdokonalují vůli; čtvero jiných darů zdokonaluje rozum. Dar rozumu a umění zdokonaluje rozum spekulativní; dar moudrosti a rady zdokonaluje rozum praktický. Když se těch sedmero darů plně rozvine, stávají se lidé skrze ně svatými; když se darové ti rozvinou z části a nerovně, dávají rozdílnou svatost, jak to v církvi vidíme, v níž jsou dobří i nedokonalí křesťané. Podle toho, jak jsou rozvinuti darové tito, dávají duši zvláštní ráz. Někteří kněží jsou zběhlí v radě, jiní v rozumové bystrosti, jiní v pobožnosti, jiní v odvaze a v podobném. Zřídka vídáme veškerých sedm darův plně rozvinutých u téhož člověka; duše jeho musila by býti svatá, a svatých lidí je málo.

A tu máme klíč, kterým poznáme, proč takový rozdíl mezi dobrými kněžími. Jedni jsou moudří a neučení, druzí učení a ne zbožní, třetí zbožní a ne silní. Theologové praví, že lidé bez těchto darů stávají se pošetilými. Je-li rozum a vůle nedokonale vyvinuta, hned to poznáš na člověku. Někteří etymologové odvozují stultitia od stupor, a praví, že stultitia je luxuriae filia, že jest ovocem zženštilého a lenivého života. Vidíme i na kněžích dobrých,

jejichž život není obtížen zanedbanými povinnostmi, ale je pohodlným a dosti pravidelným i bezúhonným, vidíme náklonnost k lenivosti a ospalosti ducha. Tak je též u lidí světských. Duchovní pýcha, nepovolnost, nepravá samostatnost ve věcech praktických a rozumových pochází odtud, že lidé zanedbávají darů rozumu a rady. Mužové vědy jsou zvláště vydáni tomuto zkomolenému a zvrhlému stavu duchovnímu. Ale po těch nám nyní nic není; my mluvíme o kněžích, o sobě. Proč jsou někteří kněží marniví, osobiví, pohrdliví? Proč kritisují, proč jejich kázání nepřesvědčují? Z důvodu, o němž řečeno nahoře. Jak bez sedmera darů povstává nečinnost ducha, aspoň ve věcech duchovních, tak povstává necitelnost a nedůkladnost, když se jim vadí ve vývinu anebo když se zanedbávají.

Počátek moudrosti jest bázeň Boží. Jest to veliký dar a chrání nás zlého; bez pobožnosti budeme však k druhým necitelnými a chladnými. Dětinná láska podobá se milujícímu a něžnému synu, ale bez duševní statečnosti zmalátní a nebude stálou. Brání-li kněz těmto darům, zdokonalujícím a vládoucím jeho vůlí, a oslabuje-li jich, bude slabou podporou těm, kteří potřebují pomoci jeho. Bude-li kněz míti praktický rozum převrácený a zatemněný, bude nevěrným učitelem stáda svého; bude-li míti spekulativní rozum za-

stíněný, bude nejistým vůdcem nevinných, kajících a pochybujících.

Patero příčin podporuje a rozvíjí sedmero darův v nás. První je duch kajicnosti, jenž vyčišťuje zástavy a překážky, které brání a oslabují působení Ducha svatého. Druhou je stálé studium Písma svatého, neboť v něm mluví Duch svatý a zdokonaluje v nás dílo své. Třetí je modlitba za osvětlení na začátku dne, před studiemi a závažnými skutky. Čtvrtou je rozjímání, kterým ožívujeme a s Bohem vědomě se spojujeme. Pátou a poslední je duch učelivosti, pocit to závislosti na Bohu jakožto světlu, hvězdě, síle, štítě a bezpečnosti. Učelivá mysl říkává: »Srdce mé je volno, srdce mé je volno!« »Mluv, Pane, slyší sluha Tvůj!« Těchto patero věcí bude neustále v našem rozumu a vůli rozvíjeti sedmero darův, až povstane v nás povahová poslušnost duševní, *rationalabile obsequium*, bez kterého nemůže býti kněz ani »alter Christus« ani obrazem Mistrovým.

Pokusíme se tedy rozebrati důkladně, v čem záleží duchovní poslušnost.

1. Nejprvé záleží v laskavé poslušnosti k církvi. Poslušnost bez lásky je maska, je prázdnota. Nestačí poslouchati ze strachu před tresty a pokutami. Příkladem je nám poslušnost Páně na křtu svatém. Proč byl nevinný Syn Boží pokřtěn jako ostatní hříšníci? Proč se dal vyšší pokřtiti

od nižšího, pán od služebníka? Proč se dal pokřtiti před očima nepřátel, jakoby byl, zač ho měli, hříšníkem a přítelem hříšníkův?

Stalo se proto, aby naplnil veškeru spravedlnost; aby pokora a poslušnost k Jeho Otci byly dovršeny. Jak se omluví kněz z neposlušnosti? Snad řekne, že zákon anebo rozkaz je zbytečným, k omrzelosti, plným nedorozumění, vyšlým od moci strannické a zle spravené? Budiž všecko to pravda! Poslušnost, jelikož jest povinností, jakož i milost se nemění, — a povolná mysl poslouchává! Kdo posuzují autoritu, nejsou povolenými. Právě tenkrát, kdy neposlouchají, ztrácejí dar poslušnosti, a neposlouchají-li, vydají z toho počet Bohu. Duch Ježíše Krista byl duchem poslušnosti, a duch božské hlavy má pronikati tělem Kristovým! Větou »sentire cum ecclesia« se míní věřiti s církví, doufati s církví, milovati s církví a tudíž i poslouchati s církví. Kněz je především »vir oboedientiarum«, mužem mnohonásobné poslušnosti. Poslouchá Otce, jsa synem; Syna, jsa knězem, a Ducha, jsa žákem. Poslouchá církve jako matky a biskupa jako svědka a zástupce všech, kdo ve jménu Božím přijímají jeho poslušnost. Tato poslušnost důstojným činí kněze, a je nejvyšším konem jeho vůle. Nic na tom nezáleží, je-li kněz poslušným ve věcech důležitých nebo jen nepatrných. Táž autorita i rovívá všechny rozkazy a zákony

a mluví k nám živým hlasem toho, jemuž jsme slíbili poslušnost. Opatrnost je povinností jeho; poslušnost jest povinností naší. Duchovní poslušnost neposuzuje, neodporuje, neodpuzuje, ale poslouchá, a jen pro tuto poslušnost blíží se Bůh knězi a žehná mu. Kde není této poslušnosti, tam není daru moudrosti!

2. Druhým znamením duchovní poslušnosti čili povolnosti jest úcta ke Svatým, kteří jsou nám příkladem. Jejich rady, zásady a příklady jsou nám pravidlem a pobídkou. *Sv. Filip* vybízí, abychom četli spisovatele, kteří před svým jménem mají písmena »S« (svatý). Svatí byli kdysi, co jsme nyní my; byli slábi, trápeni, pokoušeni, kajicni, ba i hříšni. Setrváme-li na dráze za nimi do konce života, budeme i my, co jsou nyní oni. Jejich příklady se nám hodí pro každou příhodu v životě a do každého duchovního boje. Stojíť při nás na všech cestách života a v každém věku i stavu najdeme ve Svatých rádce a vůdce. V jejich životě vidíme vtělené zákony, přikázání i rady. Každý zbožný kněz má své patrony. Kněz bez důvěrného styku se sv. patrony málo si znázorňuje nadpřirozený svět, pro nějž žijeme, a nemá obcování s dušemi »spravedlivých a dokonalých«. Nestačí, aby kněz jenom ctil Matku Boží. Bohorodička není patronkou jen toho nebo onoho, ale je matkou všech; a to ne z dobré

vůle naší, nýbrž z povahy věci samé. Nemůžeme míti Boha Otcem, nemajíce církve matkou; a nemůžeme míti Boha Otcem, nemajíce nejsvětější Matky matkou. Za patronku si jí nevolíme. Po křtu jsme se stali jejími dítkami, dříve tedy, než jsme ji poznali, a to pro nadpřirozené příbuzenství se vtěleným Slovem. Rovněž sotva si zvolíme patronem sv. Josefa, neboť je patronem celé církve; jsme jeho chovanci pro mateřství neposkvrněné Panny Marie. Své patrony si sami volíme. A jistě málo uvažuje kněz, který nevidí, že je v mnohonásobném spojení »se shromážděním prvorozených, kteří zapsáni jsou v nebesích«. ¹⁾ Den a místo našeho narození, našeho pádu, chyb, potřeb a skutků našich uvádí nám na paměť mnohé, kteří byli v boji pozemském zkoušeni jako my. Duch, který se ku Svatým obrací, ukazuje poslušnou úctu; duch, který se od Svatých odvrací, ukazuje přemrštěnou sebedůvěru. Úcta ke Svatým a vědomé spojení se Svatými je část daru »pobožnosti«; je to náklonnost mysli, kterou uctíváme nejsvětější Trojici ze vší duše a ze vší síly své; neboť láska a úcta jsou stejná hnutí, ať jest předmět jejich nekonečný a nestvořený, nebo konečný a stvořený. Ale tato láska se různí nekonečně původem a způsobem. Klanění se Bohu

¹⁾ Žid. 12, 23.

nemá hranic leč v naší bytosti konečné, protože Bůh je nezměrný. Úcta ke Svatým však je konečná, protože jsou tvorové. Láska k bližnímu počíná příbuzností, a ponenáhlu se vznáší se země k nebesům, z našich příbytků k nebeskému dvoru.

Dobře pravil kdosi, poznáv pravdu aspoň z části: »Největší školou vzájemné úcty je katolická církev«. Viděl, že úcta dětí k rodičům, poddaných k vladařům, lidu ke kněžím, kněží k biskupům a biskupů ke hlavě církve je v základech tatáž vlastnost duše, lišíc se pouze měrou a nahodilými rozličnostmi. O sobě jest všecko oddanost synovská. Kněz, který ctí Svaté, sotva jest k představeným neuctivým a tvrdošijným; sotva je posuzuje nebo proti nim reptá. Francie je nakažena a raněna duchem, povrhujícím veškerou autoritou světskou i duchovní. Anglie zůstala toho až po tuto dobu uchráněna. Všude jsou však nadýmači, nespokojenci, posuzovatelé a hanci, kteří nešetří nikoho, zvláště ne těch, které by měli míti v úctě aspoň pro úřad, který zastávají. Takoví lidé přivolávají na sebe vlastní Nemesis. Žádný kněz nebývá více posuzován a hanoben než ten, který posuzuje a hanívá své spolubratry; není směšnějších kněží nad ty, kteří hanívají své představené. Haní-li koho kněz, je patřno, že nemá daru pobožnosti.

3. Třetí známkou duchovní poslušnosti jest

úcta k učeným theologům. Jisto jest, že bychom upadli do kacířství, kdybychom bojovali proti víře; avšak můžeme upadnouti v blud a opovázlivost, můžeme urazit zbožný sluch, i když zavrhuje mínění, která nejsou podstatnými články naší víry. Uzákoněný a do náboženství povýšený osobní soud tři století proniknul ovzduším, ve kterém je církev katolická nucena žíti a dýhati. Jest pravda, že učení theologů nebude nikdy předmětem božské víry, právě proto, že v něm není souhlasu; ale souhlasí-li všichni theologové v něčem, povstává z toho rozumové podání, proti němuž nelze postaviti bez opovázlivosti ojedinělý svůj soud, a byli bychom opovázlivými, kdybychom se stavěli proti jednotnému smyslu a mínění všech bohoslovců. Jednohlasný výklad svatých Otců jest pravidlem, jímž poznáme smysl Písem svatých převyšujících veškeré mínění osobní. Jednohlasné učení theologů je maximum, neboli vysoký stupeň lidské jistoty ve zjevených a nezjevených pravdách. Věříme-li jednotlivému rozumu, musíme tím spíše věriti společnému rozumu theologů! Doufáme-li, že světlo Ducha svatého vedlo nás, nevedlo též jich? Není jejich souhlas výronem společného vedení a vzájemného osvětlení? Sloučené a sesílené světlo zahání osamocené myšlenky, jako přezařuje polední slunce menší světla. Že jsme zvykli učití jiné, navykli bychom si

snadno tvořiti a lpěti jen na vlastním mínění. Jsme povoláni hlásati a k platnosti přiváděti pravdu, a tu snadno se stane, že tvrdíme a jistíme, co máme ze sebe. Učitel dogmatiky snadno se stává dogmatem! Kněz se potkává s menším odporem než druzí a snášívá jej s menší trpělivostí. Lidé světší na př. při soudech, ve sněmovně atd. přivyknou stálým odporem jiných mírnosti a uhlazenosti; proto bývají nám často příkladem i výtkou. Nemajíce daru rady, staváme se umíněnými a netrpělivými!

4. Další známkou duchovní poslušnosti nebo povolnosti je bázeň neboli podezření o novotách v učení a v pobožnosti. Theologie čili bohověda je božské podání, které vniknuvši v nás, na počátku vždycky se rozmáhá, až jednotou a souměrností dospívá dokonalosti. Bohověda buduje se z věcí starých i nových; »nové« věci jsou však podle V i n c e n c e L e r i n s k é h o »n o n n o v a, s e d n o v e«. Mince římské, byzantské a anglické mají nové a rozmanité podoby a nápisy, ale zlato je totéž. Tak jsou i články víry nové, ale pravda je stará. Nepokojné moře lidského rozumu vyhazuje kal a špínu, a tím je církev nucena stavěti nové hráze a novými články brániti víry. Mnohé lidi již omrzely staré pravdy, stará slova, staré věty, staré způsoby vyučování a staré pobožnosti. Potřebují tedy nových podnětů,

nových barev, nových forem a způsobů vyjádřiti dávné pravdy. S učením má se věc podobně jako s modou: vždycky se mění. Kritikové a spisovatelé, professoři a kazatelé mívají žádost blýskati se původností. Býti podoben předkům, znamená býti obyčejným; dnes vážnosti dodává, když se jde novým směrem a novou cestou, když se staré pravdy nově přiodívají. Jenom církev může přeměnit staré názvosloví víry. Jenom církev může předkládati »staré i nové«. Všecky jiné novoty odbočují od ujeté cesty a jisté, protože po ní chodívali naši věřící předkové. Co je pravdivo o theologii, je pravdivo o výkladě Písma svatého. Záliba v novotách hledí nalézti nová mínění, a kriticismus nestrpí, aby byl omezován. Žijeme ve věku neomezené svobody rozumové. Kněží čtou bez rozpaku a váhání knihy, které jsou na indexu. Tím způsobem povstává nezávislost duševní. Kolem nás jsou Gnostikové a Agnostikové, t. j. mužové, kteří mnoho o sobě myslí a chtějí býti moudřejšími než církev; vše chtějí změřiti a poznati, co poznati a změřiti možno, jen tím, co vědí. Katolíci ovšem vědomě neposlouchají žádné z bludných škol těchto, ale přece berou stále a nevědomky bludné věty, zásady a domněnky jejich, stýkajíce se denně se světem. — Dobře se snad mají našinci na pozoru před bludnou theologií a lichými výklady Písma sv.;

nemají však se na pozoru a ochotně otevírají uši a rozum bludům moderních metafysiků.

Myslí si, že ve filosofii není kacířství, že tam netřeba se jim báti. Ale nepravá filosofie podkopává víru, a jediný blud filosofický uvolní jako shnilý trám celou stavbu theologickou. Kněžím náleží, aby se především měli na pozoru, neboť jsou vůdci a učiteli věřících. Je nebezpečno přijímati a rozšiřovati i nejmenší blud rozumový. Třeba jest, abychom žili s největší opatrností před tím, co se slaví jako »moderní myšlénka«. Moderní myšlénky vzdalují lidstvo stále od Boha. Láska k novotám jest znamením jich, a jediným protilékem jest dar vědy, »donum scientiae«, kterým vidíme Boha ve všem a vše v Bohu. S tímto světlem můžeme projíti celý svět abstraktního i praktického vědění beze strachu a váhání.

5. Zbývá nám ještě jedna známka — nedůvěra v sebe ve všelikých způsobech, — zvláště v soudech rozumových a mravních. Abychom nabyli této nedůvěry v sebe, rozpomeňme se na troje: nejprve, kolikrát jsme chybili myšlénkami; potom, jak málo jsme sečtělými, a za třetí, čemu jsme se jenom naučili. Čísti a naučiti se není stejno. Svědomitý kněz nezavírá knih; moudrý kněz v těžkých věcech neodpovídá, aby se knih neotázal; kněz, který si nedůvěřuje, nedá vytisknouti a uveřejniti knihy, aby jí nedal napřed pře-

Věčné kněžství.

hlédnouti jiným očím a jiným myslím, — čím víc tím líp! Napřed je nám věděti, jak se učit, než budeme jiné učit; dříve jest nám naučiti se poslušnosti, než budeme jiným poroučeti. Nedůvěra v sebe plyne z dětinné bázně; z bázně, abychom neurazili Boha ani jeho zákona ani jeho pravdy nějakým nerozvážným skutkem nebo zlým slovem.

Právem na kněze obraceti lze slova s v a t. Jana: »Máte pomazání Svatých a znáte všecko.« Mezi tím »vším« je především poznání Boha a sebe samého, z čehož pochází nedůvěra v sebe. O Pánu, na jehož kněžství máme podíl, prorožkoval Isaiáš: »Odpočine na něm duch Páně: duch moudrosti a rozumu, duch rady a síly, duch umění a nábožnosti. A naplní jej duch bázně Hospodinovy.¹⁾ Z tohoto pomazání bere každý kněz, a podle toho, jak vědomou poslušností sedmero darů Ducha Svatého pěstoval, podobá se božskému Mistru.

¹⁾ Isaiáš 11, 2. 3.

HLAVA XVII.

ODMĚNA KNĚZOVA.

Prorok I s a i á š prorokoval o muži bolesti, že bude míti v utrpení potěchu: »Protože pracovala duše jeho, uzří a nasycen bude.« ¹⁾ To jest, že uvidí plody svých prací a slz již zde na zemi. Tak i Jeho služebníci. Ve strastech a pracích, v úzkostech a zklamání má kněz mnohonásobné potěšení. I v tomto životě mívá kněz velikou odplatu. Bůh nenechá se předstihnouti velikomyslností naší. Kdo opustí něco pro Boha, bude míti odměnu stonásobnou. Co pravil sv. P a v e l všem věřícím, je zvláště pravdivo o kněžích. Kdo se zřekne všeho pro Krista, tak zbohatne jako zchudl: *nihil habentes, omnia possidentes*. ²⁾ A opět se praví: »Vy jste Kristovi a Kristus Boží.« ³⁾

Pozemská zákonná práva boháče na zemi nejsou nikterak na závalu radosti věřících. »Ho-

¹⁾ Is. 43, 11.

²⁾ 2 Kor. 6, 10.

³⁾ 1 Kor. 3, 23.

spodinova je země i plnosť její.« ¹⁾ A »Dědicem všeho« dědíme všecko. Země, moře a obloha byla spíše než lidské zákony o vlastnictví. Kněz, který nic nemá než živobytí, požívá bez obtíže a zodpovědnosti všech plodů přírody u veškeré jich kráse a lahodě snad více, než kdyby byl jich majitelem. Krása světa je společným dědictvím, a nikdo se jí tak velice nepotěšuje jako ti, kteří vidí (*do no scientiae*) Boha ve všem a vše v Bohu.²⁾ Svět celý je jim křem, který hořel na hoře Horebu. Přítomnost a sláva Boží je všude. Všecko jest jejich, chovajíc v sobě celé zjevení Boží a znovuzrození světa. Kněz počíná den u oltáře, obklópen jsa přítomností Boží a nebeským dvorem. Vědomky i nevědomky dívati se na vše okem víry, stává se takovému knězi druhou přirozeností.

Takový kněz všude vidí svět neviditelný; všude chápe (smysly vnitřními) jeho krásu, sladkost a žár. Kadidlo ráno při mši svaté a odpoledne při požehnání vystupující je mu vůní z věčných návrší. Kněz, jehož mysl je všecka ve věčném světě, je vždycky habituálně, virtuálně a často i aktuálně naplněn

¹⁾ Žalm 23, 1.

²⁾ »Fidelis homo, cuius totus mundus divitiarum est et quasi nihil habens omnia possidet, inhaerendo tibi, cui serviunt omnia.« — S. Aug. Confess. lib. 5, 4.

jeho světlem, mírem a radostí. Na takovém knězi naplňuje se zaslíbení proroků: »Pán ti dá odpočinek věčný i v nepořádku bouřlivého světa tohoto a naplní blesky duši tvou« implebit splendoribus animam tuam! I v temnotách vnějších bude duše jeho ozářena leskem světa věčného. »A budeš jako zahrada zvlážená«, zahrada ladu a krásy, štípená samým Bohem, zvlažovaná ustavičnými vodami a »jako studnice vody, jejížto vody nevysychají.« ¹⁾ Nejenom, že bude bráti vody »z pramene vody živé«, kterou je Bůh, nýbrž bude sám pramenem vody stálé, ze kterého potekou proudy netoliko do jeho vnitřní bytosti, nýbrž i z ní na všechny kolem něho — prameny světla, lásky, potěchy a spasitelného blaha: neboť svátostná milost kněžská a sedmero darů Ducha svatého bude vždy a všude ve všech potřebách a pokušeních »fons aquae salientis in vitam aeternam.« ²⁾

To jediné by již bylo bohatou odměnou nejhorlivějšímu knězi, který dal život za vyvolené. Ale má též jiné odměny a radosti.

1. První je radost, kterou má jako pastýř z duší svého stáda. Trojí jest poměr mezi pastýřem a stádem: vzájemně se znají, vzájemně

¹⁾ Is. 58, 11.

²⁾ Jan 4, 14.

se milují a vzájemně si slouží (pomáhají). Vzájemně se znají! Pastýřové znají počet, jméno a potřeby stáda, které je uznává za otce, přátele a vůdce. Vzájemnou mají k sobě lásku! Milují pastýřové ovce své pro Pána a pro ně samy jako dědice věčného života a jako své děti duchovní v Kristu Ježíši. Vzájemně si slouží tím, že pastýřové věnují ovčím starosti, práci, čas, sílu, zdraví, a je-li třeba, i život, a že ovce se jim zas odsluhují dětinnou láskou, uctivostí a poslušností. Když je tak pastýř se stádem za jedno, pak se naplňují slova sv. Jana: »Nemám větší milosti nad tu, než abych slyšel, že synové moji chodí v pravdě.«¹⁾ Jak vládne v knězově srdci láska k duším, tak pochopí tuto radost, a jeho radost bude taková, jaká jest jeho láska. Láska k duším je jako šestý smysl pastýřův. Někteří lidé mají lásky tak poskrovnu, že se zdá, jakoby jí vůbec neměli; jiní mají lásky tolik, že láska celý jejich život ovládá. Někteří kněží mají sice lásku k duším, ale tak slabou a ochablou, že mají jen málo radostí a málo odměny ze svých skutků.

Ti však kněží, ve kterých se oheň lásky vzňal, mají trojí radost, které nelze jednu k druhé přirovnati; radosti ty jsou si však podobny, protože plynou z jednoho pramene.

¹⁾ III. sv. Jana, 4.

První radost mají kněží z nevinných dětí, které mají ještě čerstvou milost křestní; radost mají obzvláště z těch, kteří vyrostli v jinochy, muže a ženy nepozbyvše nevinnosti dětské. Není na světě krásnější podívané než na duši, která má na sobě milost posvěcující. Jako slunce budou se stkvíti v království Otcově, ¹⁾ a už na tomto světě patří na Boha jakoby tváří v tvář, z čehož takový lesk a podoba Jeho na ně přechází, že se jich téměř ani nedotýká mrak hříchu dobrovolného. To jsou čistí srdcem, kteří vidí Boha, a tiší, kteří jsou syny Božími. Pokora, čistota, prostota a láska takových duší za všech okolností života — nejvíce ovšem k tomu, kdo byl vůdcem jejich z mládí, otcem a přítelem v Bohu, — je knězi zárukou a znamením, že se jeho dílo zalíbilo božskému Mistru.

Druhou zvláštní odměnou kněze za všecky starosti, úzkosti a námahy, jest obrácení hříšníka a návrat duše jeho k Bohu. Radost dobrého pastýře, že našel ovci ztracenou, měří se dvojnásobem: předně nebezpečenstvím, v němž se duše nalézala, a pak pracným hledáním, jehož vyžadovala. Někdy padá někdo náhle jako blesk, ač dlouho trval v nevinnosti. Včera ještě byl spojen s Bohem, dnes jest však již odseknut a mrtev!

¹⁾ Mat. 13, 43.

Veškerá milost dětská a jinošská minula, a lesk se obrátil ve tmu a smrť. Mrtvá duše hnije brzo — jako mrtvé tělo. I jeden hřích otvírá stavidla, a voda žene se pak dále rychlostí neobyčejnou. Kdo jednou klesl, klesne podruhé rychleji, a to nejen ze zvyku, nýbrž i z nového, před tím neznámého popudu. Potom již bezstarostně hřešívá dál, upadá v zoufalost, — a zoufání ohlušuje i oslepuje duši.

Každý kněz už měl tento zármutek anebo jej bude míti; proto snadno rozpomene se na modlitby a pokusy, naděje a zklamání několika roků, které vynaložil, aby našel duši ztracenou a zpět ji k Bohu přivedl. Sv. Augustin uvádí z Písma příklad o třech lidech, kteří umřevše byli znova k životu přivedeni. Dcera Jairova právě umřela, ale ještě nehnla. Syn vdovin byl už mrtvý nesen ke hrobu a málem nahníval. Lazar mrtvý ležel už čtyry dny v hrobě v rubáši a s očima šátkem zavázanýma, — obraz to hříchu smrtelného, který stav se zvykem, duši oslepuje a zotročuje. Podaří-li se takového hříšníka vzkřísiti, je z toho radost, které nedovede nikdo oceniti leč kněz, který opět přijal »mrtvé vzkříšené«. ¹⁾

Třetí radost kněze je plna trpkosti a úzkosti nad těmi, kteří opět a opět padají, opět a opět však povstávají a bývají na milost přijímáni. To je radost

¹⁾ Žid 11, 35.

s bázní. Neboť ti, »nad kterými jsme se z bázně slitovali, z ohně je vytrhující,«¹⁾ zůstávají na tak dlouho příčinou bázně, jak dlouho klesají. Nicméně, učiní-li kněz všechno, co mu lze pro ně učiniti, může býti klidného srdce. Nechtějí-li duše býti spaseny, kněz jich ovšem nezachrání. Bůh sám šetří svobody, kterou duším dal stvořiv je. Samy se mohou tedy zničiti. Práce pro stádo uvádí kněze ve styk s dobrými i zlými, nevinnými i kajícími, takže může se na ně pohlížeti jako rolník na žeň ke sklonku léta, kdy jasně vidí plíseň i sněh a tu i tam mnohé stéblo deštěm a větrem polámané, uvadlé, uschlé; pole je však samý život, a slunce svítí na žlutavé klasy, aby z nich na krátko byla sklizena bohatá žeň. Při mnohých strastech svých může se kněz veseliti a s radostí volati jako rolník o žních: »Laetabuntur coram te, sicut qui laetantur in messe.«²⁾

2. Druhou odměnou je knězi vděčnost jeho stáda. Můžeť o něm říci: »Protož, bratří moji nejmilejší a přežádoucí, radosti má a koruno má!«³⁾ »A bychť pak i obětován byl pro oběť a posloužení víře vaší, raduji se a spolu raduji se s vámi všemi. A též i vy radujte se, a spolu radujte se mnou.«⁴⁾

¹⁾ Jud. 23.

²⁾ Is. 9, 3.

³⁾ Filip. 4, 1.

⁴⁾ Tamtéž 2, 17—18.

»Z částky jste nás i poznali, že sláva vaše jsme, jakož i vy naše v den Pána našeho Ježíše Krista.«¹⁾
 »Nebo která jest naše naděje neb radost nebo koruna slávy? Zdali to nejste vy před Pánem naším v příští jeho?«²⁾ »Neboť nyní živi jsme, jestliže vy stojíte v Pánu. Neboť jakým děkováním za vás můžeme se odměniti Pánu za všecku radost, kterou se radujeme pro vás před Bohem vaším?«³⁾ Když počítá kněz takové ovce, může říci: »Corona mea et gaudium meum!« Když však počítá hříšníky a nekající, zahubené to domy, které se namáhal zachrániti, vzpomene si, jak namáhal se a modlil, jak o jejich spáse pracoval »celou noc« za tmy, sotva maje paprsek naděje, jak, ač »nic nechytil«, ochoten byl opět pustiti sítě na rozkaz Páně a opět vyplouti na hlubinu, na které nikoho nezachránil, ač opět velice se snažil a modlil. V denní práci na vinici Páně musí nás potkati, co potkalo božského Mistra. Podíváme-li se na takové práce, máme podíl na duševních strastech, které náš Pán zažil na zemi; když se však od nich obrátíme na pole bílé a zralé ke žnám, dává nám Pán podíl na svojí radosti v nebesích.

Je patero druhů lidí, kteří se odměňují

¹⁾ 2 Kor. 1, 14.

²⁾ 1 Thess. 2, 19, 20.

³⁾ Tamtéž 3, 8. 9.

knězi již v tomto životě. Nejprve každá duše kajicná, která má život plný hříchův i lásky Boží. Jedni byli téměř ponořeni do hříchův, a druzí takřka z ohně vyrváni. Neznali jsme jich; dostali se k nám náhodou. Myslili, že se vyhybají zpovědnicí, a zatím přišli k ní. Chtěli nám uniknouti, když se nevědomky chytili do sítě nalíčené ne námi, kteří jsme jich neznali, nýbrž nalíčené rukou Boží. Navrátiti duše Bohu, viděti obraz Boží znova vyzařovati z temné minulosti jejich, a bdíti, aby pevně setrvali na cestě života, jest odměnou nad všecko namáhání.

Pak jsou truchlíci.

Sv. Barnabáš měl jasnější jméno nad korunu. Bylť »filius consolationis« synem potěchy Israelovy, hlasatelem veselých a dobrých novin, a to proto, že »byl pln Ducha sv.«, byl učeníkem Přímluvce, Utěšitele Božího. Dvojí práci má kněz: je lékařem, aby léčil hřích a bolest; hřích a bolest jsou sice věci různé ale nerozlučitelné, a s každou nutno jinak si počínati. Mnozí, kteří si umějí poraditi s hříchem, neporadí si s bolestí. Zacházejíce s hříšníky stáváme se drsnými, a tu se zdá, jakoby lítost naše byla strojená. Nikdo nebude »synem útěchy«, kdo nepocítí lítosti nad vlastními hříchy, lítosti nad hříchy jiných a lítosti nad zkázou, kterou smrt přivedla ve svět. Blahoslavenství vyjádřené slovy »blaho-

slavení jsou lkající, neboť potěšení budou«, obsahuje v sobě slib, že Bůh je potěší nejenom Utěšitelem, nýbrž i těmi, kteří jsou posvěceni »na syny útěchy«, totiž kněžími, kteří berou podíl na úřadě blahovlnosti a soucitu Velekněze, muže to bolestí a pramene veškery útěchy.

Po truchlících jsou děti.

Mezi mnohými odměnami věrného kněze je láska a radost z dětí. Věrou na křtu sv. vlitou poznávají děti v knězi duchovního otce. Děti obklopují kněze nejenom přirozeným pudem, nýbrž i nadpřirozeným citem, jenž jim hlásá, že kněz jest právem jejich. Láska dětí ku knězi je nejnezištnější na zemi, a pokud jsou dítky nevinny, váže je ke knězi láska svazkem důvěry zaplašující vsecku bázeň. Nejbázlivější a nejlekavější děti spěchávací ke knězi pro ochranu a záštitu. Řeknou mu všecko — naději a strasti, zármutek a chyby, — nikterak nepochybující o jeho lásce a starostlivosti. Žádný kněz nemá větší radosti, než který má rád školu a vychovává pod vlastním dozorem a dohlídkou děti, kteréž obklopují oltář jeho. To jest také znamením naší podobnosti s Kristem.

Po dětech jsou chudobní. Kněz je Božím almužníkem. Nemá nic vlastního, bere almužnu s rukou Mistrových a rozdává chudým. Staří, nemajetní a opuštění obracejí se ku knězi jako

k poslední naději. Co řekl J o b ve hluboké pokoře, neodvází se říci žádný kněz ; ale každý věrný kněz by si přál, aby se mluvilo o něm po smrti: »Ucho slyšíc blahoslavilo mne, a oko vidouc posvědčovalo mi: protože jsem vysvobozoval chudého křičícího a sirotka, který neměl spomocníka. Požehnání zahynouti majícího přicházelo na mne a srdce vdovy potěšoval jsem. Oko jsem byl slepému a noha kulhavému. Otec byl jsem chudých: a na při, již jsem nebyl povědom, velmi pilně jsem se doptával.« ¹⁾)

Nejchudší člověk neměj strachu přijíti ke knězi, nebo kněz není svůj, ale patří stádu, a každý má právo, aby mu kněz posloužil v lásce Ježíše Krista. Milovánu býti od chudých, je nejjistějším znamením, které kněz může míti v tom, že se podobá božskému Mistru. Takového kněze lid rád poslouchá, a vděčná láska lidu jest velikou odplatou kněze. Je-li svět nevďěčným a nepřátelským, má kněz útočiště u chudobných. Skoro všichni velicí mužové církevní a státní byli proti sv. T o m á š i K a n t e r b u r s k é m u, ale chudobní kněží a chudobní lidé byli vždycky s ním.

Konečně je společnost, s kterou se kněz denně nesetkává; jsou to nemocní a umírající. Dvoji

¹⁾ Job. 29, 11—16.

hlavní povinností knězovou jest, aby připravil dítky do boje životního a nemocné aby posilnil do posledního zápasu se smrtí. Škola a nemocní jsou hlavním polem kněžské lásky a horlivosti. Nemoc doléhá těžce na srdce i ducha. Nemocní bývají často smutní a zdrcení vědomými hříchy, jakož i zlem napáchaným a dobrem opomenutým, a jsouce příliš zemdlení, nemohou strásti se sebe břemene toho. Často říkávají, že se jim nelze modlit, že jim nelze myslit, že mohou jenom ležeti a trpěti. Tu je doba, aby kněz myslel za ně a oživoval jejich myšlenky. Je-li kněz »pramenem vody nikdy nevysychajícím«, občerství duši utrpením vyprahlou a úzkostí schřadlou. Co je pravdivo o nemocném, je pravdivějším o umírajících. V poslední hodině je hlas dobrého pastýře hlasem posla Božího, Boha samého. Jméno »Ježíš«, vzbuzení víry, naděje, lásky a lítosti, které kněz umírajícímu do ucha našeptává, jež už brzo nebude slyšeti, je posledním úkonem jeho správy duchovní. Posvěcená utrpení nemocného a svatý odchod umírajícího, díky nemocných a umírajících, buď slovy přerývanými nebo jen posledním zábleskem vděčného oka projádřené, jsou knězi nad veškerou odplatu pozemskou.

Když kající a truchlíci, když dítky a chudí milují a obklopují kněze, má nejjistější záruku, že ho božský Mistr miluje. Zvláštní přátelé Ježíšovi

jsou i jeho přátely, a ve knězi vidí služebníka i Pána.

3. Poslední odměnou dobrého kněze jest šťastná smrt. Pokojné svědomí a láska ke všem je svědectvím díla Božího v něm. Kněz může říci: »Doufání máje v tom, že, který začal ve vás dílo dobré, dokoná až do dne Ježíše Krista.« ¹⁾ *I p s e p e r f i c i e t.* »My víme, že jsme přeneseni ze smrti do života, protože milujeme bratry.« ²⁾ Nejenom věříme a doufáme, my víme. Víme, že, kde je proud, tam je i zřídlo. Víme, že láska k bratřím plyne z lásky k Bohu. Kdokoli miluje Boha, je s ním spojen, a druhá smrt nemá moci nad těmi, kteří jsou jeho. Dobrý kněz říkává: »Ničeho sobě povědom nejsem, ale tím ještě nejsem ospravedlněn, neb kdo mne soudí, Pán jest.³⁾ Jeho soudu očekávám. Nicméně, jestliže by nás srdce netrestalo, doufání máme k Bohu.« ⁴⁾

A když se přiblíží poslední hodina takového kněze, vstupuje mnoho modliteb bez přestání do nebe z každého domu a z každého srdce jeho svěřencův, a to i od těch, kteříž, ač jsou daleko rozptýleni, přece zůstali jeho duchovními dětmi.

Nikdo neumírá tak šťastně a provázen jsa ta-

¹⁾ Fil. 1, 6.

²⁾ 1 Jan 3, 14.

³⁾ 1 Kor. 4, 4.

⁴⁾ 1 Jan, 3, 21.

kovou láskou i vděčností, jako duchovní pastýř. Jeho život byl životem lásky ke kajícím, k truchlícím, maličkým a chudým, kteří se mu nemohou jinak odplatiti než modlibou, jež má tak velikou cenu u Boha! Obklopovati budou tyto vděčné duše světnici knězovu v poslední hodině života jeho, a Pán Ježíš bude s nimi u smrtelného lůžka svého služebníka. Žilť umírající po mnohá léta Pánu věrně a vytrvale; přichází tedy Pán povolat ho na věčný odpočinek, k odměně svrchovaně veliké, do slávy věčné a pro korunu, kterou mu uchystal. Bude-li zesnulý kněz v očištění, budou za něho denně obětovány modlitby a mše svaté. Jak činil druhdy jiným, tak bude nyní stádo činiti jemu, až vejde do nepomíjející slávy, která se mu vyměří dle zásluh, kterých si za života získal. Jak miloval Boha v tomto životě, tak a více bude Ho viděti v blaženém patření; jak žil v lásce se všemi, tak bude blažen v obcování se Svatými. K tomu ještě přidati slušno slávu a radost nad hříšníky, kteří se kají, a nad dušemi, které v dobrém vytrvávají po smrti kněze, jsouce plodem životní práce jeho. Ač jest mrtev, mluví ještě; dědictví jeho práce žije dále! Památka jeho jména nese se dál, a ještě po mnohých dnech, kdy kněz už dávno je ve věčném království, klíčí semena jím druhdy zasetá. Jako zlo, které jsme spáchali, žije po nás a rozmáhá se, tak se děje

z Boží milosti i s dobrem. Semena roztroušená po brázdách a nasetá podle vod ponesou žeň ráno i večer; budou sice žata jinýma rukama, ale odměna za ně přece je naše.

Taková-li jest odměna kněze, počínajíc v tomto životě a rostouc až k nebeskému dvoru, s jakou láskou máme lnouti ku své úloze? Správu duchovní milujme tedy všude, neboť je zkušebním kamenem a důkazem naší lásky k Vykupiteli! Správa duchovní je též nejdokonalejší školou lásky, nejúčinnějším sebezapíráním a největší obětí ze všeho, co podnikáme pro spásu duší. Je dále přebohatým pramenem posvěcení, a jak žijeme lásce blíženské, tak rozmáháme ji každým úkonem. Máme-li milovati správu duchovní všude, máme ji zvláště milovati v Anglii. My jsme zde chudí pastýři chudých, vyloučení ode dvoru a důstojností, povrženi a neváženi; v apoštolské však svobodě, ve víře a v působení jsme za to nezávislími na lidské moci, těsně a živě spojeni jsouce se stolicí sv. Petra a s církví světovou; jsme dědici mučovníků, svatých vyznavačů každého věku — od sv. Augustina až na nás. Jejich jména a památka trvá po městech a rovinách anglických. Jak z prvních časů, ve kterých církev teprve povstávajíc začínala v domech věřících, až zákony byvši uznána, z úkrytu na veřejnost vystoupila, tak jest i zde s námi. Všecko to poutá pastýře i lid vzájemnou Věčné kněžství.

oddaností a prvotní láskou, na kterou ještě nevdechl svět záhubné nákazy. Šťastný kněz, který miluje úřad pastýřský a úplně proň žije, vykonává denně i nepatrné skutky lásky ke všem, kdo jeho správy potřebují; tím shromažďuje si nevědomky zlatý prášek pokorného života k věčné odměně!

HLAVA XVIII.

KNĚZOVA DOMÁCNOST.

Čtvrtý provinciální sněm Westminsterský ustanovil takto :

1. Fary buďte pravými příbytky pokoje a lásky, střídmosti a skromnosti; ve všem ať jsou výtečným příkladem věřícím, »aby protivník neměl co zlého mluviti o nás.« ¹⁾ Nechť je prostota jejich ozdobou. Ať tam nic není takového ani nářadí ani okras, co by podporovalo rozmařilost a světské žádosti; ať tam není ani směšných ani žertovných obrazův, ani věcí knězi neslušících; ale ať je v každé světnici kříž neb obraz nej-světější Matky Boží a Svatých nebo malby ze života Spasitelova a z biblického dějepisu.

Nábytek v knězově příbytku buď jednoduchý a pevný; jednoduchý, to jest ne fantastický a nádherný nábytek z obydlí lidí světských; pevný, protože má potrvati i pro pokolení kněží následujících. Pokud lze, buď ve všech světnicích nábytek stejný. Rovnost a podobnost je povinností

¹⁾ Tit. 2, 8.

bratrské lásky. S v. P a v e l napomíná Korintské, kteří měli »domy k jídlu a pití«, aby »nezahanbovali těch, kdo nic nemají«. ¹⁾ Má-li jeden kněz peníze a druhý ne, je povinností lásky bratrské, aby se bohatý kněz připodobnil chudému ve všech věcech vedlejších, jako jest tedy v nábytku a podobném. Protivy urážejí, a těm, kdo peníze mají, mohou býti k úrazu.

O žertovných a neslušných obrazech netřeba vykládati. Kříž a obrazy Svatých jsou jednak nejužitečnější školou naší, jednak tichým svědectvím o nás před světem. Kněžský příbytek nesmí býti jako příbytek lidí světských, aby se ani v nejmenším nezdálo, že se stydíme za Mistra.

Sněm karthaginský praví: »Měj biskup nábytek, tabuli, potravu lacinou i prostou a hledej autority úřadu svého v zásluhách víry a postavení svého.« ²⁾

Je-li to řečeno o biskupech, je to též řečeno o kněžích.

2. Pravidelnost budiž ve všem zachovávána. Mše svatá buď vždy sloužena v určitou hodinu. Ačkoli má v ž d y c k y býti připraven kněz zpovídati, přece bývej zvláště ve zpovědnici neb aspoň v kostele v u r č i t ý d e n a v u r č i t o u h o-

¹⁾ 1 Kor, 11, 22.

²⁾ Conc. Carthag. Viz: Conc. Trid. sess. XXV. c. 1. De ref.

dínu, aby z nepořádku a nedůslednosti nepovstalo pohoršení, a duše aby neutrpěly škody. »Zachovávej pořádek a pořádek zachová tebe.«

Nezachování pořádku, zvláště ve všední dny, bývá nejčastější naší chybou a příčinou stížností, zvláště obchodníkův a řemeslníkův, kteří tím přicházejí o mši sv. nebo i jinak trpívají škodu velikou. Nikdy nelze poznati na světě tomto škody vzniklé nesmrtelným duším hlavně z toho, že se nešlo do zpovědnice i mimo ustanovený čas, nebo že jsme odepřeli slyšeti zpověď v době oběda, večere a volné zábavy. Neodmítejme proseb kajícníkův i v takové době, nemáme-li jistoty, že duše jejich nutně svátosti pokání nepotřebuje. O kom to však bude jistým a kdo nám dá toho záruku?

3. »Ať ženy nebydlí v příbytku knězově bez povolení ordinariátu. Učitelkám a učitelským kandidátkám, any jsou jemnějšího vzdělání, a tudíž více vydány jazykům pomluvačným, je vůbec zakázáno bydliti na faře s kněžstvem, leč z příčiny zvláštní, kterou biskup zná a písemně povolil. »Nechť služebné knězi posluhující jsou pokročilých let, skromny, opatrný, života neúhonného a zkušeného, aby předpisů kanonických bylo posloucháno.« ¹⁾ Ať se kněží za všech okolností chrání

¹⁾ 1 Conc. Westm. Decr. 24, 4.

jistých osob ženských, které pohrdají chudými Kristovými, a jsouce pánovity i utrhačny rozsévají pomluvami neblahé sváry, — tuto nejhorší zkázu každé fary. Dále zakazujeme kněžstvu, aby učitelky, kandidátky a služby domácí s nimi u téhož stolu neseseděly!«

Vše jest zde řečeno tak jasně, že každý výklad věc by jen zatemnil.

4. »Ať nebydlí kněz v najatém nebo ve vlastním domě bez předchozího souhlasu biskupova.« ¹⁾

5. »Kdo jest ustanoven nad osadou, buď že jest v ní missionářem nebo duchovním správcem, je tam správcem na místě Boha, a má svěřenu část vinice Páně. Ať jest tedy užitečným a věrným, ve všem pracovitým a stále pamětlivým, že jistota a nebezpečenství správce lodi jest zároveň jistotou a nebezpečím všech s ním plujících. Kde pak jsou dva kněží neb i více na stanici, má jen jeden nezávisle na ostatních, vyjímaje ovšem ordinariát, vykonávati úřad sobě svěřený; ostatní buďte na něm závislími. Výpomocní kněží dostávají pravomoc od biskupa; ale, aby byl zachován pořádek, žádáme, aby neužívali moci té jinak, než pod dozorem duchovního správce své osady, z kteréžto příčiny buďte do formule, kterou se dává pravomoc, vložena slova: »Závislí jsouce na

²⁾ Syn. Thurles. De vita et hon. cler. n. 16 p. 33.

správci osadním, kterému budete přidáni.« ¹⁾ Jen přední kněz celé osady vede celou správu její závislým jsa na biskupu; kněží výpomocní jsou podřízeni knězi přednímu. To plyne již z moci, kterou každý obdržel. Přednímu knězi přísluší tedy rozhodovati o každé otázce, a sněm nařizuje kněžím výpomocným, aby užívali moci své závisle na něm, to jest, poslouchajíce kněze předního.

6. »Správci neboli přednímu knězi je svěřen kostel a lid, školy a fara, všecek majetek misijní a konečně i klerus při kostele sloužící; proto jen on výlučně vydá počet biskupu svému. Dle zákona a dávného zvyku bydlívají správcové i jejich výpomocní kněží v jedné a též faře; fara je však domem správcovým, dokud koná úřad správcovský a má náležitou pravomoc. Jemu jedinému přísluší právo spravovati a řídití faru: a není to jen právo, nýbrž i povinnost.

»Neboť, jestliže kdo domu svého spravovati neumí, kterak bude o církev Boží péči míti?« Ať tedy ví, čího ducha je, a že má býti stále viděti lásku a upřímnou úctu mezi kněžími. Ať je proto v letech starším než kněží výpomocní; ať nevládne klerem, ale nechť jest mu otcem, nebo spíše »starším« mezi sobě rovnými, kteří mají

¹⁾ Conc. Westm. Decr. 25.

býti považováni za služebníky dobrého Pastýře, a časem hodnými a schopnými správci missijní stanice! Ale proto, že je správa duší hlavně svěřena správcům stanic, ať si výpomocní kněží nemyslí, že jsou zproštěni břemene těžkého; neboť jejich povinností jest, aby mu pomáhali kázati, zpovídati, děti vyučovati, nemocné navštěvovati, zaopatřovati a jiné povinnosti missijní vykonávati.«

V tomto oddílu jsou zahrnuty tyto zásady:

1. Že správce neboli hlavní kněz jest opatrovníkem celé missie, kostela, lidu, školy, fary, majetku a kněží. Jenom o kněžích něco ještě poznamenáme. Správce jest odpovědným za bratry kněze, za jejich osobní, kněžský a pastýřský život. Správce bude biskupovi za ně odpovídati. Výpomocní kněží jsou povinni uznávati správcovou zodpovědnost. Jak oni se k němu chovají, tak se budou jednoho dne chovati jejich výpomocní kněží k nim!

2. Že mají všichni kněží žíti spolu pod jednou střechou. Kněží bydlící o samotě, žijí proti pravidlu, necírkevně a nekněžsky; je to často velikým nebezpečenstvím a není nikdy beze škody. Žítí na svobodě o samotě, není rádno; nenaučil-li se kněz sebe zapíratí ve společném životě s jinými spolubratry, zbavil se tím mnoha dobrého.

3. Že správce je vázán nejvyššími závazky lásky a ohledů k nižším duchovním, a že i oni

jsou druh druhu, a především správci vázání poslušností, láskou a vzájemnou úctou jako synové královští.

4. Že fara má býti pastýřským seminářem, aby oživovala naučení z mládí a zdokonaľovala duchovní mladé, aby i z nich stali se kněží a mužové, kteří by též jednoho dne, až budou staršími a představenými, mohli vychovávat i učiti kněze jiné, sobě svěřené.

5. Že, ač správce má hlavně starost o duše, jsou rovněž zodpovědnými i výpomocní kněží, avšak závisle na správci za všecko působení, za všechny chyby a za veškerá opomenutí v missii.

6. *M e n s a* čili společný stůl na faře je zárukou a znamením bratrské lásky, kteréž ubývá, nemají-li kněží na faře společného stolu, ano ztrácívá se láska ta úplně, nebývají-li bratří téměř nikdy pospolu. Proto ať zřídka chodívají ke stolům cizích lidí a ať vůbec privátních návštěv po domech nedělají. »Majíce pokrmy a čím bychom se odívali, dosti na tom mějme!«

Jak mnoho máme bratrské lásky, poznati můžeme nejlépe u společného stolu. Podle toho, jak nedbáme společného stolu, můžeme souditi nebo raději můžeme býti jisti, že naše láska je slabé horlivosti a zkalené jasnosti.

Spasitelná rovnost křesťanského bratrství po-

znává a zachovává se spokojeností a sebezapírávostí, když ti, kdo mají peníze nebo bohaté příbuzenstvo a četné přátelstvo, zapírají se ve prospěch těch, kteří toho nemají.

Knězi jest nebezpečno míti mnoho »domů, kde by jedl a pil« a bývá milostí kněžím, že jich nemají.

Nejšťastnější stanice missijní jsou, kde všecky věci, pokud možná, všem společny bývají; kde každý kněz je spokojen svým honorářem a podílem z velikonoční oběti a z veškerých darů společných, tak že je vyloučeno nemoudré stranictví lidu a tím i často pokušení kněžských spolubratrů.

7. Žádoucno jest, aby se kněží pravidelně raději doma (bavili) zotavovali než venku. Jak dobrým a jak krásným je, když bydlí bratří pospolu! Neboť zotavením společným se sílí a utvrzuje láska, a denně se dává příležitost cvičiti se slovem i skutkem v ní.

Těžko poznati lidi, dokud se jim nepovolí. Úřední chování bývá odměřeným a strojeným. Při zotavení a zábavě ukazuje kněz nejvíce — člověka (jakým skutečně jest). Není větší ani jistější zkoušky pro pokoru, lásku a přívětivost než při společné zábavě a občerstvení. Chlubivost, zpupné chování, hrdé pohledy, potupa, opovrhování nižšími, posuzování a nevážení si osob menších,

vzdělání a uhlazenost nachází svůj zkušební kámen při zábavě nenucené, při rozmluvě u společného stolu neb i po něm. Zábava dává pýchu na pranýř a zjevným činí urážlivého vydávajícího ihned zaslouženému trestu.

8. »Ať se zdržují kněží zaměstnání duchovním nepřístojných, hlučných honů s koni a psy, veřejných tancův, nedovolených her a slavností, které se protahují až do nevhodných hodin nočních.« ¹⁾ »Přísně zakazujeme dále všem duchovním vyšších svěcení, aby nebývali na divadelních představeních ve veřejných divadlech anebo na místech, která bývají někdy veřejnými divadly, pokutující přestupníky suspensí a trestem ipso facto nastupujícím, jehož až posud se užívá v Anglii a který je vyhrazen příslušným ordinariátům.«

Kéž by se nikdy neuvolnilo toto moudré a spasné podání našich předků! Proti modernímu jevišti a mravnímu úpadku bylo divadlo za jejich časů vznešeným, rozumným a čistým!

V epištole k Donátovi odsuzuje sv. Cyprián divadla slovy: poenitenda contagia . . . Adulterium discitur, dum videtur, et lenocinante ad vitia publicae auctoritatis malo. ²⁾ S v a t ý J a n

¹⁾ Conc. Westm. Decr. 24, 1.

²⁾ S. Cypr. Ep. 1, p. 4. ed. Rigalt.

Zlatouústý nazývá otce, kteří vodili syny do divadla, παιδοκτόνους. ¹⁾

Ale, řekne se nám, že je to řečeno o pohan-
ském jevišti. Sněm aquilejský rozhodl r. 1596:
»Ad spectacula comoediorum sive ad bancos cir-
culatorum et bufforum in plateis, qui alias exem-
plum esse debent maturitatis et prudentiae acce-
dere et assistere non decet.« Sněm Tridentský
rozhodl takto: »Svatý sněm nařizuje, aby se za-
chovalo, co jindy bylo stanoveny od papežův a
svatých sněmův o životě, důstojnosti, vzdělání a
učení kleriků; jakož i ustanovení o hrách, slav-
nostech, tancích, kostkách, veselích a přestupcích
všelikého druhu a ovšem i o zaměstnávání se
světskými věcmi.« ²⁾

9. Kněží, majíce na očích zlaté pravidlo
kněžského stavu, dané Apoštolem: »Všecko je
mi dovoleno, ale ne všecko prospívá« ³⁾ a zase:
»Všecko je mi dovoleno, ale ne všecko vzdě-
lává,« ⁴⁾ nechť řídí všecko k dobru svých bližních
a k tomu, aby nabývali větších milostí. Ať nechodí
rádi nebo příliš často na místa veřejných schůzí
a zábav, i když jsou počestny, aby nebyli pode-

¹⁾ Homilie proti hrám a divadlům. Opp. tom. p. 274.

²⁾ Sess. 22, c, 1.

³⁾ 1 Kor. 6, 12.

⁴⁾ Tamtéž, 10, 23.

zřívání z maření časů a z nekněžského ducha. Mimo zvláštní nutnost anebo když toho vyžaduje láska k bližnímu, ať se vracejí kněží k večeru se soumrakem do fary. Zdržovati se věcí nedovolených, je málo, neumíme-li dobře užívatí dovoleného a nejsme-li dychtivými lepších darů.¹⁾ Žádáme tedy laskavě v Pánu od našeho kléru, aby se řídil zákony uvedenými netoliko dle litery, nýbrž dle ducha, uctivě si je vykládaje.»

Jen málo lze pověděti o těchto »minora moralia«, abychom jich neseslabili. Jednoho pouze dotkneme se. Vybízejí nás, abychom se řídili těmito zákazy »secundum spiritum«, jako ti, kteří mají býti od Mistra souzeni podle zákona svojí body. A nejenom to, nýbrž i »p i e i n t e r p r e t a n t e s« nejvnitřnější smysl vycítující s plnou touhou plniti, i kdybychom vycítili více, než se slovy žádá. Líný a nevěrný, omrzelý a chladný služebník mívá písmenu a vyhledává domněnky pravdě podobné, aby ušel písmeně: *littera occidet*. A tak slouží se nešlechtně šlechtěnému Mistru.

10. Drsný a mrzutý duch nepřisluší knězi, který pracuje mezi lidem; nezavrhne se skromná veselost, je-li včasná, neboť pak jest i chvali-

⁵⁾ »Habent sancti viri hoc proprium, ut quo semper ab illicitis longe sint, a se plerumque etiam licita abscondant.« — S. Greg. M. Dialog. l. 4. c. 11.

tebná. Chválíme tedy missionáře, kteří po příkladu Svatých hledí mládež sobě svěřenou odtrhnouti nevinnými zábavami od nebezpečných představení a her. Ale při tom ať se vždycky snaží občerstviti a ne uvolniti ducha; a když baví jiné, ať sobě neškodí. Toho je především dbáti u zábav, do nichž přicházejí ženské. Ať kněz, pokud lze, řídí jejich zábavy jinými ženami, ne sám, aby nedal příčiny k pomluvě jazykům utrhačným. Ať kněží udusí zlozvyk, který se rozmohl na mnohých místech, zařizovati plesy, aby se nabylo peněz na školy neb jiné dobročinné účely!

Co se týká veřejných zábav, výletů zvaných, slyšeli jsme s bolestí o mnohém zlu, které z nich plyne. Soudíme tedy, že by se jim kněží měli spíše brániti než je podporovati. Aby se nezdálo, že jsme přísnými i v dovoleném, napomínáme pastýřů duchovních, aby se chránili podporovati výlety, nemají-li k tomu dovolenou od generálního vikáře.

11. »Oděv duchovních buď takový, aby je od lidí světských úplně lišil a nemíchal s kazateli jinověrců. Buď tedy oděv kněžský barvy černé nebo tmavé; nikdy, ani pod záminkou cestování, nevracejte se kněží k oděvu světskému, od kterého jste se kněžstvím navždy uvolnili! Odporúčujeme takové šaty, jaké nosívali naši kněží již od několika let. Doma je

ovšem slušno, aby nosili kněží soutanu anebo chtějí-li, »zimarru« a biret.

A pokud je vlastním odznakem katolického kleru na celém světě kolár, římský obyčejně nazývaný, přejeme si, aby naši kněží, když proto ani urážek ani potupy od nikoho obávati se nemusí, jej nosili při úkonech bohoslužebných, leč by snad jednou jinak nařízeno bylo pro zvláštní okolnosti od biskupů.

12. »Čtvrté shromáždění pokládá za prospěšné, aby k těmto rozhodnutím byly dány některé přídavky. Nařizujeme tedy, aby každý kněz nosil římský kolár nejenom při bohoslužbě, nýbrž vždycky, aby ho hned bylo poznati. Ustanovujeme, aby byl zachováván všemi duchovními zvyk římský, nenositi vousův ani licousův.«

13. »Jestliže některý kněz bude nositi šaty tak různé — mimo řídké případy, které by schválil ordinariát — že by ho nepoznali jako kněze z této diecése, anebo že by upadl v podezření věřících a dával jím pohoršení, ať není připuštěn k oltáři sloužit mše svaté a posluhovat při posvátných úkonech bohoslužebných!«

14. »Naši předkové shromáždění na sněmě Londýnském r. 1248. prohlásili, že odkládati šat kněžský, jest opravdu opovážlivým, a lehkomyšlným, Boha uvádějíc v opovržení, čest církve zatemňujíc a důstojnost stavu kněžského snižujíc; tvrdí, že se

opouští Kristus, když vojínové nosí jinou uniformu, že se poskvvrňuje čest a důstojnost církve, když se nepoznává kněz ihned, a že kněz takto stává se pohoršením a opovržením lidí v pravdě věřících.«

16. Biskup Chalcedonský, druhý ordinarius Anglický a Skotský po pádu církevní hierarchie v těchto královstvích, napomínal naše předchůdce, společníky to mučenníkův a věrné osobní vyznavače víry těmito slovy: »Ať se missionáři spokojí stravou, která se jim dává!«

»Ať nevyžadují nic neobyčejného, není-li toho třeba pro zdraví; oděv ať nenosí takový, který by páchl marnivostí a výlohami; ať se chrání rozpustilého smíchu a každé lehkomyšlnosti, vědouce dobře, jak praví Kazatel, že oděv, hlasitý smích a chůze nám povídají, čím kdo je.

Ať se vyhýbají zahálce, pravému to kořenu zlých pokušení; a ať mají u sebe aspoň Písmo svaté a v něm ať ustavičně rozjímají!

Ať se nehádají s kněžími, především se staršími; ale ať jim dávají veškerou úctu a čest, aby lidem ukázali, jak se ke kněžím chovati mají.

Ať se chrání, aby si nenavykli odpírati nebo protiviti se tomu, co druzí tvrdí, jak bývalo zvykem ve školách; protože v přátelské rozmluvě je to nanejvýš odporným.

Ať snadno nevěří zlému povídání o svých

bratřích kněžích, a ať nepropůjčují ucha těm, kdo tak činí.«

O těchto moudrých a vážných naučeních, vznešených svým účelem a podrobných v předpisech, třeba jen promluvit slovo. Dobrem jest velikým, máme-li písmo svaté a rozjímáme-li stále v něm. Sv. Karel jmenuje písmo svaté biskupovou zahradou. Mállokterí do ní chodívají a mállokterí ji pěstují. Z té však příčiny káže se lidu tolik slov lidských a tak málo slov Božích. Sv. Terezie pravila, že hlavní příčinou zla za její doby byla neznalost Písma svatého. »Sal enim terrae non sumus, si corda audientium non condimus. Quia, dum nos ab orationis et eruditionis sanctae usu cessamus, sal infatuatum est.«¹⁾ Není to vinou kněží, když nestudují a neučí lid slovu Božímu? Nemáme také příčiny, abychom se tázali: »Pane, jsem to já« ?

¹⁾ S. Greg. in evang. tom. I. pp. 1396—1399.

HLAVA XIX.

ŽIVOT KNĚZŮV.

Čtvrtý provinciální sněm okreslil ve dvacátém ustanovení takto život kněze :

1. »Kdo nejsou svatými, ať nevztahují ruce na věci svaté.« ¹⁾ Všichni věrní Kristovi jsou podle slov Apoštolových povoláni, aby byli svatými. ²⁾ Kněží mají však vyspěti v dokonalou svatosť. »Neboť ten, kdo stavem svým je nucen učití věcem nejvyšším, je také nucen ukazovati je na sobě.« ³⁾ Hrozná je výstraha: »Ať se nikdo opovážlivě nedává jiným za vůdce v božském světle, není-li svým stavem a povahou Bohu co možná podoben!⁴⁾ Neboť ti, kteří jsou určeni k božské službě, nabývají královské hodnosti, a mají býti v ctnosti dokonalými.« ⁵⁾ Tak nás učí církev svatá slavnými obřady při svěcení.

¹⁾ Conc. Carthag.

²⁾ 1. Kor. 1, 2.

³⁾ S. Greg. Cura past P. 2. c. 3.

⁴⁾ De Eccl. Hier. c. 5.

⁵⁾ Thom. I. 4. Sent.

Jak rozkázal Bůh Mojžíšovi, »aby vybral sedmdesát mužů z celého národa sobě za pomocníky, kterým by rozdělil Duch svatý dary svoje«, tak vyvolil Pán Ježíš kněze čili starší druhého řádu na pomoc katolickým biskupům, aby poučil církve slovem i skutkem, že služebníci jeho mají býti dokonalí věrou i skutky, že mají býti dokonalí v lásce k Bohu i k bližnímu.«

Neboť kněze Bůh vyvolil, aby nebeskou moudrostí, čistými mravy, stálým zachováváním zákona a plněním Desatera Božích přikázání měli pomocí Ducha svatého pravé a zralé vědomosti: aby byli ozdobeni dokonalými skutky a by, zachovávajíce bezúhonné mravy čistého a svatého života, ukazovali na sobě vzor veškeré spravedlnosti.« ¹⁾

2. »Ať tedy kněží na paměti mají svatosť, které se na nich žádá! »Neboť k vysvěcení nestačí pouze milosť posvěcující, ale vyžaduje se i vnitřní dokonalosť, jak je dokázáno jednotejným učením sv. Otcův a Učitelů, kteří toho všichni jako jedněmi ústy žádají.« ²⁾ Proto žádný stupeň svatosti za úměrný ke kněžské dokonalosti nepokládá ³⁾ ani církve ani Bůh, jenž ustanovil stav kněžský; vyjma ovšem ten stupeň, že kněz na sobě má po-

¹⁾ Thom. I. 4. Sent.

²⁾ S. Alf. Theol. mor de Sacr. Ord. lib. 6, 57.

³⁾ S. Greg. Nac. Or. 2, 67.

dobu Velekněze Ježíše Krista, Pána našeho. Neboť kněz je postaven před tvář světa, aby byl obrazem života Ježíšova, který strádal v opuštěnosti, ve strastech chudoby a v odporování mnohých lidí.«

To nás učí trojímu: předně, že vnitřní dokonalosti se vyžaduje před vysvěcením jako nevyhnutelné podmínky; za druhé, že stav kněžský je stavem dokonalosti, a za třetí, že kněz se má v tom stavu zachovati a v něm až do konce setrvati.

Dokonalost člověka jest určena sv. Bernardem takto: »*Haec hominis est perfectio — similitudo Dei.*« Než Bůh je láska. Proto záleží dokonalost podstatně v »*gemina Dei et proximi dilectione*«.

Dokonalost lásky měří se velikostí čili rozsahem lásky.

Nejprve směřuje láska k osobám, k přátelům i nepřátelům. Pak přechází na skutky, přikázání a rady. Nové však přikázání, které jest dvoje, obsahuje všecka přikázání a rady.

Tato dokonalost neznamená naprostou bezhříšností, a lze ji spojit se slabostí i s poklesky, při nichž neprojevuje se hříšná zlovůle.

Praví sv. Bernard: »*Indefessum proficiendi studium et jugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur.* — *Studere perfectioni, esse*

perfectum est; profecto nolle proficere, deficere est. ¹⁾)

Taková je tedy dokonalost, ke které jsme povoláni. Takovou dokonalost mají mít, jak sněm učí, před vysvěcením všichni, kteří touží po stavu kněžském.

3. Z téhož důvodu prýští důstojnost kněžská z dvojího pramene: Kněží jsou milí druhové Ježíšovi, a berou podíl na Jeho poslání, které měl od Otce. »Jako mě poslal Otec, tak i já posílám vás.« ²⁾) Neboť kněží jsou účastni na kněžství Kristově, a mají moc nad přirozeným a duchovním tělem Jeho. Vysvěcení byvše, byli kněží určeni k »nejvyšší službě, kterou slouží se totiž Kristu samému v nejsvětější Svátosti oltářní: k této službě vyžaduje se však větší dokonalosti než ku stavu řeholnímu. ³⁾) Ještě více! Kněží jsou »přátelé«, kterým Pán řekl s důvěrnou láskou: »Nebudu vás nazývati služebníky, nýbrž přátely, protože jste poznali všecko, co jsem činil mezi vámi.« ⁴⁾) A jako rozdělování spásonosné milosti tak jest uspořádáno, že služebníci Boží dostávají od Ducha svatého milost přiměřenou své důstojnosti a svému úřadu, tak zajisté nikomu se nedává více mi-

¹⁾) Ep. 254, tom. 1. p. 534.

²⁾) Jan 20, 21.

³⁾) S. Thom. Summa Theolog. 2da 2dae qu. 184. a. 8.

⁴⁾) Pontif. Rom. § 1.

lostí než přátelům a účastníkům na kněžství a poslání Ježíšově — »Krista, našeho Spasitele«.

Viděli jsme, že svatosti se vyžaduje na knězi pro rozličný vztah a poměr, v němž jest ku svému Mistru. S v. T o m á š o tom praví, že jest to největší svatosť vnitřní, které se od lidí zde na zemi žádá. A jelikož té svatosti vyžaduje stav náš, je jisto, že milosť a pomoc Ducha svatého bývá vždycky přiměřená a že nám všudy pomáhá. Říkáváme lidem světským, že chybují-li, Bůh jich do chyb neuvádí, nýbrž sami že se do chyb vrhají a že mají vždy a všude svému stavu potřebnou milosť, ať jsou ve strastech a nebezpečnostech jakýchkoli.

Kolikrát by mohli laici tuto radu spravedlivěji a pravdivěji obrátiti na nás kněze, když chybujeme! My jsme zajisté na předním místě postaveni za příklad, že všem a vždy milosť Boží úplně stačí. Je tedy neomluvitelným kněz, hledá-li příčinu své nedokonalosti jinde než v sobě.

4. Jaká tedy láska k Bohu a duším měla by v nás planouti, jakým žářem lásky mělo by tedy srdce naše hořeti! »Plamen pastýře,« praví s v. B e r n a r d, »svítí stádu«. Neboť v knězi má žíti a vládnouti nejsvětější Srdce Ježíšovo, původ to a pramen vší lásky a horlivosti. Naši missionáři, planouce horlivostí pro duše, budou se tedy snažiti, aby hlásali věrně svěřenému lidu přikázání Boží,

vynikající při tom úplnou dokonalostí a svatostí. Ať se tedy mají na pozoru, aby tmu neměli za světlo, aby nespokojili se, jestliže snad ochránili věřících jen od hříchu smrtelného.«

S v. P a v e l praví o všech křesťanech, že jsou mrtvi a že život jejich se skrývá s Kristem v Bohu.¹⁾ Káže tedy, aby křesťané byli nebeského smýšlení,²⁾ zapomínající na věci za sebou, aby chválili však úsilně k věcem před sebou, za odměnou vznešeného povolání S v. J u d a s praví: »Ale vy, nejmilejší, vzdělávající se na nejsvětější víře vaší, v duchu svatém se modlíce, sami sebe v milování Božím chovejte.«³⁾ S v. P a v e l opět píše Efeským, »že se modlí, aby pochopující se všemi Svatými, jaká je šířkosť a dlouhosť, vysokosť a hlubokosť lásky, byli naplněni ve všelikou milosť Boží.«⁴⁾ A přes to přese všecko slýcháme, že dokonalosť je jen pro kněze, pro jeptišky a poustevníky; všem ostatním že prý dostačí, když jich hledíme uchovati od hříchu smrtelného! Málo kněží to snad říká, ale mnoho jich si tak počíná, jakoby to říkali a věřili!

O jakou slávu tím olupujeme Boha! Jaké svatosti na ten způsob zbavují se duše! Za kolik

¹⁾ Kol. 3, 1.

²⁾ Kor. 13, 11.

³⁾ Jud. 20, 21.

⁴⁾ Efes. 3, 18. 19.

nesčíslných hříchů jsou zodpovědni, kdo si z nás tak počínají! Kolik lidí chodících na rozhraní mezi hříchem lehkým a těžkým, lehce upadá ze hříchů všedních do smrtelných! Kolik je jich věčně ztraceno hlavně proto, že byli vedeni nedbale!

Provinciální sněm pokračuje takto:

5. Jako dary Ducha svatého jsou rozmanity a nevystižitelné, a jako věřící jsou voláni k různým stupňům dokonalosti, tak nestačí, aby kněz uměl rozeznávat malomocenství od malomocenství, nýbrž aby dobře rozpoznával duše, by nebyl sveden v blud a druhých aby nevedl za sebou, když by totiž popřával sluchu lidskému duchu anebo i ďábelskému, jakoby od Boha byly. Neboť Bůh často volá k svatosti netoliko věřící vzdělané, nýbrž i prosté a nevzdělané. Vůdce duší rozeznávej tedy a znej vzlet srdce k Bohu, jakož i rozličné stupně modlitby, aby, i když nezná toho z vlastní zkušenosti, dovedl z naučené vědy utvrzovati začátečníky na cestě očištné, vésti pokračující na cestě posvětné, a dovésti dokonalé k vrcholu ctnosti na cestě sjednocení (s Bohem). »*Labia enim sacerdotis custodient scientiam et legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est!*« ¹⁾

V každém stádcí jsou někteří od Boha po-

¹⁾ Mal. 2, 7. Sv. Jeroným praví: Si sacerdos est, sci-
at legem: si ignorat legem, ipse se arguit non esse Domini
sacerdotem — In Aggaeum.

voláni k životu evangelických rad, a ti hledají poučení o duchovního životě ze rtů knězových. Střezme se proto, aby nebylo shledáno, že některá duše skrytým životem vyniká nad nás, své vůdce!

Auctor incertus praví: »Je velikým zahanbením kleriků, když vidí, že obyčejní lidé jsou věrnějšími a spravedlivějšími než kněží. Jak by nemělo kněze zahanbovati, jsou-li pod obyčejnými laiky, když je zahanbuje, jsou-li s laiky na roveň? ¹⁾ S v a t ý A m b r o ž praví: »Vides divisiones? Nihil in sacerdotibus plebium requiri, nihil popolare, nihil commune cum studio atque usu et moribus multitudinis. Sobriam a turbis gravitatem, seriam vitam, singulare pondus, dignatis sibi vindicat sacerdotalis. Quomodo enim potest observari a populo, qui nihil habet secretum a populo, dispar a multitudine? Quid enim in te miretur, si sua in te recognoscat? Si nihil in te adspiciat, quod ultra se inveniat? Si quae in se erubescit, in te, quem reverendum arbitratur, offendat? Supergrediamur igitur plebeias opiniones, ac detritae viae orbitas declinemus.« ²⁾ Ve Starém Zákoně bylo zakázáno každému knězi, pokud trvala služba jeho ve

¹⁾ Auctor operis imperfecti inter. opp. s. Joannis Chrys Hom. 6.

²⁾ S. Ambros Classis 1. ep. 28, 2, 3.

stánku, píti víno a opojné nápoje.¹⁾ Jaké sebezapírání sluší tedy kněžím Nového Zákona, konajícím službu nepřetržitou, a dlícím nejen ve svatyni, nýbrž i před milostným trůnem všudy přítomného Boha!

Touha lidu po vznešenějších cestách je největší odměnou knězova života. Horlivý lid ukazuje na horlivého pastýře. S v a t ý B e r n a r d mluví pravdu: »Flamma pastoris, lux gregis.« Je-li kněz roznícen ohněm nejsvětějšího Srdce, chodí též lid ve velikém světle; celé stádce hledí a touží po vyšších cestách království Božího. — Potom jest mu vskutku kněz »angelus exercituum« — strážcem a vůdcem.

6. Podivuhodna jsou věru slova apoštolova: »Ježíš mne neposlal křtít, nýbrž kázat evangelium.«²⁾ Proto čteme ve sněmě Tridentském, že hlavní povinností biskupovou je zvěstovati lidu slovo Boží. Co jest u biskupa hlavním, je zajisté u všech jeho pomocníků největší důležitostí. Jako je však jednoduché a srdečné hlásání evangelia spásonosno posluchačům, tak jest ješitné a naduté povídání lidské pohoršením věřících a záhubou kazatelovou. O tajemstvích království Božího se nemá kázati jako v řečnických cvičeních anebo

¹⁾ Lev. 10, 9.

²⁾ Kor. 1, 17.

v literárních učených spisech. Svědectví Ducha svatého nepotřebuje přesvědčivých slov lidské moudrosti; spíše zavrhuje a odmítá jednoduchost božských pravd veškeru strojenost lidské řeči, aby víra naše nebyla v moudrosti lidské, nýbrž v moci Boží. ¹⁾ Ať se proto vůdcové duší pilně přičiní, aby mluvící o tajemstvích víry a napomínající věřících k lásce, nemluvili nic, co by nebylo prostým a vážným.«

7. Život kněžský je v pravdě těžkým; ale má kolem sebe na ochranu mnoho pomůcek a prostředků k dokonalosti. Neboť prozřetelná matka naše Církev dává a pojišťuje svým sluham v pracích z lásky konaných dobu klidu tím, že ukládá kněžstvu za povinnost modliti se breviář. Sedmkrát denně káže Církev vznášeti se srdcem a myslí ke králi Svatých a do nebeského dvora. Jestliže se jedním přijímáním Těla a Krve Ježíše Krista lidé stali svatými, ničeho se nedostává společníkům, kněžím a přátelům Ježíšovým, aby se stali svatými, když se denně občerstvují obětující mši sv. a přijímajíce nejsvětější Tělo a Krev Jeho. Všecko v životě kněžském k svatosti pomáhá: denní rozjímání o věcech božských, důvěrná služba při nejsvětější Svátosti, svaté učení zřídka kdy přerušované, skutky

¹⁾ Sess. 14.

lásky, které někdy oslabují snad tělo, ale vždy sílí ducha; také oděv kněžský a důstojnost, znamená to kralování a dokonalosti, která dána jim už při tonsuře, mocně k tomu pobádá.

8. »A nám v Anglii, abychom dospěli k dokonalosti kněžské, dává se v boji o království Boží zvláštní pomoc Páně, který se slitovává nad naší slabostí. Úřadu kněžskému, který missionáři na sebe vzali, je svěřena správa duchovní, tudíž veškeré duchovní dary, které jsou připojeny k úřadu pastýřskému. Kněží u nás jsou nad to zvláště pastýři chudých, přátel to Ježíšových, »kteří se nám nemají čím odměniti«, a jsou sami chudí, živíce se a přestávající na almužně od chudých. — K tomu ještě druží se denní a ustavičné zapírání vlastní vůle, když kněží nesou břemena druhých, když ve dne v noci potěšují nemocných a umírajících. A na konec jest u nás ještě zvláštní milost a výsada, slib to missionářský, kterým se ochotně kněží obětovali za živou, denní a příjemnou oběť Hospodinu na prahu důstojnosti apoštolské, po způsobu oběti Ježíšovy na kříži.

Čtvrtý sněm provinciální praví, že jsme vázáni ku stádu »multiplici et conscientiae et cordis ligamine — mnohonásobnými svazky svědomí a srdce.

Napřed praví, že »missionář bere dary věřících proto, že je missionářem«; z toho důvodu

je povinen sloužiti lidu. Missionáři jsou povinni pracovati bez ustání o spáse duší sobě svěřených. Ať si vzpomenou slavnostní chvíle, kdy, přijavše nevyslovitelnou důstojnost kněžskou a klečíce před biskupem, slíbili ordinariátu poslušnost a úctu! Když tedy je vyvolí a konečně i vyšle biskup, jehož rozkazům se ochotně podrobili, aby zastávali ochotně úřad pastýřský nad ovce sobě svěřenými; je patrno, že jsou poslušností přísně vázáni, plniti správně povinnost tak velikou.

»Dále ještě bylo z milosti apoštolské stolice před 300 lety nařízeno, aby missionářští kněží v Anglii, byvše oloupeni svatokrádežně o veškeré živobytí, byli připouštěni k svěcení pod titulem missie a zároveň aby skládali přísahu apoštolskou na statky celé církve — *in bonum universalis ecclesiae* — (což rozšířil potřebnými vysvětlivkami Alexander. VII. v breve »*Cum circa juramenti vinculum*« ze dne 20. července 1660), že se zavazují na vždycky, pokud to v moci jejich, hledati a ku spáse vésti ovečky národa anglického. Z nejprísnějšiho závazku toho povstávala a sílila se, když tolik let zuřilo pronásledování, podivná stálost a trpělivost až mučnická, která je korunou a slávou kleru našeho. Proto svatá stolice, udělujíc biskupům anglickým moc světit kněze na titul dříve řečený, napomíná,

aby se naši missionář co rok pamatovali na přísahu toho neb onoho dne učiněnou (udělujíc jim též plnomocné odpustky) a aby vážně rozjímalí, jaká dobrota Boží se na nich ukázala, činíc je sluhy Slova, o jehož divech a moci kázati mají! Jaká nepomíjející koruna jest jim přichystána v nebesích, vyplní-li svatě povinnosti ty, a jak přísný soud jich čeká, jestliže některá duše — čehož Bůh chraň — jich nedbalostí zahyne!

»Konečně povstává ze všech těchto závazků — z rovnosti, kněžské lásky, ze slibu poslušnosti a ze svatosti přísahy — vzájemná povinnost mezi knězem a biskupem, aby svatě mezi sebou jsouce spojeni, věrně své každý dílo konali, podporující se na vzájem a ve všem společnou prací.« ¹⁾

9. Kdyby se tedy, což Bůh odvráť, někdy státi mělo, že by snad někdo od mnohonásobné milosti stavu svého se uchýlil, ať ví, že, co jest u jiných nepatrným, považuje se u kněze velkým. Obyčejně bývá u kněží s vyšším svěcením hříchem i to, co u obyčejného člověka sotva jest chybou.«

Málo viděti skvrn na kabátě obyčejného člověka; na albě knězově viděti však skvrnu každou hned.

¹⁾ Conc. Prov. IV. Dec. 10. § 3—7.

Církvi jest hájiti i duší věřících i svatosti kněžství, cti víry i církve Mistrový. Zdá-li se, že končíme přísně, vzpomeňme si posledních slov Páně, než byl zrazen. Modlil se za ty, které právě ustanovil kněžími. »A už nejsem na světě, ale oni jsou na světě, a já jdu k tobě. Které jsi mi dal, zachoval jsem; a žádný z nich nezahynul, leč syn zatracení.« Vždycky poroste pšenice a koukol pospolu až do žní — i ve světě i ve svatyni!

HLAVA XX.

KNĚZOVA SMRT.

Dříve nebo později — vždy však záhy, neboť nejdelší život je konec konců krátkým a prchavým — rozšíří se zpráva, že umíráme, že je na nás řada! My, kteří jsme žili, abychom stáli a druhé viděli umírati, jako bychom měli žíti na věky, i my budeme konečně ležeti na smrtelné posteli! Přijde ten den na nás nenadále? Budeme míti kdy, přijati svátosti umírajících? Často umírají kněží bez nich. Když lidé, byť náhle, onemocní, býváme jim vždy na blízku; když my onemocníme, nebývá vždy kněze po ruce. Mnoho kněží žije na odloučených a osamocených místech, daleko od spolubratří. Mimo to navyknou si kněží tak na smrt, že jí nebývají dosti záhy znepokojeováni a že si nebývají také vědomi svého nebezpečství. Podivno, že kněz, jenž druhé připravoval na smrt, potřebuje toho nejvíce sám. Někdy mívá naději v uzdravení a váhá; tu bývá i o něm pravdou, co se o jiných říkává — umřel bez zaopatření!

Mnozí kněží neradi mluvívají o smrti, ač nikdo proto neumírá. Z každé svíce a rakve, zdá se jim, že na ně číhá smrt. Nevěří tomu sice opravdu, ale mají z toho přece strach a bojí se udělati závěť. Někdy mívají i závěť hotovu, ale svým jménem nepodepsánu. Odkládají s tím na zejtrí a na pozejtrí, až je pozdě. Zmatek z toho povstávající bývá na škodu církve i příbuzných i chudých. To jsou vrtochy lidského ducha. Dobrý člověk se tak nebojí smrti, a moudrý o ní často rozmlouvá. Josef z Arimathie dal si v zahradě vytesati hrob, a denně jej navštěvoval. Svatý Karel mluvíval stále o smrti. Kdybychom tak činili, stalo by se nám to myšlénkou známou a milou, jako odpočinek po práci a jako domov po nebezpečení, které jsme za rozličných bouří přestáli. Strach před smrtí by nás měl chrániti, abychom neodpírali a nezarmucovali Ducha svatého dobrovolnými skutky proti Jeho vůli; myšlénka na smrt by nás měla vésti k tomu, abychom porozuměli slovům: »Žádost mám rozdělení býti a býti s Kristem.« ¹⁾ »Neboť vím, komu jsem uvěřil, a jsem jist, že on mocen je sklad můj zachovati až do onoho dne.« ²⁾

¹⁾ Filip, 1, 23.

²⁾ Tamtéž 1, 21.

Modlíváme se: »A subitanea et improvisa morte libera nos, Domine!« a věru, nikdo toho nemá větší potřeby než my, kteří právě tím, že tak často ve svých funkcích se smrtí se stýkáme, jí přivykáme, přestávající se jí báti a na ni se připravovati. Duchovním pastýřům zvláště byla řečena slova: »Znám skutky tvé a trpělivost tvou a že nemůžeš strpěti zlých.« »Ale mám proti tobě, žes první lásku svou opustil. Protož pomni, odkud jsi vypadl a čiň pokání a první skutky čiň. Pakliž toho nebude, přijdu na tebe rychle a pohnu svícнем tvým s místa jeho, leč budeš činiti pokání.¹⁾ »Vím skutky tvé, že máš jméno jakobys byl živý a jsi mrtvý. Buď bedliv a potvrď ostatků, jež by měly umřít, neboť nenacházím skutků tvých plných před Bohem.«²⁾

»Pakli nebudeš bdíti, přijdu na tebe jako zloděj, a nezvíš, v kterou hodinu na tebe přijdu.«³⁾ A většině z nás pověděna jsou slova: »Znám tvé skutky, že nejsi ani studený ani horký. Ale že jsi vlažný a ani studený ani horký, počnu tě vyvrhovati z úst.« A kolik je nás, kteří si v sobě zalibují a kterým praví Boží hlas, často však nadarmo: »Že říkáš, jsem bohat a nemám ničeho potřeby, a že nevíš, že jsi ubohý, bídny a chudý a

¹⁾ 2. Tim. 1, 12.

²⁾ Zjev. 2, 2. 4. 5.

³⁾ Tamtéž 3, 1—3.

slepý a nahý, radím ti, abys si koupil ode mne zlato ohněm zkoušené, abys byl bohat a přioděn bílým oděvem, aby neukazovala se hanba tvé nahoty; pomaz (tedy) oči své mastí, abys viděl.«

1. Promluvme napřed o smrti hříšného kněze! Snad umírá, nepřijav svatých svátostí, tedy jako zavrženec, jemuž bylo právem vzato, o čem myslil, že to má; nebo snad ještě hůře — přijal svátosti umírajících, ale s v a t o k r á d e ž n ě! Zatvrze! osť nekajicného kněze je hned za tvrdošijnou zlobou ďáblovou. Když se kněží, kteří padli, nevracejí brzo k Bohu, zatvrdne a otupí se jim srdce více než komukoli jinému.¹⁾ Tak dobře byli seznámeni s věčnými pravdami, tak často kázali o nich, vykonávali všecky svaté úkony ve svatyni, měli takovou hojnost osvícení, napomenutí a pohnutek k pokání, měli »g r a t i a m s t a t u s« všemu přiměřenou — a všecko nadarmo! Jejich konec je podoben konci umírajícího, na kterého už vyšly všecky léky a umřění, a jenž nezadržitelně chvátá jisté smrti vstříc. Kolikráte kázal i takový kněz pravdy, jež obrátily a posvětily lidi

¹⁾ »Quis umquam vidit clericum cito poenitentiam agentem?« Auctor incertus in Matthaeum Hom. 40. tom. 6, p. 167. — »Laici delinquentes facile emendantur, clerici autem, si semel mali evaserint, inemendabiles fiunt. — S. Bonav. Pharetrae lib. 1. c. 22.

pokorné, lidi čistého srdce a nevinného života! Ale mluvil to mrtvý k živým. Kolikrát sloužil mši svatou trojnásob svatokrádežně: svatokrádežně konsekroval, přijímal a dával přijímati. Byl to život se všech stran popsáný odsouzením proti němu, — život nehodného konání sv. věcí. Sancta non sancte, sed perverse, turpiter et ad mortem! A tu přichází konec. Bratr kněz stojí u kněze umírajícího; než jaká je duše jeho? Bije mu ještě tepna, tluče dosud srdce, je v něm paprsek sebevědomí, — a zdaž opravdově chce se káti? Snad byl umírající kněz jednou nevinným hochem, mladíkem nadějným, čiperným žákem, slibným chovancem, knězem plným čerstvých snah, poctivých úmyslův a dobrých předsevzetí. Avšak měl v srdci chybu, nějaký hřích tělesný nebo duchovní, nějakou vášeň anebo pýchu. Znal to snad a odporoval tomu, dlouho to udušuje, ale v nešťastnou, vábivou a slabou chvíli neodolal pokušení; nepřítel opanoval proti němu a zotročil ho. Mnoho let uplynulo, mnohokráte klesl, povstal opět a zase klesl; mnoho vhodných chvil a prostředků k obrácení ztratil pro hříchy a pošetilosti jiných, až konečně nadobro padl a utlumil vyčítavé svědomí. V tom nadešel konec! »Recordare, Jesu pie, quod sum causa tuae viae, ne me perdas illa die!«

2. Uvažujme o smrti kněze n e d b a l é h o !

Měl jenom jednoho nepřítele, ale ze všech nejhoršího, zrádného, všude přítomného a stálého — sebe samého, a lehkou, povolnou, lenivou vůli. Neměl nepřátel, neboť v ničem nebyl dosti přísným, aby snad někomu byl nepohodlným. — Všichni mluví o něm dobře. Znamení kněžské nedalo mu zvláště zřetelného a určitého výrazu oproti jiným. Býval vítaným návštěvníkem, veselým druhem, čilým a zábavným hostem; byl sečtělým v novinách, znalým v denních zprávách. Býval všeobecně oblíben, neškodě nikomu než sobě, a to tak tajně, že to ví jediný Bůh, anděl strážce a snad některý starostlivější přítel. Nešťastník již toho ani nevidí, nebo jen málo kdy. Připravuje se ke mši svaté, ale zkrátka a spěšně; mši svatou žene — za dvacet minut je s ní hotov. Děkuvzdání dělává zkrátka a rychle; breviář se modlívá nesprávně, spěšně a nepozorně. Půlnoc ho překvapí, než se domodlí primu, a raději modlívá se růženec (z výsady missionářské), ač nemá práce a příčiny záměnu odůvodňující. Chodívá sice k nemocným, ale někdy i to pro nedbá a přichází pozdě. Když jest u lůžka nemocného, probouzí se v něm svědomí, že je tam jako kněz, ale i tu zůstává stejně zatvrzelým člověkem. Udílí svátosti a modlí se předepsané modlitby. Potom se však odmlčí, a nemá co říci! Život a myšlenky jeho jsou tak daleko

smrti a věčnosti, že neví, co by v této vážné chvíli řekl. Umírající je zklamán, přátelé u něho stojící jsou smutni a ztrápeni. Přikvapí-li na takového kněze smrt, nalezne ho málo připraveného. Zřídka bývá takový kněz toho bedliv, aby si poslal v čas spolubratra kněze, a tu stává se, že v poslední chvíli volaný kněz přichází k umírajícímu spolubratru se svátostmi pozdě. Jak ujde takový kněz soudu: »Umlknul lid můj modlitbou a chválou, protože neměl umění z nedbalosti pastýřovy; protože ty jsi zavrhl umění, i já zavrhnou tebe, abys mi neposluhoval kněžstvím!«¹⁾

3. Pak je smrť laxního kněze. Laxní kněz se liší od lenošného tím, že může mít v duši své veliké ideály a přísné theorie; ve skutečnosti však pro lenoš se jimi neřídí. Laxní kněz snižuje své ideály a uskovňuje se v povinnostech. Hájí rád mínění, která přejí lidské svobodě, a hledí na svědomitost jako na »rigorismus a Jansenismus«. Drží se velice první polovice výroku Apoštolova: »Všecko je mi dovoleno!« druhé však pomíjí snadňounce: »ale všecko nevzdělává«. Domnívá se, že jsou jen dva stavy; stav svobody a stav trojího slibu. Stav svobody jest prý pro ty, kteří netouží býti zvláště dokonalými; stav slibů pro ty, kteří po zvláštní dokonalosti touží.

¹⁾ Oseáš 4, 6.

Proto učívá ty, kdo jsou pod jeho správou, aby se vyhýbali dvojímu, hříchu totiž a přísnosti; hříchu, jak se rozumí samo sebou, a přísnosti, jelikož plodí vrtochy svědomí a zkracuje svobodu. Takoví kněží mnoho na sobě omlouvají slovy: »Nejsem klášterníkem, jsem jenom světským knězem,« a nebývají v rozpacích uvéstí pro svou omluvu různé učitele a domněnky. »Communis opinio et sine periculo tenenda« mají na všecko, načkoli jen chtějí. Nikdy se nepozná, jakých spoust nadělali laxní kněží v duchovním životě těch, které vedli nebo na které měli vliv, dokud nebudou zjevna tajemství zkažených duší — v den soudný. Účinek této laxnosti je, že ochabují snahy po dokonalosti u věřících, kteří ve světě žijí. A přece všichni křesťané a v každém stavu jsou povoláni ku svatosti! Kněží laxní chtějí sice chrániti lid od hříchu, ale nechávají ho na nízkém stupni života dobrého, bez hladu a žízně po spravedlnosti. Takový život, ač snad jest bez hříchu, dává mnoho příležitosti ke hříchu, a kněz, jenž tak žije, pouští se do světa a vší jeho svobody, až konečně uvázne ve hříchu. Svět je takřka pokryt všelijakými zlými nástrahami, a to u všech národů. Jeden kněz jim unikne, ale dvacet se jich do oka chytne. Kněz, který tak učí jiné, užívá zajisté i pro sebe svobody takové, — a chytí se rovněž. Není pochybnosti, že jako přísný kněz nachází pokoj a mír

právě v tom, že omezuje vůli svou, tak že i laxní kněz nenachází pravého pokoje v nedovolené svobodě, jíž se podrobuje. Theologie vzdýcky neuhájí ho naproti svědomí; dříve nebo později začne pochybovat a pozná, že ztracena jest horlivost i nadšení a »množství sladkosti, které Pán skryl těm, kteří se ho bojí.« Místo zákona svobody učinil si nešťastník stav kněžský jhem. Když takový kněz umírá, mívá málo jasnosti, málo radosti, málo důvěry. Nebýval šlechetným k Mistru, a v poslední chvíli shledává již pozdě, že ti, kdo se pro Mistra nejvíce zapírali, jsou Mu nejpodobnějšími, a že nej-svobodnějšími jsou, kteří Pánu svobodu svou denně obětovali. Smutný je pohled na konec takového života: »*Erubescere aliquando reus videri, qui semper fuerat iudex.*«

4. Potom přijde světský kněz, opravdu světský — jménem i duchem. Týž shledá konečně, že sloužil nepravému pánu, že chtěl vyhověti dvěma pánům, že »sklidil mzdu a vložil ji v pytlík dřevavý«. ¹⁾ Svět mizí před ním a nechává ho s holýma rukama; do věčného života nashromáždil si malý poklad. Nemluvím o světských kněžích věků minulých, ale o světáckosti, která může nás nakaziti ještě i teď, ve věku devatenáctém. Ctižádostivá řevnivost a spory věků,

¹⁾ Agg. 1, 6.

v nichž kněží bývali dvořany, už skutečně minula. Ale svět má ještě jiné léčky na kněze: — popularitu, pochlebenství, zábavy, zkázu a jiné. To působí, že kněží jsou zabráni do společnosti, pohodlnosti, roztržitosti, zábav, hostin, přednášek literárních, hudebních, uměleckých a moderních. Tím se stává kněžský život pustým a jednotvárným; dlouhé hodiny ve zpovědnici bývají obtížnými, návštěvy nemocných a umírajících odpornými, studium sv. knih nechutným, společnost kněží nudnou a nezábavnou. Svět podmanil si docela takového kněze. Srdce jeho nedlí více v tiché světlici, ani mezi spolubratry ani ve svatyni ani v kněžském povolání, ale bývá jinde, s jinými přátely, s jinými důvěrníky. Když pak takový kněz umírá, nechť pozorně si sčítá hodiny stráveného života a nechť se ptá: Kolik hodin jsem pobyl u oltáře a kolik ve světě? Kolik v příbytcích chudobných a kolik v domech bohatých? Kolik mezi dítkami, kolik mezi zarmoucenými, umírajícími? A kolik při tabulích a ve společnostech? Kolik hodin jsem promarnil, když jsem se potuloval dům od domu, kde jsem jména Božího neuslyšel a nevyslovil? Kolik hodin jsem věnoval všelijakým známým, kolik modlitbě a rozmluvě s Bohem?

Spočítej ty hodiny, přeměň je ve dny a léta, a jaký vyjde ti součet? Než, už je to spočítáno v knize Boží. Kdyby byl světský kněz věnoval

pilnost a úsilí zmařené ve světě vlastnímu zdokonalení, byl by se stal s v a t ý m.¹⁾

5. Konečně — abychom skončili — je smrt dobrého kněze. Svět ho neznal anebo pomíjel ho jako světlo přezářené knězem, který se uměl dvořiti. Než, v očích Božích jaký opak! Už od vysvěcení neb aspoň od druhého obrácení k Bohu denně zpytoval dobrý kněz své svědomí a ročně vydával počet. Žádný týden nevynechal zpovědnice, ani jeden den mše svaté, ani v určitou dobu breviáře. Žil jakoby po boku Mistrově; začínal a končil den s Bohem, věnoval službě Jeho všecky hodiny a práce. Žil mezi lidem, a lid vyšlapal mu práh u dveří. Konečně se přiblíží poslední hodinka jeho, a veliká bolest tíží všecky domy, když slyší, že otec stáda umírá a že už je zaopatřen. A přece jaký klid a mír ve světnici jeho! Už dávno vydal počet za sebe a stádo své. Už dávno mluvil o smrti jako o známém příteli, který brzo přijde. Bojí se jí ovšem jako hrozného přechodu z tmavého světa tohoto k zářivému trůnu Božímu; bojí se jí jako hříšník a neužitečný sluha i jako tvor z prachu; neboť poučil ho Duch svatý o svatosti Boží a zlobě hříchu. Ale bázeň ta zahání hrůzu, neboť je zá-

¹⁾ Ecce mundus sacerdotibus plenus est, sed tamen in messe Dei varus valde invenitur operator. »Quia officium quidem sacerdotale suscipimus, sed opus officii non implemus.« — S. Greg. Hom. 17. in evangelia.

rukou Ducha svatého, že Pán a životadárce je, v knězově duši, rozlévaje milost na všecko, co by měl vyznati a oplakávati, čímž kající jeho duši zbavuje všech pout hříchu a smrti. Nikdo není tak šťasten jako kněží umírající a svým stádem obklopení. Jak pracovali, tak jsou milováni; jak milovali, tak jsou podporováni modlitbami všech, které přivedli k Bohu. Podivuhodné pouto lásky! Těsnějším a živějším jsi než příbuzenství! Ó, vzácné pouto, které ve světle slávy budeš oslaveno a spojíš pastýře se stádem na všechny věky, až i stádo bude totiž zavoláno a počet naplněn, a až budou pastýři kolem Velepastýře ovcí na věčných výšinách!

Je-li taková smrt kněze horlivého, může býti i náhlou: jeho celý život byl přípravou na ni. Sv. K a r e l umíraje pravil: »E c c e v e n i o,« ale celý život jeho byl stálým odchodem k Bohu. Sv. V i n c e n z P a u l y pravil: »Ipse perficiet,« protože Bůh dokonával v něm své dílo. Sv. H i l a r i o n pravil: »Sloužil jsem dobrému Mistru sedmdesát let; proč bych se bál jíti a spatřiti Ho?« Sv. B e d a umřel v předvečer Nanebevstoupení Páně, odříkávaje antifonu »O Rex gloriae, Domine virtutum.« Sv. O n d ř e j A v e l l i n i zemřel u oltáře se slovy: »Introibo ad altare Dei.« A jistý jáhen v Africe za pronásledování, když střela proletěla jeho srdcem, zpíval »alleluja« a dozpíval je u trůnu v nebesích. Jiní kněží se

skáceli, když kázali slovo Boží. Věru, byli šťastnými! Taková smrt, byť i náhlá, nemá hrůzy, nýbrž požehnání. Je dobré chovati to vždy v mysli a ponechávati čas a způsob smrti v ruku dobrého Mistra. Učinilo by nás horlivějšími o spásu duší, kdybychom si na cestě k oltáři pomyslili: »To je snad moje poslední mše svatá.« Nebo když jdeme do zpovědnice, kdybychom si řekli: »To je poslední rozhřešení, které dám.« Nebo před kázáním: »Snad naposledy káži slovo Boží.« Nebo: »To je snad moje poslední zavolání k nemocnému, potom asi zavolají kněze ke mně.« Kolik druhů mých z dětství, jinošství a z dospělých let již umřelo! Kolik vysvěcených se mnou a po mně předešlo mne na věčnost!«

Venire differt, ut minus inveniat, quod condemnet!« Obmyj mne, ó Pane, nejdražší krví, a potom: »Přijď, Pane Ježíši!«¹⁾

¹⁾ Apoc. 22, 20.

OBSAH.

	Strana
Předmluva	3
Životopis Manningův	7
Hlava I. O vznešené důstojnosti kněžské	30
Hlava II. O moci kněžské	40
Hlava III. Trojí poměr kněžství	52
Hlava IV. Kterak kněz povinen býti svatým!	63
Hlava V. Co vede k dokonalosti?	75
Hlava VI. O cíli kněžském	86
Hlava VII. O nebezpečenstvích knězi hrozících	97
Hlava VIII. Co knězi pomáhá?	108
Hlava IX. Duchovní správa zdrojem důvěry	125
Hlava X. Jak drahocenným je čas kněze	136
Hlava XI. Knězovy strasti	147
Hlava XII. Kněz křivě obžalovaný	160
Hlava XIII. Přátelé knězovi	170
Hlava XIV. O kazatelském úřadě kněžském	184
Hlava XV. O svobodě kněžské	198
Hlava XVI. Knězova poslušnost	214
Hlava XVII. Odměna knězova	225
Hlava XVIII. Knězova domácnost	243
Hlava XIX. Život knězův	258
Hlava XX. Smrt knězova	272

Nota! Některé chyby tiskové zůstaly v textu i po bedlivé korektuře. Laskavý čtenář račiž si je příležitostně opravit.